

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

67540

KADRÎ HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DİVANI'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr.Mustafa ÇİPAN

61540

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

HAZIRLAYAN
Mehmet KÜLAHLIOĞLU

KONYA - 1997

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ.....	II
KISALTMALAR.....	IV
BİBLİYOGRAFYA.....	V
KADRI'NİN YAŞADIĞI DEVRE TOPLU BAKIŞ.....	VII
I.BÖLÜM	
KADRI'NİN HAYATI ve EDEBİ KİŞİLİĞİ	
A.HAYATI.....	XV
B.EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	XIX
II.BÖLÜM	
A.KADRI DİVANI'NİN İNCELENMESİ.....	XXVIII
1.ŞEKİL BAKIMINDAN.....	XXVIII
2.MUHTEVA BAKIMINDAN.....	LI
B.NÜSHA TANITIMI.....	LXVI
C.TRANSKRİPSİYONLU METNİN HAZIRLANMASIN- DA GÖZETİLEN HUSUSLAR.....	LXVIII
D.TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	LXIX
E.KADRI DİVANI'NİN TRANSKRİPSİYONLU MET- Nİ.....	1
Kasideler.....	2
Manzum Hikâye.....	62
Terkib-i Bend.....	67
Tahmisler.....	73
Tazmin.....	80
Gazeller.....	83
Tarihler.....	226
Kıt'alar.....	237
Rubailer.....	241
Matlalar.....	247
F.SONUÇ.....	249
G.DİZİN.....	250

Ö N S Ö Z

Kadrî,XVII. yüzyıl şâiridir.Ruz-nâme kâtipliği ve bazı evkâfa mütevellî olan Kadrî Ayntablî'dir.

Biz bu çalışmamızda,pek tanınmayan Kadrî'yi hayatı, eserleri,edebî kişiliği ve divanının transkripsiyonlu metni ile -elimizden geldiği kadar- tanıtmaya çalışacağız.

Kadrî hakkında daha önce,S.Ü.Fen Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde bulunan, Amil Çelebioğlu'nun yönettiği, Kâmil Gürbıyık tarafından 1982 yılında hazırlanmış bir bitirme (lisans) tezi mevcuttur.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız çalışmamızda önsöz,kısaltmalar ve bibliyografyadan sonra,XVII.yüzyıl dünyasına toplu bir bakış yapılmıştır.Daha sonra Kadrî'nin hayatı ve edebî kişiliği üzerinde durulmuştur.Divan önce şekil,sonra muhteva bakımından incelenmiştir.Şâirin hangi aruz kalıbıyla ne kadar şiir yazdığı tesbit edilmiş,(bkz. Çiz:I)şiirleri kafiye açısından da değerlendirilmiş; şâirin hangi harflerle daha çok kafiye ve redif kullandığı belirtilmiştir.(bkz.Çiz:II)

Muhteva açısından da şiirler;dinî,tasavvufî unsurlar, sosyal hayat,dil,âhenk ve üslûp,edebî san'atlar dikkate alınarak incelenmiştir.

Bu değerlendirmelerden sonra nüsha tanıtımı yapılmış; metnin hazırlanmasında gözetilen hususlar belirtilerek,divan metninin daha kolay anlaşılması amaçlanmıştır.Ardından,kullanılan transkripsiyon işaretleri verilmiş ve divanın transkripsiyonlu metni,kasideler,manzum hikâye,terkib-i bend,tahmisler,tazmin,gazeller,tarihler,kıt'alar,rubaîler ve matlalar şeklinde sıralanmış,bir sonuç ve divandan faydalanmayı kolaylaştırabilmek maksadıyla şahıs,yer ve eser adlarının yer aldığı dizin eklenmiştir.

Araştırmalarımız esnasında Kadrî Divanı'nın elde bulunan nüshadan başka herhangi bir nüshasını tesbit edemedik. Bu,çalışmamız için olumsuz bir durum oluşturdu.Vezne uymayan pek çok mısra,okuyamadığımız bazı kelimeler değişik bir nüshanın elimizde olmasıyla büyük ölçüde düzeltilip tamamlanabilecekti.

Elde bulunan nüshada pek çok istinsah hatası mevcuttur. Mesela "meşğale" (G:97/3) kelimesi, "meşkale" şeklinde yazılmış, "çeşmân-ı câ(z)uvanun" (G:63/1) tamlamasında (z) unutulmuştur. (K:9/13) 2. mısra da "olur sevhilümde" kelimeleri yer değiştirirse, ve "ki hep", (Mh:16) 1. mısra da "-zen", 1. tahmiste 1. beyit 1. mısra da "ol", (G:17/4) 1. mısra da "bir" ve 2 defa yazılan "ğama"lardan biri, (G:53/1) 1. mısra da 2. "ج", (G:71/3) 2. mısra da "bir veya pür" okunabilecek bir kelime atılırsa ancak mısralar vezne uyabilmektedir.

Metinde vezne uymayan mısraları dipnotlarda gösterdik. Okuyamadığımız kısımları eski harflerle aynen yazdık, eksik kısımları boş bıraktık. Gerek metinde gerekse inceleme kısmında kaynaklardan yaptığımız alıntılarda, bir harf, kelime veya cümle eklemişsek bunları parantez içine aldık.

Yüksek lisans öğrenimim esnasında bizlere ders veren bütün hocalarıma, ayrıca bu tezin hazırlanması esnasında müşküllerimin hallinde yardımcı olan, kaynaklarından faydalandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Gönül Ayan ve Doç. Dr. Ahmet Sevgi'ye, çalışmamın her safhasında bana yardımcı olan maddî-mânevî desteğini yanımda gördüğüm, pek muhterem hocam, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çıpan'a minnet ve şükranlarımı sunarım.

Mart 1997

Mehmet KÜLAHLIOĞLU

K I S A L T M A L A R

a.g.e.	: Adı geçen eser
Ank.	: Ankara
b.	: Bin (Oğlu)
Bas.	: Basımevi
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Çiz.	: Çizelge
G.	: Gazel
G.Ü.	: Gazi Üniversitesi
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret
İst.	: İstanbul
K.	: Kaside
Ktp.	: Kütüphane
M.E.	: Millî Eğitim
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Mh.	: Manzum hikâye
No.	: Numara
R.	: Rubaî
s.	: Sayfa
S.Ü.	: Selçuk Üniversitesi
Tb.	: Terkib-i Bend
TD.	: Türk Dili
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Ünv.	: Üniversite
v.	: Varak
Yay.	: Yayınları

B İ B L İ Y O G R A F Y A

1. Ayvazoğlu, Beşir, Aşk Estetiği, Birlik Yay., Ank., 1982
2. Banarlı, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c.II, M.E.Bas., İst., 1983
3. Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klâsikleri, c.V, Ötüken Neşriyat, İst., 1987
4. Coşkun, Ali Osman, Seyrek-zâde Mehmed Asım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr, G.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ank., 1985
5. Çantay, Hasan Basri, Kur'ân-ı Hakîm ve Me'âl-i Kerim, c.III, Ahmed Said Matbaası, İst., 1962
6. Çavuşoğlu, Mehmet, Hayâlî Bey ve Divânı'ndan Örnekler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:708, Ank., 1987
7. " " , Kasîde, TD Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı II, (Divan Şiiri), Sayı:415-417, TDK, Ank., 1986
8. Çıpan, Mustafa, Fasîh Ahmed Dede, Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkidli Metni, c.I, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), 1991, Konya, 1991
9. Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Yayınevi, Ank., 1986
10. Dilçin, Cem, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK yay., Ank., 1983
11. Divan-ı Kadri, Konya Mevlânâ Müzesi, İhtisas Kütüphanesi, No:4259
12. Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, c.XI, Çağ Yay., İst., 1993
13. Fuzûlî, Rind ile Zâhid, (Çev:Hüseyin Ayan), M.E.Bas., İst., 1993
14. Gölpinarlı, Abdülbaki, Mevlânâ Müzesi, Yazmalar Katalogu, c.III, TTK Bas., Ank., 1972
15. Gürbıyık, Kamil, Kadri Divanı, S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, (Lisans tezi), Konya, 1982, No : 12532
16. İpekten, Haluk, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri, Birlik Yayın Kooperatifi, Ank., 1985
17. İsmail Belig, Nuhbetü'l-Asâr Li-zeyli Zübdetü'l-Eş'âr, (Haz:Abdülkerim Abdulkadiroğlu), Gazi Ün., Ank., 1985

18. Kaplan, Mehmet, Şiir Tahlilleri I, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e
Kadar, Dergâh Yay., İst., 1984
19. Kocakaplan, İsa, Açıklamalı Edebî Sanatlar, M.E. Bas., İst.,
1992
20. Levend, Ağâh Sırrı, Divân Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler,
Mazmunlar ve Mefhumlar, Enderun Kitabevi, İst., 1984
21. Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmânî (Tezkire-i Meşâhir-i Os-
mânî), c. IV, Matbaa-i Âmire, İst., 1311
22. Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimle-
ri Sözlüğü, c. I, II, III, M.E. Bas., İst., 1983
23. Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, c. II, Kül-
tür Bakanlığı Yay: 1019, Ank., 1989
24. " " , Divan Edebiyatı, Ötüken Neşriyat, İst.,
1996
25. Suyûtî, El-Câmiu's-Sağîr, c. II, Mısır (Kahire), 1982-1402
26. Şemseddin Sâmi, Kâmûs-ı Türki, c. I, Çağrı Yay., İst., 1987
27. Tanpınar, Ahmet, 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan
Bas., İst., 1985
28. Türkçe Sözlük, c. I, TDK Yay., Ank., 1988
29. Uludağ, Süleyman, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet Yay.,
İst., 1991
30. Yümnî Mehmed Salih, Yümnî Tezkiresi, İstanbul Ali Emîrî
Efendi, (Millet Ktp.), No: 781, Ankara, Milli Ktp.,
M.F.A., 1359

KADRÎ'NİN YAŞADIĞI DEVRE TOPLU BİR BAKIŞ

"Cihân-ârâ cihân içindedür arayı bilmezler

O mâhîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler"(1)

Yukarıdaki beyit belki de tarih yorumlarında hiç kullanılmadı. Nedense tarihi iyi yorumlayabilmek, değerlendirebilmek için olayların üzerinden uzun bir zaman geçmesi gerektiği fikri bana bu beyti hatırlattı. Olayları daha iyi değerlendirebilmek için üzerinden uzun bir zaman dilimi geçmelidir. İnsanlar tarafsız yorumlarını ancak olayların sıcaklığı geçtikten sonra yapabilirler. 17. yüzyıl, üzerinde rahatlıkla söz söylenebilecek bir zaman dilimini doldurmuştur. Bu yüzyıl bütün Türkler için pek iç açıcı bir dönem olmamıştır. Osmanlı Devleti 16. yüzyılda zirveye ulaşmış, 17. yüzyılda ise siyasi sahada bir duraklama dönemine girmiş, ancak edebiyat gelişmeye devam etmiştir.

Osmanlı Cihan Devleti 17. asra Eğri Fatih ve Haçova Meydan Savaşı galibi Sultan Üçüncü Mehmed Han'ın idaresinde girdi. Üçüncü Mehmed'in 1603'te ölümünden sonra, devlet Sultan Birinci Ahmed zamanında devam eden Celâli İsyanları sebebiyle Avusturya savaşlarına ara vermek istemiş ve bir bakıma 17. yüzyıla 1606'da imzaladığı Zıttvatorok Muâhede-siyle girmişti. (2) Bu anlaşma o zamana kadar küçük bir devlet sayılan Avusturya'yı Osmanlı Devleti'ne denk bir devlet haline getiriyordu. Birinci Ahmed döneminde neden, nasıl çıktığı bilinmeyen Celâli İsyanları Kuyucu Murad Paşa tarafından bastırılmış, Osmanlı-İran savaşları olmuş Sultan Ahmed Câmî'nin inşasına başlanmış, Türkiye'ye ilk defa tütün girmiş, içki yasağı konmuştur.

-
- (1) Mehmed Çavuşoğlu, Hayâlî Bey ve Divanı'ndan Örnekler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:708, Ank., 1987, s.112
- (2) Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c. II, M.E.Bas., İst., 1983, s.643-644

22 Kasım 1617'de Sultan Birinci Ahmed Han genç yaşında vefat eder; yerine, Osmanlı tarihinde ilk defa olmak üzere kardeşi Birinci Mustafa Han hakan olur. (1) Ancak yıllarca öldürülme korkusu içinde bekleyen sultanın şuuru bozuktur. Zamanında, Zıttıtorok Muahedesi'nde ta'dilâtlar yapılmış, ayrıca Osmanlı-İran savaşları barış dönemine girmiştir.

26 Şubat 1618'de şuuru bozuk olduğu için Birinci Mustafa tahttan indirilir ve Sultan Birinci Ahmed Han'ın büyük oğlu on dört yaşındaki İkinci Osman Han hükümdar olur. (2) İkinci Osman döneminde Lehistan'a sefer düzenlenmiş, ancak pek başarılı olunamamıştır. Genç padişah hükümdarlık yaptığı süre içerisinde devlet hizmetlerinin aksadığını, askerlerin siyasetle uğraştığını, ulemanın bozulduğunu fark etmiş fakat durumu düzeltmeye becerisi, tecrübesi ve zamanı yetmemiştir. 20 Mayıs 1622'de Yedikule'de şehid edilmiş, yerine tahta tekrar Birinci Mustafa çıkarılmıştır. Birinci Mustafa'nın ikinci saltanat süresi de fazla uzun olmamış, Osmanlı-İran ilişkilerinin yeniden gergin bir havaya girmesi, bozulan mâliye, bazı isyanların çıkması gibi sebeplerle Sultan Birinci Mustafa Han ikinci defa tahttan indirilmiş ve Sultan Ahmed oğlu, on bir yaşındaki Dördüncü Murad Han 9 Eylül 1623 Pazar günü Osmanlı Hakanı olmuştur. (3) Dördüncü Murad Mayıs 1632 yılına kadar annesinin vesayeti altında kalmış, bu tarihten sonra memleket idaresini bi'l-fiil ele almıştır. Dördüncü Murad da devletin bozulan yanlarını görmüş, bu durumu iyileştirebilmek için sert tedbirler almaktan çekinmemiştir. Zamanında Osmanlı-İran savaşları devam etmiş, Bağdat İranlıların eline geçmiş, sonunda padişahın Revan ve Bağdat seferleri ile bölgede İran'ın eline geçen topraklar tekrar Osmanlı sınırlarına katılmıştır.

---

(1) Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klâsikleri, c.V, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1987, s.15

(2) a.g.e., c.V, s.15

(3) a.g.e., c.V, s.16

Birinci Ahmed döneminde Osmanlı Ülkesine giren tütün, bu dönemde yangınlara sebebiyet verdiği gerekçesiyle yasaklanmış, içki yasağına uymayanlar da şiddetle cezalandırılmıştır. Koçi Bey meşhur Risalesini bu dönemde padişaha sunmuştur. Dördüncü Murad döneminde kültürel faaliyetler bütün hızıyla devam etmiştir. Kendisi de bir şâir olan Sultan Murad şâirleri koruyup gözetmiştir. Şeyhülislam Yahya, Nef'î, Ganî-zâde Nâdirî, Azmî-zâde Haletî, Nev'î-zâde Atâî gibi şâirler Dördüncü Murad dönemi şâirleridir. Seyahatnâme sahibi Evliya Çelebi de bu dönemde yetişmiştir. Mûsikî ve hat sanatında da bu devirde önemli gelişmeler olduğu bilinmektedir.

9 Şubat 1640'ta Sultan Dördüncü Murad vefât eder, tek şehzade İbrahim Han Osmanlı tahtına çıkar. (1) Sultan İbrahim bazı kaynaklarda yazıldığı gibi "Deli" olmayıp yıllarca yaşadığı korkunun neticesi olarak sinirleri bozulmuş bir insandır. Zamanında sikkeler yenilenmiş, Azak seferi düzenlenmiş, Girit fethedilmiş, Varvar Ali paşa isyanı başgöstermiş, Dördüncü Murad devrinde sarayda etkinlikleri azalan kadınlar, tekrar söz sahibi olmaya başlamış, padişahın av merakı yüzünden mâliye iyice bozulmuş, devlet işleri aksamıştır. Bu durum onun sonunu hazırlamıştır.

8 Ağustos 1648'de yedi yaşındaki Sultan Dördüncü Mehmed Han Osmanlı tahtına çıkmış ve Sultan İbrahim -Her ihtimale karşı- şeyhülislam ve vezir-i âzam'ın işbirliği ile boğdurulmuştur. (2) Padişahın yaşının çok küçük olması sebebiyle sadârette kavgalar olmuş, isyanlar çıkmıştır. Meşhur Çınar vak'ası bu dönemde meydana gelmiştir. Kösem Vâlide Sultan idâreyi ele geçirmiş, uzun bir müddet elinde bulundurmuştur. Vâlide Sultan Mimar Kasım Ağa'nın tavsiyesi üzerine Köprülü'ye sadâret teklif etmiş, 1656 yılında Köprülü Mehmed Paşa, işlerine karışılmaması ve istiklâline dokunulmaması şartı ile vezir-i âzamlık mührünü almıştır. (3)

-----
(1) Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klâsikleri, c.V,

s.18

(2) a.g.e., c.V, s.19

(3) a.g.e., c.V, s.20

Köprülü sadâret mührünü alırken ileri sürdüğü şartlar gereğince işlerine kimsenin karışmasını istememiş, padişah-tan da tam destek almıştır. Bundan sonra haksız kazanç sağ-layanlarla, çift maaş alanlarla uğraşmış, Fâtih'in himayesiyle ayakta kalmayı başaran Fener Rum Patriği'nin isyanını önle-miş, Venedikliler sindirilmiş, Erdel seferi düzenlenmiş, Abaza Hasan Paşa isyanıyla uğraşılmış, Antalya'da Körbey isyanı bastırılmış, Anadolu'da eşkiya ve tüfek teftişi yapılmıştır. Çok sert tedbirler alması ile eleştirilen Köprülü İstanbul'un imârı ile uğraşmış; zamanında câmiler, hanlar, hamamlar, mekteb-ler, dükkânlar, yaptırılmıştır. Bu dönemde İstanbul bir tirya-kinin evinde başlayan târihinin en büyük yangınını yaşamış-tır. Kırk dokuz saat süren yangın pek çok zâyiata, ölümlere se-bep olmuş, açlık tehlikesi başgöstermiş , veba salgını başla-mıştır.

İhtiyar vezir Mehmed Paşa, seksen yaşını geçmiş ve dev-let işlerini belli bir disipline sokmuş olarak 1661'de ölür. Yerine yirmi yedi yaşındaki Şam Vâlisi oğlu Fâzıl Ahmed pa-şa vezir-i âzam olur. (1) Fâzıl Ahmed Paşa zamanında Erdel se-feri gerçekleştirilmiş, Avusturya'da "Uyvar önünde Türk gibi" sözleri söylenir olmuş, Sain-Gotthard Muharebesi yapılmış, Le-histan'a sefer düzenlenmiştir. Cepheden cepheye koşan fakat hayır işlerini de bırakmayan, hanlar, hamamlar, câmiler, kütüp-haneler yaptıran bu âdil, âlim, fâzıl, dürüst, açık yürekli dev-let adamı Fâzıl Ahmed Paşa 3 Kasım 1676'da kırk bir, kırk iki yaşlarında iken ölür, yerine Merzifonlu Kara Mustafa paşa sadrâzam olur. Merzifonlu döneminin en önemli hâdisesi ikin-ci Viyana kuşatmasıdır. İkinci Viyana kuşatması 14 Temmuz 1683'te başlar. Ancak Tatar Hanı Murad Giray'ın düşmana gelen yardımını önlememesi üzerine Beç fethedilemez.

-----
(1) Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klâsikleri,
c.V, s.21

Viyana bozgunu Osmanlı Devleti içinde karışıklıklara sebep olmuştur. Asker içinde memnuniyetsizlikler tekrar başlamış ve iş padişahın tahttan indirilmesine kadar varıp dayanmıştır. Yedi yaşında tahta çıkarak otuz dokuz yıl saltanat süren Sultan Mehmed, Kânûnî'den sonra tahtta en uzun süre kalan padişah olmuştur. Tahttan indirildiği zaman kırk altı yaşının içinde bulunuyordu. (1) Ava pek meraklı bir padişahı.

İkinci Süleyman, 8 Kasım 1687'de tahta çıktığı zaman kırk altı yaşında idi. (2) Bu padişah döneminde İstanbul'da karışıklıklar devam etmiş, sınır boylarında durum bozulmuş, Yeğen Osman Paşa ile uğraşılmış, bir takım mâlî tedbirler alınmış, Belgrad düşman eline geçmiştir. Bu sırada sadârete, Sadrâzam Fâzıl Mustafa Paşa getirilmiştir. Sadrâzam ilk iş olarak halkın üzerindeki zulmü kaldırmak için bir adâlet-nâme neşretmiş, bazı vergileri kaldırmış, Elden çıkan topraklar (Niş, Belgrad, ...) bir bir geri alınmıştır. Bu dönemde İstanbul'da yine yangınlar çıkmıştır. İkinci Süleyman 22 Haziran 1691 Cuma günü vefât etmiş, yerine küçük kardeşi İkinci Ahmed Han hakan olmuştur. İkinci Ahmed Han döneminde Salankamen meydan muharebesi yapılmış, İstanbul yangınları devam etmiş, Sakız Venedikliler tarafından işgal edilmiştir. Sultan İkinci Ahmed elli iki yaşında bulunduğu sırada Edirne sarayında iken Siroz hastalığından 6 Şubat 1695'te vefât etmiş, yerine otuz bir yaşında Dördüncü Mehmed'in oğlu İkinci Mustafa 6 Şubat 1695'te cülûs etmiştir. (3)

Viyana yenilgisinden sonra, Avrupa ülkeleri aralarında kutsal ittifak kurmuşlar ve bu birlik bir daha çözülememiştir. Osmanlı Devleti 17. yüzyılı 1699'da imzalanan Karlofça anlaşmasının acı şartları içerisinde kapamıştır.

---

(1) Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Târîhi, c.XI, Çağ Yayınları, İst., 1993, s.77

(2) a.g.e., c.XI, s.79

(3) a.g.e., c.XI, s.96-97

15.yüzyılda gelişmesini tamamlayan Divan edebiyatı 16.yüzyılda en yüksek mertebesine ulaşmıştır.Bütün olumsuzluklara,siyasî çalkantılara,iç ve dış meselelerin varlığına rağmen 17.yüzyılda da Divan edebiyatımız gelişmeye devam etmiştir.Türk edebiyatı bu dönemde her alanda olduğu gibi şiirde de büyük bir ilerleme kaydetmiştir.Şâirlerin üslûbu incelmış,nâzık bir hal almıştır.Yabancı kelimeler ve uzun terkipler çok kullanılmış,şiirin temel unsuru olan söz ve mânâdan,daha çok anlam tercih edilmiştir.Anlam derin,girift bir hâle getirilmiştir.Tasavvuf bu dönemde de şâirlere ilham kaynağı olmaya devam etmiştir.Bütün bu özellikler,17.yüzyıl edebiyatına büyük tesirleri olan ve şâirlerin çoğu tarafından kullanılan "Sebk-i Hindî"'nin özellikleridir.Sebk-i Hindî,Hind tarzı,yolu,üslûbu demektir.Bu akım Tebrizli Sâib (ö:1670),Buharalı Şevket (ö:1699) gibi şâirleri beğenip okuyan şâirler tarafından Osmanlı Ülkesinde yayılmıştır.Sebk-i Hindî anlamı ön plâna çıkarmış,anlam;geniş,derin,girift bir hal almıştır.Hayal unsurlarıyla anlam iyice genişlemiş;gerçek,hayallerin arasına sıkışıp kalmıştır.Acı ve ızdırıp şiirde daha çok yer almağa,mübâlağa unsurları daha çok kullanılmağa başlanmıştır.Değişik mazmunlar bulunarak kullanılmağa çalışılmıştır.Hind üslûbunda dil ince ve nâziktir,süslüdür.Yine bu akımın tesiriyle sözlüklerden o güne kadar kullanılmayan kelimelerin yanında,halkın çarşı-pazarda kullandığı kelimeler şiirde kullanılmaya başlanmıştır.Az sözle çok anlam ifâde edilmeye çalışılmıştır.Saydığımız bu özellikleri bu dönem şâirlerinin hemen hepsinde görmek mümkündür.Şehrî,Nâilî,İsmetî,Neşâtî ve Fehîm bu akımın belli başlı şâirleridir.

17.yüzyılda da şâirler bilgilerini şiirde başkalarına aksettirme yolunu denemişler,Farsça,Arapça bildiklerini bu dillerde yazdıkları divanlarla,şiirlerle, en azından Türkçe divanlarındaki şiirler arasına yerleştirdikleri Farsça veya Arapça beyit ve mısralarla ,göstermeye çalışmışlardır.

17. yüzyılın önemli sultan şâirleri şunlardır:
Üçüncü Mehmed(Adlî),Birinci Ahmed(Bahtî),İkinci Osman(Fârisî),Dördüncü Murad(Murâdî) ve Dördüncü Mehmed.

17.yüzyılın diğer önemli şâirleri arasında Fâizî,Ganî-zâde Nâdirî,Veysî,Hâşimî,Hâletî(Azmî-zâde Mustafa)İsmâil Rusûhî Efendi,Mantîkî,Nef'î,Nev'î-zâde Atâî,Şeyhülislâm Yahyâ,Riyâzî,Fehim-i Kadîm,Şeyhülislâm Bahâî,Cevrî,Nâilî-i Kadîm,Nedîm-i Kadîm,Neşâtî,Fasîh Ahmed Dede ve Nâbî'yi sayabiliriz.

I. B Ö L Ü M

KADRÎ'NİN HAYATI ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ

A.HAYATI

Divanını incelediğimiz Kadrî'nin asıl adı Abdulkadir'dir.(1)Kaynaklarda ismi Kadrî Çelebi(2)ve Abdulkadir Çelebi (3)olarak geçmektedir.Hakkında bilgi veren kaynakların hiçbirinde doğum tarihi bildirilmeyen Abdulkadir Çelebi Ayntablı'dır.(4)Ayntab bugünkü Gaziantep şehrimiz olup;1921 yılında adı Gaziantep şeklinde değiştirilmiştir.Şâirin Ayntablı olduğu hususunda kaynaklar hemfikirdirler.Nitekim Kadrî de şiirlerinde bunu belirtmiş,Ayntab'ın güzelllerini ve güzelliklerini dille getirmiştir.

Güzel bulunmaya hübân-ı 'Ayntâba göre
Gerekse KADRÎ görüp her diyârı seyr eyle (G:112/5)

KADRÎ'nün hâlin su'âl eylerse yārân-ı şafâ
Haste-i hübân-ı şehr-i 'Ayntâb olmuş yatur (G:23/5)

Hezar ahsente hâk-i 'Ayntâb-ı behcet-abâda
'Aceb nâzende-şüh-ı 'âlem-ârâdur civânânı

Neşat-engîz ü cân-perver nesîm-i rāhat-efzâsı
Şafâ-bahş u sūrūr encam-ı tarh-ı bağ u bostânı
(K:5/1,2)

Yukarıda belirttiğimiz gibi Kadrî'ye,çelebi sıfatı verilmiştir.Bu Kadrî'nin Mevlevî olabileceğini akla getirmektedir.Ancak divanında Mevlevî olduğuna dâir hiçbir belirtirli yoktur.

-----

(1)Yümnî Mehmed Salih,Yümnî Tezkiresi,İst.,Ali Emirî Efendi,
(Millet Ktp),Nº:781,Ank.,Millî Ktp.,M.F.A.,1359,v.21a

(2)a.g.e.

(3)İsmail Beliğ,Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr,
(Haz.Abdulkerim Abdulkadiroğlu),Gazi Üniv.,Ank.,1985,
s.436

(4)Mehmed Süreyyâ,Sicill-i Osmanî(Tezkire-i Meşâhir-i Osmanî),
c.IV,Matbaa-i Âmire,İstanbul,1311,s.55

"Türk sofisi Mevlânâ Celâleddin ile Hacı Bektâş-ı Velî'nin sülâlesine de çelebi deniliyor ve Fârisi gramerine göre çelebiyân diye de cemilendiriliyor"(1) Çelebi Şemseddin Sâmî'nin Kâmûs-ı Türkîsi'nde "(Çalab'dan) Efendi, ağa beg, molla, okuma bilen efendi, vaktiyle şehzadegân hâzerâtına virilen 'ünvandır, Sultân Mehmed Hân-ı Evvel Hazretlerine ba'de'l-cülûs dahı lakab gibi kalmışdır. El-yevm Konya'da Mevlânâ Hazretlerinin post-nişinine virilen 'ünvandır. Çelebi, efendi, terbiyeli, nazik"(2) Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde de "Görgülü, terbiyeli, olgun (kimse) Hristiyan tüccar."(3) şeklinde geçiyor. Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri sözlüğünde çelebi için "...Fars lisanında hem şehzâdeleri, hem de umûmiyetle asil ve malumâtlı kimseleri gösteren gerek tanınmış âlimlere ve gerek alelâde kâtip sınıfına has olan mirza (emir-zade) kelimesi ile hemen hemen aynı mânâyı hâiz olsa gerektir..."

...Çelebi "kâtip" olarak Kutbu'd-din tarafından zikredilmiş(bk. Die choroniken der sdadt, Mekka nsr wüstenfeld, III, 18.v.d. 242) celep (cem'i culban) ile bir sıraya konmak icâbeder. Bunlar, Mısır'da Memlûkler devrinde okumada yazmada ve bütün sanâtlarda vukûf sahibi olan husûsi bir sınıf teşkil edip sonraları en yüksek mertebelere erişmişlerdir."(4) denilmektedir.

(1) Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. I, M. E. Bas., İstanbul, 1983, s. 343

(2) Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî, c. I, Çağrı Yay., İst., 1987 s. 514, 515

(3) Türkçe Sözlük, c. I, T D K Yay., Ank., 1988; s. 290, 291

(4) Mehmed Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. I, s. 344

Abdulkadir Çelebi, rûznâme, rûznâmçe kâtipliği yapmıştır. Bu durumu Yümnî Mehmed Salih tezkiresinde, "Adı 'Abdu'l-kâdirdür rûz-nâme katiplerindendir." (1) şeklinde belirtmiştir. Bu husus Kadri hakkında bilgi veren diğer kaynaklarda da teyid edilmektedir. Rûznâme, "Günlük vâridât ve masârifin yahut vukuatın kaydına mahsus deftere verilen addır. Yevmiye defteri demektir. Bu türlü defterleri tutanlara "Rûznâmeci" denilirdi. Sonraları "Rûznâmçe" adını almış, Tanzimât'tan sonra "Yevmiye Defteri" denilmiştir.

Meclisler ve heyetler tarafından müzâkere edilecek işler hakkındaki kâğıtlara da bu ad verilir." (2)

Kadri'nin Mevlevî olmadığını ifade etmiştik. O'na çelebi denilmesi belki zarif bir insan olması veya -zayıf bir ihtimal dahi olsa- rûznâme kâtibi olması sebebiyledir.

Mehmed Süreyyâ, tezkiresinde Kadri'nin bazı evkâfa mütevellî olduğunu belirtiyor. (3) Mütevellî hakkında kaynaklarda "Birinin yerine geçen, bir vakfın idaresi kendisine verilmiş olan kimse." (4) "Vakıf işlerini vakfiyye şartları ve şer'î hükümler dâiresinde idare eden ve rüyet için tayin olunanlar hakkında kullanılır bir tabirdir. Mütevellî ya vâkıfın şartıyla, yahut kadının nasbıyla tayin olunur. Buna "kayyim", "alel vakf", yahut sadece "mütekellim" de denilirdi. "Vâli", "vâsi" denildiği de vardır." (5) şeklinde bilgi verilmiştir.

(1) Yümnî Mehmed Salih, Yümnî Tezkiresi, v. 21a

(2) Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. III, s. 62

(3) Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, c. IV, s. 55

(4) Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Yayınevi, Ankara, 1986, s. 941

(5) Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. II, s. 640

Ulaşabildiğimiz tezkirelerden Seyrek-zâde Âsım'ın Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'ârı'nda sadece divanından intihab olunan beyitler ele alınmış başka bilgiye yer verilmemiştir. (1)

Diğer tezkirelerde de adı, mesleği ve şâir olduğu, ölüm tarihi ifade edilmiş, bunun dışında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla Kadrî'nin evliliği, çocukları, kaç yıl yaşadığı bilinmemektedir. Ölüm tarihi -Seyrek-zâde Âsım'ın tezkiresi hariç- ittifakla (H:1082; M:1671) olarak verilmektedir.

Kaynaklardan yola çıkarak edindiğimiz bilgilere göre Kadrî'nin çalışmamıza konu teşkil eden Türkçe divanından başka herhangi bir eseri yoktur.

-----
(1) Ali Osman Coşkun, Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ank., 1985, s.133

B.EDEBİ KİŞİLİĞİ

Kadrî bir 17. yüzyıl şâiridir.Bu yüzyıl divan edebiyatının özellikleri şiirlerinde görülmektedir.Bilindiği gibi divan şâirleri bu yüzyılda Sebk-i Hindî (Hind tarzı,üslûbu,yolu)akımının tesirindedirler.Bu akımın dili zarif ve incedir.Şâirler,güzel ve etkili söyleyebilmek,az sözle çok anlam ifade edebilmek için uğraşmışlardır.Bu durum anlamın öne çıkmasına,hayal ve mübalağa unsurlarının artmasına sebep olmuştur.Yine sözlüklerden herkesin kullanmadığı Arapça ve Farsça kelimeler bulunmuş,o zamana kadar şiirde pek kullanılmayan,halkın çarşı-pazarda kullandığı kelimeler divan şiirinde kullanılır olmuştur.

Dest-i ğamze hañcer-i müjgānı ser-tîz eylese
Nergis-i ser-mest-i nāzı fitne-engîz eylese

Cümbüş-i pür-îşve kim ruḥṣat-pezir-i āhdur
Nahl-bend-i kâmet-i ra'nâ-yı nev-hîz eylese

Nāzile dest-i giribān olsa feyz-i yāreden
İşveden āşüfte-i zülf-i dil-avîz eylese
(G:126/1,2,3)

Yamān gözden nihān olsun deyu ol serv-i müstesnā
İder rûyına da'im zülf-i ānber-bārdan perde
(G:117/2)

Şâirler bu dönemde yeni mazmunlar bulmak hevesindedirler.Kadrî de, bunu ne kadar başardığı tartışılır ol-
sa bile,aynı iddiâyı savunur:

Yiter uzatma fûsûnı fesāne-sāz olma
Yiter şikāyet-i pür-ğuşsa vü belā-yı miḥen
(K:9/44)

Muhtaşar eyle kelāmūnı muṭavvel itme
Añma bu māzî olan nûkteleri ḥāl-be-ḥāl
(K:1/58)

Kadri (eski) efsanelerin artık değerinin kalmadığını ifade ederken yenilik yaptığı, söze yenilik getirdiği iddiasındadır.

Bî-sütûn-ı ğama bir tarz-ı nev icad itdüm
Tâk-ı pür-zelzele sen eyler iken ben âbâd
(G:17/5)

Köhnelendi gitdi kıssa-i Mecnûn-ı küh-ken
İşit bu ser-güzeştimi ki tâ şinidedür
(G:40/3)

Her heft-gerde bir büt-i tannâzdur sözüm
Hakkâ ki tarz-ı tâzede mümtâzdur sözüm
(G:96/1)

Divan edebiyatımızda bir rind-zâhid çatışması vardır. Agâh Sırrı Levend'e göre rind: "Bu divan şâirlerinin hüviyetidir. Divan şâirleri, şahsen nasıl bir hayat takip ederlerse etsinler, daima dünya âlâyişinden uzak bulunmak, maddeye kıymet vermez görünmek isterler. Onlar için cihânın bir pula değeri yoktur. Daima rindlikten bahsetmeleri, lâû-bâlî ve derbeder görülmeleri bundandır. Ağzına bir katre içki koymayanların bile, zaman zaman meyhaneden, şaraptan ve sâkiden bahsetmeleri de yalnız bazı hakikatleri, tasavvufî remizlerle ifade etmek istemelerinden değil, belki rind ve derbeder görünmek arzusuna uymalarındandır." (1)

Zâhid: "Bu da ham sofunun hüviyetidir. Rindliği şiâr edinen divan şâiri, zâhiden hiç hoşlanmaz...

...İşte kendini ârif addeden divan şâiri için, hiçbir müsâmahe kabul etmeyen bu riyâkâr sofuyu ta'n etmek bir âdet hükmüne girmiştir." (2)

-----
(1) Agâh Sırrı Levend, Divân Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar, Enderun Kitabevi, İst., 1984, s. 558

(2) a.g.e., s. 561

İskender Pala, Divan Şiiri Sözlüğü'nde; "Rind, dünya işlerini hoş gören kişi. Çoğulu rindândır. Rind acıyı-tatlıyı, iyiyi-kötüyü hoş görür. Üzüntü ve neş'e onun katında aynıdır. Hayat felsefesi böyle olan kişilere rind denilir ve rindlik divan şiirinde bir mazmun olarak ele alınır. Rindlik asla kalenderlik değildir. Belki kısmen bohemliktir. Divan şâiri kendini rind olarak değerlendirir. Ona göre cihanın bir pul kadar değeri yoktur. Hayatında hiç içki içmeyen şâirlerin dahi çok zaman meyhaneden, içkiden, sâkiden, bahsetmeleri çok zaman rindâne bir hayat yaşadıklarını empoze etmek istemelerindendir." (1)

"Zâhid, kaba sofu, zâhid. Allah'ın buyruklarını yerine getirmekle birlikte, şüpheli şeylerden kaçınan kişi. Bunlar dîni konularda anlayışı kıt, her işin ancak dış kabuğunda kalabilen, derinlere inmesini beceremiyen, ilim ve imânı dış görünüşüyle anlayan, bunu da ısrarla başkalarına anlatan ve durmadan öğütler verip topluma düzen verdiklerini sanan kişiler olarak ele alınır..." (2) demektedir.

Rind ve zâhiddən bahsederken bu konuda müstakil bir eser yazan Fuzûlî'den ve eserinden bahsetmek O'nun bu konudaki fikrini öğrenmek yerinde olur. "Rind O'nun gönlünden geçenleri zâhid de düşüncesini açığa vurur. Sonunda şâirin düşüncesi duygusunda birleşir." (3) Aklı ile zâhidi, gönlü ile rindi benimser Fuzûlî. Ancak şiirlerinde zâhidi hicveder.

Süleyman Uludağ'ın, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü'nde de rind (4) ve zâhid (5), divan şiiri gelenegine uygun olarak tanımlanmıştır.

-----
(1) İskender Pala, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, c. II, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1019, Ank., 1989, s. 277

(2) a. g. e., s. 508

(3) Fuzûlî, Rind İle Zâhid, (Çev. Hüseyin Ayan), M. E. Bas., İst., 1993, s. 13

(4) Süleyman Uludağ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet Yay., İst., 1991, s. 398

(5) a. g. e., s. 553

Kadrî de şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla yukarıda ifade edilen rind-meşreb şâirlerdendir.

Ṭavr-ı sülûk-ı meşreb-i rindâne kâ' ilûz
Rindüz hemîşe şive-i rindâne ma' ilûz
(G:62/3)

Şâir rind-meşrebliği ile övünür:

Yokdur niyâzı kimseye Cibrîle nâz ider
Olmaz cihânda KADRÎ gibi rind-niyâz
(G:65/7)

Kadrî bütün divan şâirleri gibi zâhîde, ham sofuya sürekli hakaret eder. Zâhid dinin, tasavvufun aslından habersizdir:

Meclis-i rindâne gel ko mâzi vü müstakbeli
Okı bâb-ı ışkdan şûfî tasavvuf ber-ṭaraf
(G:76/5)

Zâhid riyâkârdır, sâlûstur, iki yüzlüdür, verdiği sözde durmaz, meclisin neş'esini kaçıırır:

Belî diyen belâya lâ dimez iy zâhid-i sâlûs
Ezelden itdügi ikrârı aşık eylemez inkâr
(G:46/3)

Bezm-i yâre gelmesün KADRÎ hemîşe zâhidün
Hây u hûy u uçurur âdemde keyfiyyet komaz
(G:57/5)

Bâṭını zerķ ü riyâyile pür olmuş zâhidün
Zâhir egerçi zebânı lâ ile illâdâdur
(G:54/6)

30'u aşkın beytinde rindlikten, sâfililerin, zâhidlerin, vâizlerin câhilliğinden, iki yüzlülüğünden dem vuran Kadrî için, rind-meşreb bir şâirdir demek yerinde bir hüküm olacaktır.

Kadri'nin şiirlerinde gördüğümüz ve önemli saydığımız bir husus da Ehl-i Beyt, özellikle Hz. Ali, Hz. Hasan, ve Hz. Hüseyin sevgisidir. Şâir divanının 51 beyit olan 2. kasidesinde Hz. Ali'yi medhetmektedir.

‘Âde men ‘âde hadîsinden o kim gâfildür (1)

Kemer-i mekrî ‘Âlî buğzına eyler muhkem

(K: 2/41)

Şeh-i merdân-ı Hüdâ kâtil-i erbâb-ı cahîm

Sâlik-i râh-ı Hüdâ mürşid-i aşhâb-ı himem

(K: 2/2)

İtse münkir ne ‘aceb hubb-i ‘Âlîde inkâr

Harem-i hâsa duhûl eyleyemez nâ-mahrem

(K: 2/38)

Şâir yine bir gazelinde:

Ber-i halîlden a‘lâ murâd-ı pehlûda

Edâda oldı ‘Âlî şâhdan Hasen nâzûk

(G: 79/6)

demektedir.

Kadri'nin herhangi bir tarikata mensup olduğunu belirten bir unsura rastlamadık. Ancak tasavvufî unsurlar her divan şairinin şiirlerinde görüldüğü gibi O'nun şiirlerinde de yer almıştır.

Ehl-i zâhir gözine gerçi ki bir ma‘dûmuz

Hamdûli'llâh hele erbâb-ı dîle ma‘lûmuz

(G: 56/1)

(1) Suyûtî, El-Câmiu's-Sağîr , c. II, Mısır, (Kahire), 1982-1402, s. 60

(Ali'ye düşmanlık edene, Allah düşman olur. -Zayıf Hadis-)

(عادى الله من عادى عليا)

Âteş-i 'aşkla yan derd ü gama mu' tad ola
 Aradan ister isen KADRÎ ki na-būd ola būd
 (G:20/5)

Divan şâirleri sevgilinin bütün ezâ ve cefâlarına karşı sabırlıdır. Hatta bu durum, onların hoşuna gider. Zâlim sevgili, âşığa kesinlikle yüz vermez, âşık her ne olursa olsun sevgiliden vaz geçmez, onun kapısında köpek olmaya razıdır. Kadri'nin şiirlerinde de bütün bunları görmek mümkündür.

Pây-i māl itse beni rahş-ı 'itab-ı yārī
 Olmazam 'âlem-i vaşlından anuñ ben me'yus
 (G:68/7)

Der-i devlet-me'âb-ı seglerinden 'addolunmazsun
 Katında ol şeh-i hüsnün bilinmez KADRÎ mikdâru(n)
 (G:82/5)

Kadri de ney ve meyden çokça bahseden şâirlerdendir. "Ârak" redifli 77. gazeli içkinin (rakının) mârifetlerini anlatan yek-âhenk bir gazeldir. Şâir bu gazelinde müselmâna arakı helâl kılmıştır.

Kâfire bâde halâl oldu müselmâna 'arak
 (G:77/4)

Kadri'yi mûsikîden büyük ölçüde anlayan ve zevk alan bir şahıs olarak görüyoruz. Divanında tesbit edebildiğimiz kadarıyla 9 değişik makamdan (uşşâk, râst, nikrîz, şehnâz, ser-endâz, fâhte, nevâ, bûselik, hüseynî) 23 yerde bahsetmekte, (uşşâk:3, râst:3, nikrîz:1, şehnâz:7, ser-endâz:1, Fâhte:1, nevâ:2, bûselik:3, hüseynî:2) bu isimlerle kelime oyunlarına başvurmaktadır.

Nağme-i ramîş-gerân-ı bezm-i halvet-gâh-ı bâğ
 Perde-hâ-yı râstdan uşşâka nik-rîz eylese
 (G:126/4)

Bûselik perdesin anınca o şeh-nâz itdi
 Bir zamân tutdı makâmât-ı hüseynîde karar
 (G:51/4)

Kadrî de dünya hayatının kısalığından, zamanın kötüleştiğinden, kıymetinin anlaşılamadığından şikâyet etmiştir.

Furşatı fevt eyleme cānā şakın cān-āferin
Mālik-i mülk-i ḥasen insānı her bār eylemez
(G:61/4)

Cihānı kapladı feryād-ı dād sultānum
E yā mūmeyyiz-i her müşkilāt-ı şāh u vezir
(K:4/36)

Bulunmaz feth ide endişemi bir merd-i şāhib-dil
Cevāhir-ḥāneyūm amma ki izhār olmadum gitdüm
(G:98/4)

XIII. yüzyılda Hoca Dehhānî ile ilk örneklerini veren divan edebiyatımız XV. yüzyılda gelişmesini tamamlamış XVI. yüzyılda zirvesine ulaşmıştır. O zamana kadar İran şâirlerini üstad sayan şâirlerimiz artık onlarla kendilerini eş, hatta onlardan daha üstün görmeye başlamışlardır. XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti her ne kadar siyasî, ekonomik bir takım zorluklar, karışıklıklar yaşamışsa da şiir gelişmeye devam etmiştir. Artık şâirlerimiz, İstanbul'un bir tek taşını İran ülkesine bedel olarak görmeye başlamışlardır. Kadrî de şiirleriyle övünmeyi, kendisini İran şâirlerinin de üstünde görmeyi ihmal etmemiştir.

Olmışam şāhin-i sayd-āver-i ma'na-yı hūmā
Olalı baḥa senūn himmet-i lūṭfuḥ per ü bāl
(K:1/43)

Bizdedür kā'ide-i şive-i kânūn-ı 'Acem
KADRÎyā gerçi ki alūfte-i ḥāk-i Rūmuz
(G:56/5)

Kadrî, divanında kıymetinin anlaşılamadığından, zamanın en kudretli şâiri olduğundan, İran şâirlerini bile geçtiğinden bahsetmektedir. Zaman zaman güzel söyleyişleri yakalayan Kadrî, kanaatimizce, XVII. yüzyılın güçlü şâirleri arasında yer alacak kudrette bir şâir değildir.

Kadri, şiirlerinde ahengi güçlendirmek için redif, kafiye, vezin, alliterasyon, asonans gibi ahenk unsurlarından faydalanmıştır. Pek çok şiirinde mısraların başında aynı kelime veya kelimeleri tekrarlamıştır.

Ne sâye sâye-i ebr-i bahâr-ı handânî
Ne sâye sâye-i zıll-i Hüdâ-yı âlem-gîr

Ne sâye sâye-i ankâ-yı âsmân-kudret
Ne sâye sâye-i Cibrîl-i kah-ı sidre serir
(K:4/2,3)

Ata sözleri, deyimler, söz san'atları da divanda bol bol yer almıştır.

Pâ-bûs-ı yâr virmedi el sa'y-i tâmile
Ser-tîz-i tîg-i yârla kana boyanmadın
(G:102/3)

Gül-şen-i dehr içre dirler ârife bir gül yiter
Baña rûyûn var iken lâzım degül tekrâr gül

Bâg-ı âlemde gül-i ruhsâr-ı âlûn solmayup
Ağlasun düşmenlerûn gül gibi sen her bâr gül
(K:3/21,22)

II. B Ö L Ü M

A.KADRÎ DİVANI'NİN İNCELENMESİ

Kadrî'nin Konya Mevlânâ Müzesi, 4259 numarada kayıtlı bir mecmu'ada tesbit ettiğimiz divânının başka bir nüshasını bulamadık. Eldeki ve şimdilik tek olan bu nüshada 13 kaside, 1 manzum hikâye, 1 terakib-i bend, 3 tahmis, 1 tazmin, 139 gazel, 5 târîh, 7 kıt'a (2'si Farsça), 9 rubâî (2'si Farsça), 3 matla' bulunmaktadır.

1. ŞEKİL BAKIMINDAN

a. NAZİM ŞEKİLLERİ

KASİDELER

Kadrî divanında 13 kaside mevcuttur. Bu kasidelerden beşinin ilk beyitleri musarra değildir. (5, 8, 10, 12, 13. kasideler) "İlk beyti kafiyeyle olmayan kasideler genel olarak kıt'a sınıfına dahildirler." (1) görüşünü dikkate almakla birlikte bu beş manzumeyi, gerek divanda kasideler arasında yer alması ve gerekse muhteva bakımından kasideye yakın olması itibarıyla kasideler içerisinde değerlendirdik.

5. kaside Yigen Big'e, 8. 12. 13. kasideler isimleri verilmeyen şahıslara medhiye niteliğindedir. 10. kasidede bir kış gecesi eğlencesinin nasıl olması gerektiği anlatılmaktadır. İlk mısraı kafiyeyle olmayan 5 manzume içerisinde kasideye en az benzeyen 10. kasidedir. Kasidelerin nesib bölümünü andırmaktadır. 10. kaside hariç tutulursa diğer 4 kasidede medhiye ve dua bölümleri vardır. 8. kasideye iydiye ismi de verilebilir. Şâir bu kasidede mahlas kullanmamıştır.

5. kasidenin 1-11. beyitleri nesib, 12-17. beyitleri tegazzül, 1 veya 2 beyit olması gereken giriz-gah 18-28 beyit, 29-57. beyitler medhiye, 58-65. beyitler fahriye,

-----
(1) Mehmet Çavuşoğlu, Kaside, T D Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı II, (Divan Şiiri), Sayı: 415-417, T D K, Ank., 1986, s. 20

66-68 beyitler arası da dua bölümüdür.

Nesib: Hezār aḥsente ḥāk-i Ayntab-ı behcet-ābada
 ‘Aceb nāzende-ṣūh-ı ‘ālem-ārādur civānānı
 (K:5/1)

Tegazzül: Denizler ak(ı)dursa ehl-i ‘ıṣkūn çeşm-i giryānı
 Yumaz dāmenlerinden tīg-i hecrūn tökdüğü kanı
 (K:5/12)

Giriz-gāh: Didüm iy nāz-bū-yı gonce-i nev-bave-i gül-şen
 E yā kan-ı kerem hem nām-ı şāh-ı şīr-i Yezdānī
 (K:5/28)

Medhiyye: O denlū kaplamış dünyāyı anūn şöhret (ü) nāmı
 Nitekim velvele-ārā-yı ḥubb-ı kūs-ı ḥākānī
 (K:5/48)

Fahriyye: Benem ol nādire zer-düz-ı ‘ālem kim zamānumda
 Gelür her ehl-i dil taḥşil iderler ‘ilm (ü) ‘irfanı
 (K:5/58)

Dua: Yiter bu güfte-i efsāne gel ḥayır duā eyle
 Yiter taṣdī‘ virdūn söyledün bunca perişānı
 (K:5/66)

Tac beyit: Muḥibb-i şādıkūndur cān u dilden serverā KADRİ
 Ne var bir ehl-i dilden benden olsa iy kerem-kānı
 (K:5/64)

Beytü'l-Kasid: Denizler ak(ı)dursa ehl-i ‘ıṣkūn çeşm-i giryānı
 Yumaz dāmenlerinden tīg-i hecrūn tökdüğü kanı
 (K:5/12)

Vezin: Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Redif: -ı

Kafiye: -ān (Zengin kafiye)

Tegazzül bölümünde 6 beyit olan:

Denizler ak(ı)dursa ehl-i ‘ıṣkūn çeşm-i giryānı
 Yumaz dāmenlerinden tīg-i hecrūn tökdüğü kanı
 (K:5/12)

matlālī gazel, 5 beyitle gazeller arasında 133. sırada yer almıştır. Kasidenin 14. 15. beyitleri gazelde yoktur. Gazelin 4. beyti de kasidede (tegazzül bölümünde) yer almamıştır. Kasidenin 15. beytinde 2. mısradaki "ma‘zürdür" kelimesi gazelin 3. beytinde "ma‘zür" şeklinde verilmiş, "dur" bildirme eki muhtemelen müstensih tarafından unutulmuştur.

Gazelde yer alan matla' beytinin 2. mısraında "dağ-ı hecrün" tamlaması tegazzülde "tiğ-i hecrün"şeklindedir.Yine gazelin 3. beytinde geçen "ehl-i'ıṣkūn" tamlaması kasidenin 15. beytinde(tegazzül bölümünde) "mest-i'ıṣkūn"şeklinde yer almıştır.

Bu durum,bahsi geçen gazelin şâir tarafından beğenildiğini düşündürmektedir.Şâir,müstakil olarak ele aldığı gazeli,kasideyi kaleme alırken aynı vezin ve kafiye de olmasını dikkâte alarak tegazzül bölümüne yerleştirmiş olabilir.Veya tegazzül bölümünde önceden kaleme aldığı gazeli çok beğendiği için gazeller içerisinde görmek istemiş de olabilir.

Divanda yer alan 1.kaside na't,2. kaside Hz.Ali'ye, 3. kaside Merhum Mü'min Paşa'ya,4. kaside Vezir-i Azam Hâfız (Ahmed) Paşa'ya,6. kaside Visâli Efendi'ye,7.kaside Hz. Davud Han'a (Kara Davud Paşa),9. kaside Hz.Yahya Efendi'ye ,11. kaside Ahmed Bey'e medhiyye niteliğindedir.

Kasidelerin beyit sayıları 13-68 arasında değişmektedir.1. kaside 60,2. kaside 51,3. kaside 22,4. kaside 43, 5. kaside 68,6. kaside 47,7. kaside 41,8. kaside 16,9. kaside 47,10. kaside 13,11. kaside 18,12. kaside 16,13. kaside 16 beyittir.

Tegazzül bölümü dışında bütün bölümleri bulunan 1. kasidenin 23. beytinde şâir tecdîd-i matla' yapmıştır.

Bâreka'llah zihî mertebe-i hüsn-i cemâl
Ola bir seyri telâfi-i şad endüh-ı melâl
(K:1/23)

Hız. Ali peygamberimizin damadı,sevgili torunları Hız. Hasan ve Hüseyin'in babası,IV. halifesidir.Hız.Ali Ehl-i Beyt'tendir.Hız. Osman'dan sonra IV.halife olarak müslümanların başına geçmiş,ancak Hız. Muâviye tarafından halifeliliği tanınmamıştır.İkisi arasındaki mücadele müslümanların çeşitli fırkalara bölünmesiyle sonuçlanmış,Muâviye halife olunca Ehl-i Beyt çeşitli saldırılara mâruz kalmıştır.Hız. Hasan zehirlenerek,Hız. Hüseyin de Kerbela'da eziyet edilerek şehit edilmişlerdir.Bu durum İslam aleminde derin yaralar açmış,uzun yıllar unutulmamış,şiirlere konu olmuştur.

Kadrî de bu hususları dikkâte alarak divanının 2. kasidesinde Hz. Ali'yi medhetmiştir. Hz. Ali için bir beytinde:

Sen der-i 'izzetisin hikmet-i şeh-r-i 'ilmün
Ezelî 'ilm-i ledün sırrına zātun mahrem
(K:2/37)

demektedir.

Gül redifli 3. kasidesinde şâir Mü'min Paşa'yı medhetmiştir. Gül tasviri ile kaside başlamış, giriz-gah ve medhiye ile devam etmiş, dua ile sona ermiştir.

4. kasidede Kadri, Hâfız Ahmed Paşa'yı medhetmiş ondan bir takım isteklerde bulunmuştur.

Meger ki hüsn-i kabûlünle intiyâz bulam
Ki ref' ola dil ü cāndan bu nāle-i şeb-gir
(K:4/40)

Kadrî 6.7.9.11. kasidelerinde Visâlî Efendi'yi, Davud Paşa'yı Yahya Efendi'yi, Ahmed Bey'i medhediyor. Bu şahıslardan Yigen Big (Bey), Visâlî Efendi, Hz. Yahya Efendi, Ahmed Big (Bey) ve Mü'min Paşa hakkında bilgi sahibi olamadık.

12. kasidede şâir, bir vezirden bahsediyor. Bu veziri medhediyor. Bunu "Āsaf" kelimesinden anlıyoruz. Ancak bu vezirin ismini vermiyor. Kasidenin her beytinin en son kelimesi bir sonraki beytin ilk kelimesi oluyor. Edebiyatımızda böyle şiirlere muad, bu san'ata da iāde, reddü'l-acz ale's-sadr denmektedir.

Habbeza iy piş-gāh-ı paye-i 'izz u şeref
İy şeh-i 'ālem penāhun mîr-i Āsaf şevketi

Şevket ü şānun ne mümkündür ki ta'bir eylemek
Bin cihān-ı Hakk ruzi sāna'izz u devleti

(K:12/1,2)

Kadrî, son kasidesinde de ismini vermediği bir şahsı medhediyor.

MANZUM HİKAYE

Kadri divanında 1 manzum hikâye yer almaktadır. Remel bahrinin Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün kalıbıyla ve yalnız, aa ba ca da ... kafiye örgüsü kullanılarak kaleme alınmıştır. 28 beyittir. Hikâyenin 4. beyti sayfa kenarına, 20. 21. beyitleri iki sütun arasına yazılmıştır. Şâir:

Bir gice bir büt-i hüş lehce-i şirin-güftâr
Bir ser-i râhda nâ-gâh bâna oldu dūçâr

(Mh./1)

diyerek hikâyesine başlamış, 9. beyte kadar ser-i râhda kendisine dūçâr olan lehce-i şirin-güftârı tasvir etmiştir. 10. beyitte güzelle konuşmaya karar vermiş, 11. beyitte onu evine davet etmiştir. Güzel biraz nazlanmış fakat âşığı kırmayıp onunla evine gelmiştir. Burdan sonra şâir, evde olanları mübalağa ile anlatır. Hikaye,

Hâne hâli idi ben ser-hōş o mest-i harâb
Ötesin sen di anuñ gayrı ben itmem izhâr

(Mh./28)

mısraları ile sona erer.

Divan edebiyatımızda güzeller aşığa cevır ü cefa ederler, kesinlikle ona yüz vermezler. Hele bu dünyada vuslata ermek imkânsızdır. Fakat Kadri'nin manzum hikâyesinde bu hususların değişmeye başladığını görüyoruz.

TERKİB-İ BEND

Kadri divanında 1. terkib-i bend vardır. Remel bahri-
nin Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün kalıbıyla yazılan
manzûmenin 2. bendi 8, diğerleri 7'şer beyittir. 3. bendin
vasıta beyti:

Eğer itmez nideyin āh-ı şehir-gāh saña
Meger inşāf vire sevdüğüm Allah saña

şeklindedir. Bu beyit XVI. yüzyıl şâirlerinden Necatî'nin
bir gazelinin matlaıdır. Kadri aynı mısraları olduğu gibi
almış, beytin Necatî'ye ait olduğuna dâir bir şey de söyle-
memiştir.

Şâir terkib-i bendinde gazellerde olduğu gibi sev-
gilinin cevri ü cefâsından bahsetmiş, bu tür şiirlerde konu
olarak ele alınan ölüm, hiciv, dini-tasavvufî vb. hususlardan
birini seçme yoluna gitmemiştir.

Terkib-i bendde kasidelere ve manzum hikâyeye gö-
re daha fazla Türkçe kelimelere yer verilmiştir, diyebiliriz.

Kadri, Necatî'den aldığı bir beyti de içinde bulun-
duran terkib-i bendinde oldukça başarılı diyebiliriz.

TAHMİSLER

"Beşleme" anlamında olan tahmis aslında bir muham-
mestir. Bir gazelin her beytinin önüne aynı vezin ve kafi-
yede 3 mısra eklenerek muhammes haline getirmeğe "tahmis
etme" ve ortaya çıkan muhammese de tahmis denir."(1)

Kadrî, divanında sırasıyla XVI. yüzyıl şâirlerin-
den Rûhî, Kabûlî ve Nev'î'nin birer gazelini tahmis et-
miştir. Bu şâirlerin gazellerini tahmis etmesi, onları be-
ğendiğinin bir ifadesidir. Ruhî'nin gazelini tahmiste 1.
bendin ilk mısraı vezne uymamaktadır. Belki de müstensih
vezni bozan "ol" kelimesini sehven ilave etmiştir. Biz mıs-
raın vezne uyabilmesi için "ol" kelimesini almadık. Kabûlî'
nin gazelini tahmiste de 4. bendin 2. mısraı boş bırakıl-
mıştır. Bu iki husus dışında Kadrî tahmislerinde başarılı
olmuştur, denilebilir.

-----

(1) Haluk İpekten, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri,
Birlik Yayın Kooperatifi, Ankara, 1985, s.131

TAZMİN

"Bir şâirin başkasına ait manzum bir sözü kendi şiirinde tekrarlamasına tazmin denir.

Tazminde alıntı yapılan söz, bir dize yahut beyit olabilir. Tazmin için en elverişli manzumeler gazel ve kasidelerdir. Ancak aynı beytin başına dizeler eklenerek musammat şekli de ortaya çıkabilir. Genelde şâir daha önceden tazmin yapacağını îmâ eder ve tazmine konu olan sözün hangi şâire ait olduğunu belirtir." (1)

Kadrî XVII. yüzyıl şairlerinden Azmi-zâde Hâletî'nin muzari bahrinin Mef'ûlû Fâ'îlâtü Mefâ'îlû Fâ'îlün kalıbıyla kaleme aldığı gazelinin matla' beytini, üstüne 4 mısra' ilave ederek, müseddes nazım şekli ile tazmin etmiştir.

Yârî görince kaldı gönül 'arz-ı hâlden
El degmedi şikayete şükr-i vişâlden

matlaıı şâir, 5 bend olarak tazmin etmiş, 4. bendde beytin Azmi-zâde Hâletî'ye ait olduğunu belirtmiştir.

Şâir, tazmininde başarılıdır.

---

(1) İskender Pala, Divan Edebiyatı, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1996, s.81

GAZELLER

"Gazel, sözlük anlamı, kadınlarla âşıkane sohbet etmek, olan Arapça bir sözcüktür. Özellikle aşk, güzellik ve içki konusunda yazılmış belirli biçimdeki şiirlere denir." (1)

Nesib ve teşbib terimleri de gazel anlamında kullanılmıştır. Arap edebiyatında doğan gazel, İran edebiyatına geçmiş, İran edebiyatı yoluyla da Türk edebiyatına girmiştir. Şâirlerimiz tarafından çok sevilen gazel, uzun yıllar edebiyatımızda kullanılmış, klâsik edebiyatımıza gazel edebiyatı da denmiştir.

Gazelin nazım birimi beyittir. İlk beyti musarra olup, diğer beyitlerin ikinci mısraı, birinci beyitle kafiyelidir. (aa xa xa xa xa ...) İlk beytine matla', son beytine makta' denir. En güzel beytine beltü'l-gazel, şâirin mahlasının geçtiği beyte mahlas beyti (Bu beyit genelde makta' beytidir.) denir. Şâir mahlas beytinden sonra bir kaç beyit daha yazar ve bu beyitlerde padişahı, din ve devlet büyüklerini, tarikat şeyhlerini medhederse bu tür gazellere gazel-i müzeyyel adı verilir.

Gazelin beyit sayısı 5-9 arasında değişir. Ancak, bu rakamlardan eksik veya fazla olan gazeller de vardır. Gazeller konularına göre âşıkâne, rindâne, şûhâne, hikemî gazel şeklinde tasnif edilebilir.

Sade bir türkçe ile yazılan gazellere Türki-i basit gazel denir. Beyitleri arasında anlam birliği bulunan gazellere yek-ahenk; bütün beyitleri aynı güçte, aynı güzellikte olan gazellere yek-âvâz gazel adı verilir. Aruzun bütün kalıpları ile kaleme alınabilir.

Mesnevilerde de şâirler yeri geldikçe gazel söylerler. Divanların büyük bir kısmını gazeller oluşturur ve hurruf-ı heca üzere dizilirler.

---

(1) Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK Yay., Ankara, 1983, s.104

Kadrî divanında, hurûf-ı hecâ üzre düzenlenmiş 139 Türkçe gazel vardır. Divanda غ, ظ, ط, ص, ش, س, ذ, خ, ج, ث harflerinden 1'er, ح harfinden 2, ت harfinden 3, ب ve ہ harflerinden 4'er, د ve ل harflerinden 5'er, ل harfinden 6 tanesi nazal olmak üzere 7, م harfinden 9, ن ve ش harflerinden 10'ar, ز harfinden 13, ه harfinden 20, ر harfinden 32 gazel yer almaktadır.

Kadrî de diğer şâirler gibi, kafiye-redif teşkil edecek kelimeler bulmak daha kolay olduğu için 139 gazelin 32 tanesi ر harfi ile kaleme almıştır. Gazellerinde 28 değişik harfi kafiye-redif olarak kullanmıştır.

Kadrî divanında 5, 6, 7, 8 ve 9 beyitlik gazeller bulunmaktadır. 106 gazeli 5, 12 gazeli 6, 14 gazeli 7, 4 gazeli 8, 3 gazeli de 9 beyitten müteşekkildir.

Görüldüğü gibi 139 gazelin 106 tanesi 5 beyit ile yazılmıştır. Bunda divan şâirlerimizin az sözle çok anlam ifade etmek istemeleri etkili olmuştur, denilebilir.

Şâir, 6 beyitlik 57. ve 112., 7 beyitlik 28., 8 beyitlik 79, 106 ve 121., 9 beyitlik 34 ve 96. gazellerinde mahlasını hüsn-i maktada zikretmiştir. Gazel-i müzeyyel olarak isimlendirebileceğimiz bu gazellerin mahlas beytinden sonraki kısımlarında bir devlet büyüğü, din büyüğü vb. medhedilmemiştir. Sadece 57. gazelde:

Nazm u inşâdan ferâğat itmiş idüm neyleyüm

İltifât-ı Hâzret-i Paşa-yı zî-kıymet komaz

(G: 57/6)

ifadesi yer almıştır. Diğer beyitlerde şâir, ya kendini medhetmiş veya başka şâirleri hicvetmiştir.

Şâir, 38, 79, 94, 97. gazellerinde redd-i matla' yapmıştır.

Divanda 133. sırada yer alan gazel, 5. kasidenin tegazzül bölümünde bazı farklılıklarla yer almıştır. Veya tegazzül bölümündeki gazeli şâir, müstakil olarak gazeller arasına almıştır.

Bazı beyitlerin bir mısraı Türkçe, diğer mısraı Arapça, bazılarının biri Farsça diğeri Arapça'dır. (G: 8/3), (G: 48/1)

Kadrî gazellerinde,Türk edebiyatında çok kullanılan aruz kalıplarını seçmiştir.Remel bahrinin 4 kalıbıyla 56, hezec bahrinin 3 kalıbıyla 43,muzarî bahri ile 22,müctes bahri ile 11,recez bahrinin 2 kalıbıyla 2,serî bahri ile 2, cedîd bahri ile 2,mütekârib bahri ile 1'er gazel kaleme almıştır.

TARİHLER

Kadrî divanında 5 tarih vardır.1,3, ve 5. tarihler kasîde şeklinde kafiyele olup,2,ve 4. tarihler kıt'a-i kebîredir.1. tarih 12, 2. tarih 7, 3. tarih 9, 4. tarih 10, 5. tarih 16 beyit olup; 4. beyit recez bahrinin,Müstef'îlün Müstef'îlün', diğerkleri remel bahrinin Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün kalıbıyla kaleme alınmıştır.5. tarih tarih-i dûta,diğerkleri tarih-i tâmdır.Tarihlerin hepsinde mahlâs kullanılmıştır.

1. tarih,Sultan IV. Murad'ın cûlûsu üzerine yazılmıştır.11.beytin 1. mısraı eksiktir.Sadece mahlas yazılmış, bundan sonra mısra boş bırakılmıştır.(H:1032;M:1623) 2.tarih Hüsrev Paşa için olmalıdır.Hüsrev Paşa,Abaza isyanını bastırmış,Bağdat seferiyle görevlendirilmiştir.(H:1040; M:1630) 3. tarih,Hotin seferinde şehid olan Budin Beylerbeyi Mehmed Paşa için düşürülmüştür,diyebiliriz.Paşa kazanabileceği savaşı,yardım gelmemesi üzerine kaybetmiş,şehid olmuştur.(H:1030;M:1621) 4. tarih bir sünnet tarihidir,fakat kimin sünnet tarihi olduğu hakkında bilgi yoktur.Bu manzumenin tarih mısraı vezne uymamaktadır.(H:1039;M:1629)

5. tarihi biz,işret tarihi olarak adlandırdık.Şâir, kendisinin de içinde olduğu bir topluluğun eğlencesini tasvir etmiş,ahlaksız davranışları hicvetmiş ve bugün için H:1032 tarihini düşürmüştür.(H:1032;M:1623)Bu manzumenin tarih mısraı da vezne uymamaktadır.

KIT'ALAR

Tarihler içerisindeki 2 kıt'a dahil edilmezse Kad-rî divanında 7 kıt'a bulunmaktadır. 5. 7. kıt'alar Farsça olup Türkçe olanlarından 2. ve 4.'lerin 2. beyitlerinin 2. mısraları da Farsça'dır.

1. kıt'a mütekarib bahrinin, Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül, 2. kıt'a müctes bahrinin, Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün, 3. ve 6. kıt'alar remel bahrinin Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fa'ilün, Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün, 4. kıt'a cedîd bahrinin Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün kalıplarıyla yazılmıştır.

3. kıt'a 3, diğerleri 2'şer beyit olup, şâir 6. kıt'ada mahlâs kullanmıştır.

RUBA'İLER

Kadrî divanında 9 rubaî mevcuttur. Rubaîlerin 7'si Türkçe, 2'si Farsça (7. 8. rubailer) olup, dili ağırdır. Bazı mısralarda şâir, tamamıyla Farsça kelimeler kullanmıştır.

Naveg-zen-i cān ğamze-i tîr-endāzi
 Āşüb-ı zamān cilve-i terk ü nāzi
 İy pençe hizebr ü şîr şikār itmîşdür
 Ahû-berenûn nîm-i nigāh-ı nāzi

(R:9)

Şâir 3. rubaîsinde, kadın içki ve riyâdan tevbe etmekte diğerlerinde sevgili ve ağıyardan şikâyetlerde bulunmaktadır. Aslan gibi yiğitler, ahulara av olmaktadır.

Kadrî geleneğe uyarak rubaîlerinde mahlas kullanmamıştır. 5. rubaî musarra olup, 1. rubaî kıt'alar arasında 9. rubaî matlâlardan sonra, divanın en sonunda yer almıştır.

MATLALAR

Kadrî divanında 3 matla' bulunmaktadır.1. matla' muzâri bahrinin Mef'ûlü Fâ'ilatü Mefâ'ilü Fâ'ilün, diğerleri de hezec bahrinin Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün ve Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün kalıplarıyla yazılmıştır.

Bu beyitlerde şâir yine sevgiliden şikayet etmektedir.

b. VEZİN

İnsanlar duygu, düşünce ve hayallerini başkalarına yazılı veya sözlü olarak ifade ederler. Bu yazılı veya sözlü ifade, ya manzum veya mensur olarak ortaya çıkar. Ecdâdımız mensur ifadeye göre manzum şekillere daha çok itibar etmiştir. Bu durum, sözde vezin ve kafiyei ön plâna çıkarmıştır. Divan şâiri söylediği manzum sözlerin vezne uygun olmasına itina göstermiştir. Aruz vezni bir ahenk unsuru olarak edebiyatımızda çok uzun yıllar kullanılmıştır.

Kadrî de aruzun, remel, hezec, cedid, müctes, muzarî, recez, mütekarib, serî', bahirlerine ait 18 değişik kalıbını kullanmıştır. Rubâîlerini ahreb kalıplarıyla yazmıştır.

Kadrî, hezec ve remel bahirlerine ait 4'er, recez bahrine ait 3'er, mütekarib ve muzarî bahrine ait 2'er, cedid, müctes, serî' bahirlerine ait 1'er vezin kalıbı kullanmıştır. Şâiri, muhtelif bahirlere ait vezin kalıplarını hangi nazım şekillerinde ve kaçar tane kullandığı çizelge halinde gösterilmiştir. (bkz. çiz: I)

Kadrî divanında vezne uymayan mısralar bulunmaktadır. Biz bu durumun daha çok, müstensih hatalarından kaynaklandığına inanıyoruz. Divanın başka nüshaları bulununca, vezne uygun olmayan mısraların büyük ölçüde vezne uygun hale geleceği kanaatindeyiz. Nitekim, 5. kasidenin tegazzül bölümünde 15. beyitte 2. kelimede bildirme eki yazıldığı halde, gazeller bölümünde 133. sırada geçen aynı gazelin 3. beytinin 2. mısraında 2. kelime "ma'zur" şeklinde yazılmış "dur" bildirme eki unutulmuştur. Dolayısıyla 2. mısra vezne uymamaktadır.

Kapuında ehl-i 'ışkuñ güş idüp incinme efgânın
Şehâ ma'zur(dur) dirler meseldür vaz'-ı mestânı
(G:133/3)

Aynı beyit kasidede:

Kapuında mest-i 'ışkuñ güş idüp incinme efgânın
Şehâ ma'zurdur dirler meseldür vaz'-ı mestânı
(K:5/15)

şeklinde olup, 2. mısra, 2. kelimedeki "dur" bildirme eki yazılmış, mısra da vezne uymaktadır.

Vezinle ilgili olmamakla beraber aynı beytin 1. mısraındaki 2. kelime grubu, gazelde "ehl-i 'ıṣḡuṇ", kasidede "mest-i 'ıṣḡuṇ" şeklindedir ve belki de müstensih tarafından değişik yazılmıştır. Aynı nüshadaki bu farklılıklar vezne uymayan mısralarda müstensih'in rolünü göstermekte ve bu husustaki görüşümüzü teyid etmektedir.

O feyz-dāde-i bahr-ı cevāhirem ki benüm
Sevāhilümde olur seng-i zīre dürr-i 'Aden

(K:9/13)

9. kasidenin 13. beytinde 1. mısradaki "9" kelimesi metinde "9" şeklindedir. Bu şekilde yazılırsa mısra vezne uymamaktadır. Yine 2. mısrada 1. ve 2. kelimelerin yeri metinde "olur sevāhilümde" şeklindedir. Bu kelimelerden sonra "ki hep" kelimeleri vardır. Mısra aynen metindeki şekliyle yazıldığı takdirde vezne uymamaktadır. Mısranın vezne uyabilmesi için "ki hep" kelimelerinin alınmaması, "sevāhilümde olur" kelimelerinin de yukarıdaki şekilde yazılması gerekmektedir.

Nice mey ṣu'le-zen-i hırm-en-i neng ü nāmūs
Nice mey rū-siyeh-i ṣāhid-i nāmūs-ı vakār

(Mh./16)

Metinde, Manzum hikâyenin yukarıdaki beytinin 1. mısraının 2. kelimesinden sonra "-zen" kelimesi vardır ve mısra bu şekliyle yazılırsa vezne uymamaktadır.

'Arz itme farz u sünneti iy h^vace'āşıka
Ağuş sünnet'āşıka būs-ı kenār farz

(G:71/3)

Metinde 1. mısradaki "sünneti" kelimesinden sonra "bir veya pür" okunabilecek bir kelime daha vardır. Bu şekliyle yazıldığı takdirde mısra vezne uymamaktadır. Vezne uymayan mısralar dipnotlarda gösterilmiştir.

Şâir, şiirlerinde vezne uygunluğu sağlayabilmek için imâle, zihaf, meḏ ve vasıldan faydalanmıştır.

İrdi bahār u oldı mey-i hōṣ-güvar farz
Seyr-i gül oldı vācib ü hem lale-zār farz

(G:71/1)

Sadece yukarıdaki beyitte vezne uygunluğu sağlayabilmek için irdi, mey-i, seyr-i kelimelerinde imâle; güvâr, -zâr kelimelerinde med; mey-i, gül, vacib kelimelerinde vasl yapmak lazımdır.

Dôstum bir bûseye cānını ikrār eylemez
KADRİ-i dil-dādedür ikrārın inkār eylemez
(G: 61/5)

Bu beyitte de vezne uygunluğu sağlayabilmek için dôst kelimesinde med, bûseye, cānını kelimelerinde imâle; ikrārın kelimesinde vasl; Kadri kelimesinde zihaf yapmak gerekmektedir.

Görüldüğü üzere şâir, şiirlerini aruzun diğer şâirlerce de çok kullanılan kalıplarıyla yazmıştır. Ancak divan- da vezne uymayan mısralar mevcuttur. Bu husus büyük ölçüde müstensih hatalarından kaynaklanmaktadır. Divanın başka nüshaları bulunup karşılaştırma yapıldığında vezne uymayan mısraların büyük ölçüde vezne uygun hale geleceği kanaatindeyiz. İmâle, med, zihaf ve vaslın çokça kullanılması Kadri'nin aruzu kullanmakta bir takım sıkıntılarından olduğunu düşündürmektedir.

DİVÂN'DA KULLANILAN VEZİNLER

BAHİR	VEZİN	Kaside	Manzum H.	Terkib-i Bend	Tahmis	Tazmin	Gazel	Tarih	Kit'a	Rubâî	Matla'	Toplam
REMEL	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	3	-	-	2	-	22	-	1	-	-	28
	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	2	1	1	-	-	32	4	1	-	-	41
	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
HEZEC	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	2	-	-	1	-	36	-	-	-	1	40
	Mef'ûlû Mefâ'ilün Fe'ûlün	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1	8
CEDİD	Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	2	-	-	-	-	2	-	1	-	-	5
MÜCTES	Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	2	-	-	-	-	11	-	1	-	-	14
MUZARİ	Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	1	-	-	-	1	21	-	-	-	1	24
	Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilâtün	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
RECEZ	Müste'ilün Mefâ'ilün Müste'ilün Mefâ'ilün	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Müste'ilün Müste'ilün Fâ'ilün	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
AHREB		-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	6
	TOPLAM	13	1	1	3	1	139	5	5	7	3	178

Çizelge I

c.KAFİYE

Şiirde ahengi sağlayan unsurlardan birisi de kafiye-
dir. Diğer divan şâirleri gibi, Kadrî de, kafiye bulunma-
sı daha kolay olan harflerle şiirler yazmıştır. 139 gazeli-
nin yarısından fazlasını 4 harfle (32'si ı, 20'si ۞, 10'u ۞,
10'u ۞) kafiyelemiştir. (bkz: çiz:II)

Divanın genelinde de kafiye yapmak için en fazla
ı, ۞, ۞, ۞ harflerini kullanmıştır (ı:39, ۞:28, ۞:17,
۞:14)

139 gazelinin 93'ünde redif vardır. Bunlardan 34'ü
tek kelime, 12'si 2 kelime, 17'si ek ve kelime, 2'si ek ve 2
kelime, 14 tanesi tek ek, 14 tanesi de 2 ekten müteşekkildir.
Eklerden 1 tanesi Farsça olup diğerleri Türkçe, kelimelerden
41 tanesi Türkçe, 11 tanesi Arapça, 11 tanesi Farsça'dır.

Gazellerdeki kafiyelerin büyük bir çoğunluğu zengin
kafiye olup, tam ve cinaslı kafiye azdır. Kafiye olarak kul-
lanılan kelimelerin çoğu da Türkçe değildir.

Yâri gördüm şubh-dem mest-i harab olmuş yatur
Feyz-i tab-ı cām-ı mülden âfitâb olmuş yatur
(G:23/1)

Bir gazālūn yine dil-pişesidür şayd-gehi
Ciger-i şîri deler nâzla tarz-ı nigehe
(G:138/1)

Benzemez hiç birisi efgānuma iy gül-izâr
Âh ider küyunda gerçi bînden artukdur hezâr
(G:52/1)

Gehî ki nergisi ârāyîş-i humâr eyler
Kenâr-ı ceyb-i nigâhı girişme-zâr eyler
(G:25/1)

Dil gerçi bend-i zülf-i ser-i dil-rübâdadur
Çeşm-i ümîd cânib-i şâh-ı recâdadur (G:47/1)

Terkib-i bendin 1. bend ve vasıta beytinde redif
kullanılmamış, zengin kafiyeler ahenk unsuru olmuştur. Diğer
bend ve vasıta beyitlerinde redifler de kullanılmıştır. Vası-
ta beyitleri dahil 8 redif vardır. Bunlardan 2 tanesi ek, di-
ğerleri kelimedir. Kelimelerden 5 tanesi Türkçe, 1 tanesi
Arapça olup eklerin 2'si de Türkçe'dir.

Gazel ve terakib-i bend dışında kalan manzumelerden 19'unda redif mevcuttur. Bunlardan 9'unda tek kelime, 1'inde 2 kelime, 2'sinde ek ve kelime, 6'sında tek ek, 1'inde de 2 ek redif olarak yer almıştır. Redif olan kelime ve eklerin büyük çoğunluğu Türkçe'dir. Zengin kafiye çeşidi bu şiir- lere de hakimdir ve kelimelerin çoğunluğu yine Türkçe de- ğildir.

Divanın genelinde redif kullanılan manzume sayısı- nın fazla olduğu görülür. Rediflerin büyük bir kısmı Türkçe kelime ve eklerden müteşekkildir. Kafiye çeşidi olarak en fazla zengin kafiye müşahede ediyoruz. Kafiye olarak kulla- nılan kelimelerin çoğu ise Türkçe değildir.

Şâir bazı şiirlerinde aynı kafiye- yi tekrar etmiş- tir.

Nümāyān oldı gördük gitdi rū-yı yārdan perde
Bi-ḥamdī'llah açıldı dīde-i hūn-bārdan perde
(G:117/1)

Hicāb-ı perde gitmez içmeyince bāde-i nābı
Kadeḥ şun ref'ola iy KADRÎ rū-yı yārdan perde
(G:117/5)

Kadrî, ek, kelime, kelime grubu, ek-kelime ve ek-kelime grubu ile redifler meydana getirmiş, böylece şiirlerinde ahengi artırmaya çalışmıştır.

Ek: Garih-i rişte-i dil sünbül-i gül-puşundur
Naḳş-ı fevvāre-i cān la'1-i şeker nūşundur
(G:29/1)

Kelime: Hırām-ı nāza gel ũşşākuna serv-i cemān göster
Tebessüm kıl femünden gonce-i bāğ-ı cinān göster
(G:36/1)

Kelime grubu : Temāşā-yı cemāl-i dil-bere aḡyār olur mānī^c
O gül-şenden direrdüm güller ammā hār olur mānī^c
(G:74/1)

Ek- : Hüdā rūzī kılupdur saṇa cānā nūrdan sā'id
 Kelime Cihānda kim görüpdür böyle billūrdan sā'id
 (G:19/1)

Ek-
 Kelime: Çıkardūn başa cānā bāliṣ-i zer-kāra yüz virdūn
 Grubu Kopardūn fitneler yir yir haṭṭ-ı jengāra yüz
 virdūn
 (G:81/1)

Şair cinaslı kafiyele de yer vermiştir.

Tırāṣ eyle haṭ u ebrūnı gel iy dil kalender-vār
 Kimesne dimesūn saṇa gözūn üstinde kaṣūn var

(G:46/1)

Bu misallerden hareketle Kadri'nin ahengi artırmak amacıyla kafiye ve redife önem verdiğini bu hususta da başarılı olduğunu ifade edebiliriz.

NAZIM ŞEKİLLERİNİN KAFİYE VE REDİFLERİNİN HARFLERE GÖRE DAĞILIMI

HARFLER	Kaside	Manzum H.	T. Bend	Tahmis	Tazmin	Gazel	Tarih	Kıt'a	Rubâi	Matla'	Toplam
ا	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	4
ب	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	4
با	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
باث	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	4
ش	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ج	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
جج	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
ججج	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
جججج	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
د	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	6
ذ	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ر	2	1	1	1	-	32	-	2	-	-	39
ز	-	-	-	1	-	13	-	-	-	-	14
ژ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
س	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ش	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ص	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
صص	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ط	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ظ	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ع	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
غ	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ف	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ق	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
ك	1	-	-	-	-	7	1	-	-	-	9
ل	2	-	-	-	-	5	-	-	-	-	7
م	2	-	-	-	-	9	-	1	1	-	13
ن	1	-	-	-	1	10	-	1	1	-	14
و	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ه	1	-	-	-	-	20	2	-	2	3	28
ح	4	-	-	-	-	10	-	2	1	-	17
	13	1	1	3	1	139	5	6	6	3	178

2.MUHTEVA BAKIMINDAN

a.DİNİ ve TASAVVUFİ UNSURLAR

İnsan sosyal bir varlıktır.Çevresinden etkilenir ve başkasını etkiler.İçinde yaşadığı toplumdaki etkilenmeyen bir sanatçı düşünülemez.Kadrî de diğer divan şâirleri gibi toplumdaki etkilenmiştir.İslami esaslara göre yaşamayı gaye edinmiş,kendilerine göre bir şiir dünyası kurmayı başarmış divan sanatçılarındaki tesiri Kadrî'nin şiirlerinde de görülür.O,mutasavvıf bir şâir değildir.Şiirlerinde herhangi bir tarikata mensup olduğuna dair tek bir beyit dahi yoktur.Bazı ifadelerine bakarak din hususunda oldukça serbest düşündüğünü bile söyleyebiliriz.Divanında:

Sâkiyâ meyl ideli'arız-ı cānāne'arak
Gelür oldu yanarak meclis-i rindāna'arak
(G:77/1)

matlaıyla başlayan,rakının güzelliklerini anlatan bir gazeli de vardır.Gazelin 4. beytinde:

Var iken tâ ki'arak bâde(y)i tercih itmen
Kafire bâde hâlal oldu müselmāna'arak
(G:77/4)

diyerek,İslam'da kesinlikle yasaklanan bir nesneyi helal sayar.Kadrî'nin güzellere bakışı da oldukça ilginçtir:

Ne reftârında ol şûhuñ ne güftârındadır hikmet
Nezâketle güşâd-ı bend-i şalvârındadır hikmet
(G:9/1)

Ancak Kadrî de diğer divan şâirleri gibi dinî ve tasavvufî unsurları şiirlerinde kullanır,dindar olmaya özenir.Günahkâr birisi olduğunu itiraf eder,bağışlanma diler.

Benüm ol mücrimün garkâ-i bahr-ı işyân
Seyyi'atım çekemez vezn ola ger arz-ı cibâl
(K:1/39)

Rûz-ı cezâda KADRİYE kâfir dahi güler
Bağışlamazsa cürmünü ger Gafiru'z-Zünüb
(G:8/5)

Şâir 2. rubaisinde de içki,kadın ve riyāya tevbe eder.

Divanda tevhid ve münâcât yoktur.Allah'ın ismi kasidelerin dua bölümlerinde,yeri geldikçe diğer nazım şekillerinde geçer.

Gül-i murād ola her dem şükûfte vü şād-âb
Ne yirde olsañ ola'avn-ı Hakk mu'in ü zahîr
(K:4/43)

Hız.Peygamber'e 1 na't,Hız.Ali'ye 1 medhiyye divanda yer almaktadır.1. kaside na't,2. kaside Hız.Ali'ye medhiyyedir.Divandaki muhtelif nazım şekillerinde pek çok peygamber ve din büyüğünün adı geçmektedir.Hız. Muhammed,Hız.İsa Hız.Yûsuf,Hız.Ya kub,Hız.Süleyman gibi peygamber;Hız.Ali gibi halife;Hız.Hasan, Hız.Hüseyin, Sa'd b. Ebi Vakkas,Selman gibi sahabe;Ebû Hanife,Mansur,Hâtem,Âsaf,Hız. Meryem,Ashab-ı Kehf gibi din büyüklerinin isimleri yer almıştır.

Şâir yer yer, âyet ve hadislerden de iktibaslar yapmıştır.

Hel etâ şân-ı şerîfünde senûn nâzıldır
Lâ fetâ vaşf-ı latîfünde olupdur mülhem
(K:2/7)

'Âde men'âde hadîsinden o kim gâfildür
Kemer-i mekrî 'Alî buğzına eyler muhkem
(K:2/41)

"Hel etâ",El-İnsan suresinin 1. âyetinin ilk iki kelimesidir.Âyetin tamamı me'âlen:"İnsanın üzerine uzun devirden öyle bir zaman gel(ip geç)ti ki (o vakit) o, anılmaya değer bir şey değildi."(1)şeklindedir.

"Âde men'âde" hadîsinin tamamı:

(2) "

عادی الله من عادى علی

"Ali'ye düşmanlık edene,Allah düşman olur. -Zayıf Hadis- "

(1)Hasan Basri Çantay,Kur'an-ı Hakim ve Me'âl-i Kerim,c.III, Ahmed Said Matbaası,İstanbul,1962,s.1122

(2)Suyûtî,Camiu's-Sağır,c.II,s.60

Kadrî şiirlerinde, mutasavvıf olmadığı halde tasavvufî remizleri kullanır. Bir insanın bir mürşide bağlanması gerektiğinden de bahseder. Şâir belki de burada bir özeleştiriyi yapmakta, bir pîre bağlanmadığı için hayıflanmaktadır.

Bir mērd-i Hakkūn düş ayağına tūt dest-i pākın KADRÎ cihānda
Feyz-i İlāhî mürşid olinca Va'llahi kâbil Bi'llahi kâbil
(G:88/5)

Şâir şu beytinde de vahdet-i vücūttan bahseder:

Āteş-i aşkla yan derd ü gama mu'tād ol
Aradan ister isēn KADRÎ ki nâ-būd ola būd
(G:20/5)

Bir diğer beyitte de ehl-i dile ma'lum olmakla övünür:

Ehl-i zāhir gözine gerçi ki bir ma'dūmuz
Hamdūli'llah hele erbāb-ı dile ma'lūmuz
(G:56/1)

Divan edebiyatımızda rindāne yaşayanlarla zahidler arasındaki bir çatışma sık sık gündeme gelir. Kadri de bu çatışmada rindler safındadır.

Bezm-i yāre gelmesün KADRÎ hemişe zāhidūn
Hay u hūyı uçurur ādemde keyfiyyet komaz
(G:57/5)

Belî diyen belāya lā dīmez iy zāhid-i sālūs
Ezelden itdüğü ikrārı aşık eylemez inkār
(G:46/3)

Zāhidler dīnin aslını anlayamamışlardır:

Neş'esin KADRÎ sırr-ı Tevhidūn
Eyleme ehl-i zāhire ızhār
(G:48/5)

Şâir toplumdaki bazı bātıl inanışlardan da etkilenmiş, şiirlerinde başka dinlerden haberdār olduğunu da belirtmiştir.

Uydı ulaşdı baña Ehrimen-i div-i deni
Günde biñ dürlü hevāya benî eyler idlāl
(K:1/40)

Eylemez itdüğimi Berhemen-i şad-sāle
Bāde-i gaflet ile kase-i dil māl-ā-māl (K:1/54)

b.SOSYAL HAYAT

"Eski şiirin,Tanzîmat'tan sonra üzerinde en fazla durulan ve tenkid edilen tarafı,şüphesiz ki,hayâl dünyasıdır. ...Fakat daha dikkâte değer tarafı mücerret dille muayyen bir güzelliğin muayyen bir şekilde övülmesi,hatta muayyen bir aşk tarzını bize vermesidir."(1)

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın da ifade ettiği gibi divan şâirlerimiz şiirlerinde,toplum gerçeklerine inememekle,geleştirdikleri hayâl dünyasında yaşamakla itham edilegelmişlerdir.Halbuki onlar da insanların içinde yaşamaktadırlar.İçinde yaşadıkları toplumun kültürü,yaşayış biçimi onları da etkilemekte,bunu eserlerinde yansıtmaktadırlar.Kadrî divanında yaşadığı dönemi,İslâm'a,toplum geleneğine,âdâb-ı muâşerete uymayan bazı şeyh ve kadıları eleştirir,yerden yere vurur:

Kâzî ammâ nice kâzî pûzeveng ü me' bûn
Kâzî ammâ nice kâzî kekez ü cîlf ü dibeng
(Tarih:5/11)

Şeyh ammâ nice şeyh şeyh-i fûrû-mâye-i dün
Şeyh ammâ nice şeyh şeyh-i sefîh ü bî-neng
(Tarih:5/14)

Zamanından şikayet eder:

Cihânı kapladı feryâd-ı dâd sultânun
E yâ mümeyyiz-i her müşkilât-ı şâh u vezîr
(K:4/36)

Halkın kullandığı deyimleri rahatlıkla kullanır:

Kimse almaz bâğını 'âlemde fûls-i ahmere
(K:3/8)

Ayrıca Kadrî beşeri aşkı yaşar,vuslata erişir,bunu bize manzum hikayesinde ifade eder:

-----
(1)Ahmet Hamdi Tanpınar,19.Asır Türk Edebiyatı Tarihi,
Çağlayan Bas.,İstanbul,1985,s.5

Ƙomaduk şubha degin bey⁶ u niyâz u nâzi
 Oldı bāzārımız ol gice hemân būs-ı kenār
 (Mh./26)

Hāne hālî idi ben ser-hōş o mest-i harāb
 Ötesin sen di anuñ gayri ben itmem izhār
 (Mh./28)

Görüldüğü üzere şâir toplumla iç içe olduğunu bize göstermekte, fildişi kulelerde güvercin uçurmamaktadır. Ancak divan şâirinden Batılı anlamda, Batıdaki san'atçıların ele alıp işledikleri konuları seçmesini, o kadar serbest olmasını bekleyemeyiz. Bu, yine onun içinde yaşadığı toplumla, toplumun inancıyla ilgili bir durumdur.

"Cansız şekilleri tesbit ederek bir yere varamayacağına inanan san'atçı, aynı zamanda, hilkatî taklîd ederek şirke düşmekten korkuyordu." (1)

Divan şâirinin sosyal hayattan uzakta olduğu fikrini ileri sürerken onun inancını göz önünde bulundurmak gerektiğini, inancına ters düşmeyen her toplumsal hâdisenin içinde olup onu eserinde yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim Ahmet Hamdi Tanpınar da, "Bütünü ile bakılınca bu hayâl ve sembollerin, bu aşk tarzının ve sevgili tipinin alelâde bir belâğat oyununda kalmadığını, asırlar boyunca süren bir çalışmanın neticesi olsa bile şâirin hayat şartlarıyla olduğu kadar, ictimâî nizamla da alâkalı bir sistemi ortaya koydukları inkâr edilemez." demektedir. (2)

Kadri, divanında memleketi olan Ayntab'ı (Gaziantep) medheder, güzellerini ve güzelliklerini anlatır.

Hezār ahsente hāk-i Āyntāb-ı behcet-ābāda
 'Aceb nāzende-şuh-ı 'ālem-ārādur civānānı

(K: 5/1)

Peri-rûlarla her bir gūşesi reşk-i tarab-hāne
 Semen-bûlarla her dervāzesi bāzār-ı gılmanî

(K: 5/3)

(1) Beşir Ayvazoğlu, Aşk Estetiği, Birlik Yay., Ank., 1982, s. 48

(2) Ahmet Hamdi Tanpınar, 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, s. 5

Şâir, eğlencelerin nasıl olması gerektiğinden bahse-
der:

Dem-i fasl-ı şitâ bürüz itdî
Neşve-i keyf-i bâde serde gerek
(K:10/1)

Mankal-i zer-nigâr-ı şu'le nişân
Gül-i gül-şen gibi nazarda gerek
(K:10/2)

Muṭrib ü çeng ü nây u nağme-i'ud
Mey ü mahbûbile nazarda gerek
(K:10/13)

Kadri, mûsikî ile de ilgilenmiştir. Bunu şiirlerinden
anlıyoruz:

Benem ol nağme-senc ü nûkte-pîra-yı ma'ânî kim
Edâda KADRÎ banâ bûlbûl-i Şîrâz tâbî'dür
Koya gel nağme-i'uşşâkı sen iy mîzrab-ı dem-sâz
Nevâ-yı bûselik terkîbine şeh-nâz tâbî'dür
(G:49/5,4)

İkinci beyitte uşşâk, nevâ, bûselik ve şeh-nâz makamları-
nın isimleri geçmektedir.

Osmanlı toplumunda rind tipi ile zâhid tipinin karşı-
lıklı eleştirileri de sosyal bir gerçekliktir. Kadri, şiir-
lerinde bu hususa da çokça yer vermiştir.

Bâṭını zerk ü riyâyile pür olmuş zâhidün
Zâhir egerçi zebânı lâ ile illâdudur
(G:54/6)

Son derece bilgili insanlar olan Osmanlı sultanları,
san'atkarları korumuş, kollamışlar; onların sosyal güvencesi,
hayat sigortası olmuşlardır. Bu durum şâirleri de teşvik et-
miş, güzel şiirlerin, kasidelerin ortaya çıkmasına vesile
olmuştur. Kadri de IV. Murad'ın cülusuna, bazı paşalara, bey-
lere tarihler düşürmüş, kasideler yazmış, günün kuralları,
genel geçerî çerçevesinde bir takım ihsanlar beklemiştir.
Yigen Big (Bey) için yazdığı kasidesinde:

Muhibb-i şâdıkündür cân u dilden serverâ KADRÎ
Ne var bir ehl-i dilden benden olsa iy kerem-kânî
(K:5/64)

Senŭn ūmmid ū lŭtfun olmasaydı bunda neylerdŭm
Bulurdum hāşılı kadrŭm bilŭr bir şāhib-iz'ānı
(K:5/65)

demektedir.

Kadrī,içinde yaşadığı hayatı kendi ūslubuyla anlatma-
ya gayret etmiş ve bunda başarılı olmuştur.

c.DİL, AHENK ve ÜSLUP

"Divan şiirinin husûsiyetlerinden biri de günlük dilde konuşulmayan kelimeleri kullanmak, ikizli, üçüzlü vs. Farsça terkipler yapmaktır. "(1) Kanaatimizce, günlük dilde kullanılmayan kelimelere yer verilmesi, terkiplerin yapılması devrin edebi anlayışının bir gereği idi. "Bilindiği üzere bazı tarihi zarûretler sonucu Arapça ve Farsça kelimelerle yüklenen Divan edebiyatının dili, XV.yüzyılda aruzu uygulama ve mazmunlar bakımından olgunlaşmıştır.

"Yüz yılların kazandırdığı mahâretle şâirlerimiz zengin fikir, his ve hayal dünyalarını, Türkçe'yi, kuraklığından, cinas ve tevriye kabiliyetinden de faydalanarak çok iyi kullanmak, yeni mazmun ve edebi san'atlardan da istifade etmek sûretiyle şiirlerine aktarmışlardır. "(2)

XVII.yüz yıl pek çok şâirin yetiştiği bir dönemdir. Herkes güzel, etkili söz söyleme sevdasındadır. İnsanlar kendilerini oluşturan belli bir edebî zevkin içinde bulmakta, bilgi seviyelerini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Kadri de XVII.yüz yıl şâirlerindendir. Kendisini gelişen bu kültür içerisinde bulmuş, Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Dil ve üslûbunu kendinden önce gelenleri örnek alarak oluşturmuştur. Türkçe, Arapça ve Farsça'yı bu dillerde şiir yazabilecek kadar bilmektedir. Divanında Farsça 2 kıt'a ve 2 rubaî vardır. Ayrıca şiirleri arasında Farsça ve Arapça beyitler bulunmaktadır. Divanda 5. ve 7. kıt'alar, 7 ve 8. rubaîler Farsça; 8. gazelin 3. beytinin 2. mısraı Arapça'dır.

Kadri şiirlerinde Arapça, özellikle Farsça kelime ve terkiplere çokça yer vermiştir.

Ben ne hâkem ki ola bir kişinûn vaşşâfı
Hâzret-i İzîd-i Hallâk-ı Hüdâ-yı Mûte'âl

(K:1/17)

(1) Mehmet Kaplan, Şiir tahlilleri I, Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadar, Dergah Yay., İstanbul, 1984, s.36

(2) Mustafa Çıpan, Fasih Ahmed Dede, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni, c.I, S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), 1991, Konya, s.185

‘Araḳ-ālūd-ı semen-zār-ı ‘izar-ı pür-tāb
Gire āgūş-ı himem sünbül-ı nāz-ı şād-āb
(G:5/1)

Rediflerinde Türkçe, kafiyelerinde Farsça, Arapça kelime ve eklere ağırlık veren Kadri'nin şiirlerinde çokça deyimlere de rastlamak mümkündür.

Nem kapmak: Nem kaparken gül-i endişe hevādan cānā
Pā-yı kûb-ı sitem-i ta‘na-i āgyār oldum
(Tb:III.Bend/2)

Baş çıkarmak, yüz vermek, fitne koparmak:

Çıkardūn başa cānā bāliş-i zer-kāra yüz virdūn
Kopardūn fitneler yir yir haṭṭ-ı jengāra yüz virdūn
(G:81/1)

Akçe etmemek:

KADRÎ gel her büt-i ṭannāza ḡazel ṭarḥ itme
Akça itmez sözün ortada ki yokdur diremūn
(G:84/5)

El öpmek, ayak öpmek:

Müyesser olmaz ise dest-i būsı iy‘āşık
Ayağın öpmede meh-rûların gerek ikdām
(G:93/2)

Murada ermek:

Murada irmedin ölürsem arzûsıyla ben
Yazasız seng-i mezārunda KADRÎ-i nā-kām
(G:93/5)

Diş bilemek:

Būs itmege çok diş bileme sa‘d-ı yārı
Düşmez saña iy KADRÎ idersin tamā‘-ı hām
(G:92/5)

Başlar üzre yeri olmak:

Leb-i cān-baḥş ile i‘cāz-ı Mesîhasın sen
Başlar üzre yirūn var gül-i ‘isāsın sen
(G:108/1)

Başı göğe değmek:

Seyr it ol reng- i rez ü şüh-ı şeker-güftārı
Ānā mā‘il olanūn göge deger destārı
(G:134/1)

Kadri, ses ve kelime tekrarları yaparak âhengi artırmaya çalışmıştır.

Nice şeb sürme-i âhû-yı ğazalân-ı Hoten
Nice şeb vesme-i ebrû-yı 'arûsân-ı cemâl
(K:1/2)

H^vâb amma nice h^vâb 'âtıfet-i Rahmâni
H^vâb amma nice h^vâb âyine-i şun'ı kemâl
(K:1/4)

Ne sâye sâye-i ebr-i bahâr-ı handânî
Ne sâye sâye-i zıll-ı Hüdâ-yı 'âlem-gir
(K:4/2)

Şair, alliterasyon ve asonanslara da yer vermiştir.

Dâvera dâd-gerâ server-i 'âlî kad-râ
Var şikâyet saña bu dev(r)-i felekden muhkem
(K:2/29)

(Bu beyitte â, e ve i ünlüleri ile d, r ünsüzleri tekrar edilmiştir.)

Her san'atçı kendi üslubunu oluşturabilmek için belli bir müddet üstad saydığı kimselerin eserlerini okur, onları taklid eder. Kadri de bu yolla kendi üslubunu kurmaya, oturtmaya çalışmıştır. Tazmininin 4. bendinde:

'Arz eylese cemâlini ol yâr-i sîm-ber
Bî-tâblikdan eyleyemem rûyına nâzar
Görmüş bu hubb-ı hâlûmî ol merd-i mu'teber
Bu nazmı 'Azmi-zâde anuñ içün dimiş meger
Yâri görince kaldı gönül 'arz-ı hâlden
El degmedi şikâyete şükr-i vişâlden

demesi Azmi-zâde'yi okuduğunu, beğendiğini, ondan etkilendiğini ifade eder. Ancak O, Azmi-zâde Hâleti gibi güçlü bir şâir değildir. Kadri, kendisinin çok kudretli bir şâir olduğunu, söylenilen efsânelerden bıkip yeni yollar denediğini, hatta İran şâirlerini geçtiğini şiirlerinde ifade eder, şii-rini yüceltir.

Bulunmaz feth̄ ide endişemi bir merd-i şāhib-dil
Cevāhir-hāneyūm ammā ki ızhār olmadum gıtdūm

(G:98/4)

Yiter uzatma füsūnı fesāne-sāz olma
Yiter şikayet-i pür-ğuşsa vü belā-yı mihen

(K:9/44)

Bī-sütūn-ı ğama bir tarh-ı nev-icād itdūm
Tāk-ı pür-zelzele sen eyler iken ben ābād

(G:17/5)

KADRİyā kadrini bil bekle der-i dil-dārı
Herkesūn saña ne Bağdād ile Tebrizinden

(G:101/5)

Şâirin divanında görülen aruz hataları, sık tekrar-
lanan kelimeler, mısralar, kullanılan mazmunlar vb. Kadri'nin
divan şâirleri arasında iddia ettiği yerde olmadığını
gösterir.

Gözleri 'arbede-cū la'l-i lebi mā'il-i sulh

mısraı (K:1/8), (Mh./3)

Şerîta şartı sūhandur ko KADRÎ da'vāyı

mısraı (K:4/41), (K:9/45) beyitlerinde tekrarlanıyor.

Kadri'nin şiirinde dikkati çeken bir husus da mürâ-
caaya sıkça yer verilmiş olmasıdır.

H^vabda la lūni öpdüm bu nice seyr olsun

Didüm ol yar didi düşün ise hayr olsun

(G:99/1)

Didüm iy milket-i nāz ikliminün sultānı

Bā'is-i tāb-ı itāb olduğuma nīk-me'āl

Didi bīn nāz ile 'işyān degül mi bu saña

Midhat-i Seyyid-i kevneyne degülsin meyyāl

(K:1/13,14)

c.EDEBİ SAN'ATLAR

Konuşabilen tek varlık insandır.Bu özelliği onu diğer canlılardan ayırır.Her insan konuşur,fakat bazıları diğerlerinden daha etkili,daha güzel konuşabilirler.Söze can veren,söz ipliğine inci dizen bu insanlar konuştuıkları dilin özelliklerini bilen,sun'iliğe kaçmadan söz san'atlarını kullanabilen san'atkârlardır.

"Acaba edebi san'atın bulunmadığı eserler ortaya koymak mümkün değil midir?Bu soruya kolayca"Hayır, mümkün değildir."cevabını verebiliriz.

Edebiyatın malzemesi dildir.Türkçe de mecazlarla örülüdür.Bu özellik onun halkın gönlünden çıkan ürünlerine, ata sözü deyim,bilmece gibi pek san'atkarane sayamayacağımız verimlere bütün güzelliğiyle sinmiştir.Öyleyse yukarıdaki soruya "Evet"demek Türkçe'yi feda etmeyi kabul etmek manasına gelir.Dil mecazlarla zenginlik kazanır.Ortaya konulan eserlerde edebi san'atlar sayesinde ifade genişliği, tesirlilik,güzellik,orijinallik gibi vasıflar ortaya çıkar."(1)

Kadrî dîvanında da söze güzellik katan -tesbit edebildiğimiz kadar- edebi san'atlar mevcuttur.Bunlar:

1.Teşbih:

Kande var gamzen gibi 'âlemde bir nâvek-figen
Kimdedür çeşmün gibi cellâd-ı mest-i pür-humâr

(G:52/2)

Sevgilinin gamzesi ok atan bir şahsa,gözler de sarhoş bir cellâda benzetilmiştir.

2.Tenasüb:

Serîr-i nağme-i şeh-nâz-ı nây-ı hâmem ile
O mahı KADRÎ revâdur ki eylesem rakḳâs

(G:70/5)

Nağme,şeh-nâz,nây,rakkâs kelimeleri arasında tenasüb san'atı mevcuttur.

-----
(1)İsa Kocakaplan,Açıklamalı Edebi Sanatlar,M.E.Bas.,
İstanbul,1992,s.5

3.Tezad:

Şeha luţf it beyāza çıkmasun keyfiyyetüm dırsen
Getürme yanuña gül-şende ağyar-ı siyeh-kârı
(G:136/3)

Beyaza çıkarmak deyimi ile ağyar-ı siyeh-kâr arasında tezağ san'atı vardır.

4.Tecāhül-i Ārif:

Koyup bir dil-ber-i ğarrâyı sevmiş KADRÎ Leylâyı
Konuşduk deşt-i ğamda bulmaduk Mechnûnı vādide
(G:116/5)

Son derece güzel bir dil-beri bir kenara koyarak Leyla'yı seven, sahrada onunla konuşan Kadri'nin kendisi-
dir.Şâir bütün bunları yapanı bilmez gibi görünmektedir.
Dolayısıyla tecahül-i arif san'atı meydana gelmiştir.

5.Tevriye:

Rûz-ı nev-rûz irdi hengâm-ı neşât u ʿışdur
Sun ayağı deste iy sâkî tevakkuf ber-ţaraf
(G:76/2)

Ayak kelimesinin kadeh anlamı da vardır.Burada beytin genel anlamına kadeh mânâsı uygun düşmektedir.Şâir,tevriye san'atı yapmıştır.

6.Telmih:

Keman-ı Rüstemi ebrûlaruñ şikest eyler
Olur hemîşe müjen reşk-i nâvek-i Vakkâş
(G:70/3)

Sa'd b. Ebi Vakkâs iyi ok atan sahabelerdendir.Şâir, bu hususu burada belirtmiştir.

7.Mübalâğa:

Hayâl-i mû-yı miyân ile şöyle inceldüm
Ki Mânî'âciz olur kılsa münkirüm taşvîr
(K:4/17)

Kadri,usta ressam Mânî'nin bile resmini yapamayacağını, çünkü sevgilinin ince belinin hayâliyle çok zayıfladığını ifade ederek mübalâğa san'atı yapmıştır.

8. Leff ü Neşr:

Görüp hatt-ı 'izārūn dīde giryān olur elbette
 Şehā evvel bahāra karşı bārān olur elbette
 (G:118/1)

Hatt-ı izār-evvel bahār, giryān-bārān kelimeleri arasında mürettep leff ü neşr vardır.

9. Tekrir:

İderse KADRİ revā nāz nāz-ı nāhīde
 Girişme nāzūk ü leb nāzūk ü dehen nāzūk
 (G:79/7)

2. mısradaki nāzūk kelimeleri ile tekrire san'atı yapılmıştır.

10. Teşhis ve İntak:

Gül dirūn mey nūş idūn seyr-i benefşe-zār idūn
 Diyu bir bir eyledi'uşşākına āvāze hatt
 (G:72/4)

Hatt, kişileştirilmiş ve etrafındakilerle konuşturulmuştur. Böylece teşhis ve intak san'atı yapılmıştır.

11. İrsal-i Mesel:

Eger gelmezse yārūn sāna sen var eyleme ihmāl
 Yürimezse eger tağ iy dil-i şeydā yürür abdāl
 (G:85/1)

"Dağ yürümezse abdāl yürür" ata sözü beyte yerleştirilmiş böylece irsal-i mesel san'atı yapılmıştır.

12. Cinaz:

Tāze sāzende ile rah-ı kühen nūş idelūm
 Tāzeler keyfimūzi nağme-i sāz-ı tāze
 (G:124/3)

1. mısradaki tāze, genç; 2. mısradaki ilk tāze, artırır, yeniler; 2. tāze kelimesi yeni beste anlamlarında kullanılmış, böylece cinaz san'atı meydana getirilmiştir.

13. Sihir-i Helal:

Gel cām-ı dōst-kāni-i leb-rīzi şun mūdām
 Nūş itsūn anı'ışkūna yārān kādeh kādeh
 (G:15/2)

Müdām kelimesi hem 1. hem de 2. mısra da kullanılabilmektedir. Sihr-i helāl san'atı yapılmıştır.

(1. mısra da daima şarap; sun. 2. mısra da daima nûş etsin anlamlarında.)

14. îade:

Şoḥbet-i hās eyleyüp cām server-i encāmla
Nûş iderdi muttasıl bezmünde cām-ı 'işreti

'İşreti efzūn olup KADRÎ Hüdā virsün āna
Mansıb-ı a'ālā-yı şahen-şāh u 'ömr ü devleti
(K:12/15,16)

12. kasidede, beytin sonundaki işreti kelimesi bir sonrakı beytin ilk kelimesi olmuştur. Böyle şiirlere muid bu san'ata da îade denilmektedir.

B.NÜSHA TANITIMI

Konya Mevlânâ Müzesi, İhtisas Kütüphanesi, 4259 numaralı mecmu'a. Cilt eb'adı: 15.8 x 15; yazı eb'adı muhtelif. Tamiir görmüş mukavva ve fersûde cilt. Varak la'da En üstte Arapça bir ibâre, sağında bir aritmetik işlem, sayfanın yarısından fazlasına kadar iniyor. Arapça ibârenin altında; "1281 Es-seyyid Ahmed Ârifi" yazılı bir mühür, mührün altında:

Nedür ol nîm tebessüm uşanup gülmemeler
Nedür ol sine-i sîm üzre olan gül memeler

Körpe kuzıdur ol yûri dahı bilmez iy dil
Yüzine kaba bakup ol kuzınun gülme meler

beyitleri mevcuttur. Bu mısralar bir nazım olarak değerlendirilebilir, ancak bir gazelin ilk 2 beyti olarak da görmek mümkündür. 2. beytin hemen altında yeni rakamlarla 10530-103, bu rakamlarında altında, TC Maârif Vekâleti Konya Âsâr-ı Atîka Müzesi Müdürlüğü'nün mührü, sol alt köşede de "Satın alındı 1949" kaydı mevcuttur.

Mecmu'ada 2a-56b arası Kadri divanı, burdan sonraki kısımda da "Şerh u Unmuzac Fi'n-nahv" isimli Cemaladdin Muhammed b. Abd'al-Ganî Ardabilî'nin Arapça eseri mevcuttur. Kadri divanının başında:

Hamdüli'llah zihî tâli-i baht u 'ikbâl
Oldı bîdar bu şeb-i kevkeb-i çeşm-i âmâl
(v.2a)

Sonunda:

Nâvek-zen-i cân gamze-i tîr-endâzî
Âşüb-ı zamân cilve-i terk ü nâzî
İy pençe hizebr ü şîr şikâr itmişdür
Ahû-berenün nîm-i nigâh-ı nâzî
(v.56b)

mısraları mevcuttur.

Mevlânâ Müzesi Yazmalar Katalogu'nda Kadri divanının sonu, v.55b olarak gösterilmiştir. v.56b olmalıdır.(1)

Divan, Türkçe, ilk sayfanın kenarları ve mısra araları altın, öbür sayfalar surh cetvelle çerçevesi olup, nesih yazı ile kaleme alınmıştır.

Kasîdelerin bazılarında (2,3,4,5,6. kasîdeler) ve gazellerin başında (Gazeliyyât şeklinde) başlıkları yer verilmiş, diğer nazım şekilleri bu şekilde birbirinden ayrılmamıştır.

1. rubaî kî't'alar, 2. rubaî matlâlardan sonra yer almıştır.(k:10/13), (Mh./20,21.) beyitler 2 sûtûn arasına; (k:1/43) 2. mısradâ "senün", (G:105/4) 1. mısradâ "nefse" kelimeleri de mısraın üstüne yazılmıştır.Belirtme hal ekleri ile gösterildiği gibi hemze ile de yazılmıştır.

İstinsah kaydı olmayan nüshada 13 kasîde,1 manzum hikâye,1 terkib-i bend,3 tahmis,1 tazmin,139 gazel,5 tarih, 7 kî't'a (2'si Farsça),9 rubaî (2'si Farsça) 3 matla bulunmaktadır.

Divanın sonuna "temmet" kaydı düşülmüştür.

---

(1)Abdülbâkî Gölpinarlı,Mevlânâ Müzesi Yazmalar Katalogu, c.III,TTK Bas.,Ank.,1972,s.188

C. TRANSKRİPSİYONLU METNİN HAZIRLANMASINDA GÖZETİLEN HUSUSLAR

1. Şiirler, divanda yer aldığı şekliyle sıralanmış, kıt'alar arasında yer alan ve matlaldan sonraki 2 rubaî, rubailer arasına alınmıştır.
  2. Varak numaraları şiirlerin yanlarında gösterilmiştir.
  3. Divanda okunamayan kısımlar eski yazıyla gösterilmiş, eksik olan kısımlar boş bırakılıp dipnotta belirtilmiştir.
  4. Nazım şekillerinin vezinleri sıra numaralarının altında, şiirden önce; rubailerde metinden sonra yazılmış, beyitler ayrı ayrı numaralandırılmıştır.
  5. Metinde yer alan Arapça ve Farsça beyitler, nazım şekilleri aynen yazılmıştır.
  6. Metinde bulunan âyet ve hadisler dipnotta gösterilmiştir.
  7. Farsça türemiş isimleri ve sıfatları meydana getiren ekler (-gâh, -sitân, mend gibi.) kelimelere (-) işareti ile bağlanarak, Türkçe'de çok sık kullanılan kelimelerde ise bitişik yazılmıştır.
  8. Tarihlerde, tarih ifade eden mısra eski harflerle kaydedildikten sonra, altına hicrî ve milâdî olarak karşılıkları yazılmıştır.
  9. İstinsah edilirken yapılan imlâ yanlışları lügate bakılarak düzeltilmiştir.
- Metinde: Muḩṩarib (K:1/10) Doğrusu: Muḩṩarib
10. "Mâ'il, dâ'ima, fâ'ide, kâ'ilüz" gibi kelimeler metinde, "mâyil, dâyima, fâyide, kâyilüz" yazılmış olup biz, "mâ'il, dâ'ima, fâ'ide, kâ'ilüz" olarak aldık.
  11. Metinde vezne uymayan kelimeler dipnotta gösterilmiştir.
  12. Metinde eklediğimiz harf, hece ve kelimeler parantez içine alınmıştır.

E.KADRİ DİVANI'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

K A S İ D E L E R

1

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 2a Hamdüli'llah zihî t̤ali'-i baht u ikbāl
Oldı bīdār bu şeb . kevkeb-i çeşm-i āmāl
- 2 Nice şeb sürme-i āhū-yı ġazālān-ı Hoten
Nice şeb vesme-i ebrū-yı 'arūsān-ı cemāl
- 3 Nice şeb sünbül-i hōş-bū-yı nigār-ı Erjeng
Nice şeb turre-i ġisū-yı büt-i ferruh-fāl
- 4 H^vāb ammā nice h^vāb 'atıfet-i Rahmānī
H^vāb ammā nice h^vāb āyine-i şun'-ı kemāl
- 5 Düşdi ol şeb ser-i endişeme sevdā-yı sühen
Çeşmümi aldı velī ġaflet ile h^vāb-ı hayāl
- 6 Irüşüp şun'-ı meded-kārı-i Feyyāz-ı ezel
Eyledi 'ızz u şeref baña o dem istikbāl
- 7 İş bu demde baña bir şāhid-i ġayb oldı 'āyān
Görmedüm cins-i beşerde o perī-rūya misāl
- 8 Gözleri 'arbede-cū la'l-i lebi mā'il-i şulh
Gül-şen-i bâğ-ı cemāl içre kadi taze nihāl

- 9   'İşve-ger şūh-ı perī-çāhre büt-i māzende
Mah-rū germ-i nigeḥ ḡamze zen ü çerb-i misāl
- 10   Gitdi hūşum nice dem muḡtaribü'l-ḡāl oldum
Bir zamān dehşet ü evḡām beni eyledi lāl
- 11 2b Çeşm-i hıḡmıyla bakup eyledi ebrūsını çīm
Raḡş-ı nāzı beni bir lu'bile itdi pā-māl
- 12   Hele fi'l-cümle derüp hūşını ikdām itdüm
Rūy-mālīde kılup eyledüm ol māha su'āl
- 13   Didüm iy mīlket-i māz iklīmīnün sultānı
Bā'is-i tāb-ı 'itāb olduğuma nīk-me'āl
- 14   Didi biñ māzile 'iḡyān degül mi bu saña
Midḡat-i Seyyid-i kevneyne degülsün meyyāl
- 15   Pes ḡicābāne varup şermile itdüm pā-būs
Didüm iy bedreḡa-i mürşid-i 'izz u ikbāl
- 16   Gerçi pendün senün i'cāz-ı Mesīḡadur līḡ
Baña amma ki idersin katı teklīf-i muḡāl
- 17   Ben ne ḡākem ki ola bir kişinün vaḡḡafı
ḡazret-i İzid-i ḡallāḡ-ı ḡudā-yı müte'āl

- 18 Ben ne ednā-yı güneh-kār-ı perişān-hālem
K'ola ben bendede vaşf-ı şeh-i kevneyme mecāl
- 19 Bu kadar çünki işārāt ü beşāret ki ola
Ġayr-ı cā'izdür anı eylemek āhir ihmāl
- 20 Habbezā iy şeh-i levlāke Resûlü's-sakāleyn
İtmiş öz zātına mahbûb seni Celle Celāl
- 21 Beni çün hilye-i evşāfuna me'zûn itdün
Ola fevvāre-i hāmenden akan āb-ı zülāl
- 22 Göricek rû-yı şerîfûni senün rû'yāda
Lâyih oldu dile bu matlâ-ı ġarrā fi'l-hāl
- 23 Bârek'allāh zihî mertebe-i hüsn-i cemāl
Ola bir seyri telâfî-i şad endüh-ı melāl
- 24 "Arızun gül nice gül gül-şem-i firdevs-i berîn
Leblerün mül nice mül kevser-i pür-feyz-i misāl
- 25 3a Kâkülün ham nice ham silsile-i hâbl-i metîn
Dişlerün dür nice dür muntazam-ı dürr-i le'āl
- 26 Fendür ammā nice fem ġonca-i gül-zār-ı cinām
Dendür ammā nice dem dendeme-i tütî-i āl

- 27 Nedür ol nergis-i nâzendede bu tarz-ı nigh
Nedür ol cümbüş-i pür-işvede bu gonc-ı delāl
- 28 Müjeñün nāveki berhem-zem āşub-ı sitem
Rāsı ebrūlarınun āymı ile devlete dāl
- 29 Zūlfünüm her şekini dam-firib-i Cibrile
Dāne ol dāma ruhunda göreyin müşgīn-hāl
- 30 Gamze-i hōş-rübā-yı nigh-i pür-mestün
Nāzile eylediler ālemi pür-şifte-hāl
- 31 Hāşılı sen bigi iy padişeh-i her dū cihān
Gelmedi āleme bir nīk-siyer hūb-hışāl
- 32 Nem-i pür-feyżünile gül-şen-i hātır şād-ab
Hasret-i rüyün ile dîdelerümdür seyyāl
- 33 Cūd-ı lutfunla bürümendē-i nihāl-hātır
Feyż-i ihsānuñıla çehre-güşādur āmāl
- 34 Hüsñün revnakı gāret-ger-i bāzār-ı bütān
Kaddünün cilvesi āram-ber-i hayl-i ricāl
- 35 Kıl kadar kimsede āram u şekibā koymaz
Haṭ-ı zibende-i ārayış-i hāl-i ferhāl

- 36 Halka-i mīm-i Muhammed görinür a'dānūn
Dā'imā gözlerine hem-çū miṣāl-i kūpāl
- 37 Haṭ-ı la'lünle kaşun cāmī-i ruhsārunda
Çār-yārūn ider zıkr ü dūrūdun meh ü sāl
- 38 Sipīhr-i menzilinā fakr-i cihānā şadrā
Diyeyin hālī 'alī vezn-i tarīku'l-icmāl
- 39 Benem ol mücrimūn ğarka-i baḥr-i işyān
Seyyi'ātun çekemez vezn ola ger arz-ı cibāl
- 40 3b Uydı ulaşdı baḥnā Ehrimen-i dīv-i denī
Günde bin dürlü hevāya beni eyler idlāl
- 41 Bırağur neyleyeyin hātırımı teşvişe
Mihnet-i ğayret-i akrān u belā-yı emsāl
- 42 Her kaçan midḥat-i evşāfuḥnā āğāz itsem
'Arz iderler baḥnā ebkār-ı ma'āni eşkāl

(38) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

(39) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 43 Olmıŝam ŝāhı̄n-i ŝayd-āver-i ma'na-yı hūma
Olalı bana senün himmet-i lutfun per ü bāl
- 44 Benem ol muhterī-i tarz-ı nev-āra-yı kelām
Fātiḥ-i genc-i sūhan nūkte-rūba-yı hallāl
- 45 Oldı vaŝf-ı ruh-ı pūr-tābuna āgāz ideli
Reŝehāt-ı kalemüm 'aynı ile âb-ı zülāl
- 46 Hāme-i tīre-i ser-tizūmi alsam elūme
Zāl olur baḥs-i sūhanda geçinür Rüstem-i Zāl
- 47 Reŝkden olur idi cām-ı sūhanden-i tā'ib
Bu kaŝidemde hayālâtımı görseydi Kemāl
- 48 Nazm u nesrile bugün muhteŝem-i Rūm oldum
Baña keşf oldı nekābetle rumuzāt-ı makāl
- 49 Her peri-rū güzeli kendüye teshir eyler
Diseler ŝi'rūme cā'izdür eger sihr-i helāl

50

51

در حضور ذی کینم بیان لیبرال	سالن با و مازات هم خلیت
عاصبار امیر خلیت خلیت	ای شفیق امیر خلیت خلیت

- 52 Bulayın luṭfū ile rütbe-i kadr-i ʿulyā
Nice bir ola rezaletle yirūm saff-i miʿāl
- 53 Şāh-bālini şikest itdi anuñ seng-i kaṣā
Lane-i dilde serāsime yatur mürğ-i hayāl
- 54 Eylemez itdügimi Berhemen-i şad sale
Bade-i gâflet ile kâse-i dil māl-a-māl
- 55 4a Merd-i meydān-ı mahabbet geçerüm işkuñda
Uymaz ahvāl-i dil-i zārūma amma akvāl
- 56 Kaddümi çember-i ham eyledi levs-i işyān
Çekerüm anı şehā niteki bār-ı hammāl
- 57 Oldılar cümle haridār-ı metā-ı naʿtūn
Olalı KADRİ senūn vasf-ı ruhuñda dellāl
- 58 Muhtasar eyle kelāmūnı mutavvel itme
Amma bu māzī olan nükteleri hāl-be-hāl
- 59 Hamdülü'llāhi Te'ala vü tekaddes iy dil
Oldı itmâmı bunun evsat-ı mah-ı şevvāl
- 60 Umaram ruz-ı cezada tura divan-ı kaṣā
Şerrümi hayra benüm eyliyesün istibdāl

KAŞİDE-İ DERYÂ-YI RÂZ DER SİTÂYİŞ-İ ŞÂH-İ DÜLDÜL-SÜVÂR

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Habbezâ iy şeh-i vâlâ-himem-i îsi-dem
Mazhar-ı lutf-ı Hüdâ gevher-i deryâ-yı kerem
- 2 Şeh-i merdân-ı Hüdâ kâtil-i erbâb-ı cahim
Sâlik-i rah-ı Hüdâ mürşid-i aşhâb-ı himem
- 3 Tûtiyâdur gözûme sürme-i hâk-i kademün
Serde sevdâ-yı hatun dilde hayâlün müdgan
- 4 Câm-ı âlem sen idün âlem-i ma'nide şehâ
Urmanışdı dahı âlemden o dem âdem dem
- 5 Evliyâ hayline zâtuñ m'ola itsem tercih
Fahr ider zâtuñ ile Seyyid-i fahr-ı âlem
- 6 Menbâ-ı cûd-ı şehâ ekber-i dâmâd-ı resûl
Mahzen-i sırr-ı Hüdâ Hayder-i pür-cûd-ı kerem
- 7 Hel etâ şan-ı şerifünde senün nâzildür
Lâ-fetâ vaşf-ı latîfünde olupdur mülhem

- 8 Eyledi 'izz u şeref bāna o dem istikbāl
Eyledüm sa'y ile evsāfuāi cānumda rakam
- 9 4b Lev haşa'llâh zihî'atıfet-i rahmāni
Bârek'allâh zihî t'ālî-i kâdr-i a'zam
- 10 Zâ'ir-i küyüm ile merkadüne yüz sürmek
Cümleden akdem olupdur özime farz-ı ehem
- 11 Sensin ol vâkıf-ı esrâr-ı rumûz-ı Tâ-Hâ
Sensin ol kân-ı kerem mefhar-i ibn-i âdem
- 12 Sensin ol mâ'ib-i serdâr-ı Resûlü's-sakaleyn
Emrinün âmilidür dîn ü düvel birr-i hikem
- 13 Sensin ol şaff-şiken-i şaf-der-i merd-i heyca
Kande 'azm itsen olur feth ü zafer hayl ü haşem
- 14 Behcet-i hüsnile bir şahid-i zibâdur kim
Midhat-i vasf-ı cemâlünle zebânüm ebkem
- 15 'İşvenün cünbüşi nâzende-i Cibrîl-i emîn
Şivenün cilvesi gâret-ger-i âşub-ı sitem
- 16 Hatun arâyış-i devrân lebün âsayış-i cān
Kâkül-i pür-şikenün künc-i ruhunda erkam

- 17   Zekānun āb-ı fūrū-beste-i çāh-ı Nahşeb
Dehenün dürc-i dürr-i lü'lü-yi deryā-yı ʿadem
- 18   Şerbet-i laʿl-i lebün hastesi erbāb-ı niyāz
Nīm-nāz-ı nigeḥün küştesi aşāb-ı himem
- 19   Ab-ı rüyunla senün gül-şen-i hātır şād-āb
Gonce-i lutf-ı besīmünle gönüller hurrem
- 20   Cevher-i ferd-i femün mebhās-i meşkük-i hıred
Dem-i icāz-ı Mesīhā ile laʿlün tevʿem
- 21   Tiğīnün şerḥaları gül-bün-i gül-zār-ı cimān
Zahm-ı kāvīş-i müjen reşk-i gül-i bâğ-ı İrem
- 22   Ahū-yı şīr-rübādūr nigeḥ-i pūr-mestün
Hark-ı ʿadetdür egerçi bu rumūz-ı mübhem
- 23   Eyledi kilik-i ser-i mūyıla nakḳāş-ı kaẓa
Deyr-i dilde ḥatīnün nakşını taşvīr-i rakam
- 24 5a   Hilye-i zīver-i evşāfunā āgāz ideli
Zevk-ber-zevk-i vücūdumda şafā dem-ber-dem
- 25   Çeşm-i şah-bāzūn açup pençe müjen yirinden
Lāne-i dilde ider tāʿir-i āramunı rem

- 26 Mihr-i feyz-i ruh-ı pür-tābunıla tābende
Vaşf-ı kaddünle hırāmende‘alem gibi kalem
- 27 Görmese rüyunı āram u şekiba mı kalur
Dil-i âzürdede iy şâhid-i ferhunde-şiyem
- 28 Hāk-i pāy-i seg-i dergāhınam iy Şāh-ı Necef
Bu husūsa iderin cāmile sevgend ü kase
- 29 Dāvera dād-gerā server-i‘ālī kad-rā
Var şikāyet saña bu dev(r)-i felekden muhkem
- 30 Oldı pejmürde gül-i gül-şen-i bāğ-ı āmal
Yağdı āna şerer-i ebr-i belādan şeb-nem
- 31 Oldı endūh-ı gam-ı derd-i belā bezminde
Kesret-i tır-i kazā ile dilüm micmer-i gam
- 32 Nice demdür göremem şâhid-i maksūd-ı yüzün
Kıldı āyine-i kalbümü jengār-ı dejem

---

(32) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 33 'İşk cambāzı kanı geçme mi ki çenberden
Çekmedin bār-ı ğamı oldu kādūm ham-der-ham
- 34 Elde yok māye veli serde hevā-yı cānān
Yok benūm gibi felāket-zede āzūrde-i ğam
- 35 Ebr-i nīsan-ı keremdür kefi gevher-pāşun
Diseler zātūna layıkdur eger Kulzūm-i yem
- 36 Kadr-i 'ālīye irem cā'ize-i luṭfun ile
Nice bir ola yirūm hecrile peygūle-i ğam
- 37 Sen der-i 'izzetisin hikmet-i şehri 'ilmūn
Ezelī 'ilm-i ledūn sırrına zātun mahrem
- 38 İtse münkīr ne 'āceb hubb-ı 'Alīde inkār
Harem-i hāşa duhūl eyleyemez nā-mahrem
- 39 5b Evvelā pāk-i vüzū olmayıcak kevserden
Cebra'īl eyleyemez dergeh-i pakūne kasem
- 40 Fethūna fāl-i mübārekdür o tig-i lāmi'
Dāldür nuşretūne meh-çe-i rāyāt-ı 'ālem
- 41 'Āde men 'āde hadīsinden o kim ğāfildür
Kemer-i mekri 'Alī buġzına eyler muhkem

- 42 Eşk-i pür-cüşunı evlād-ı 'Alī āl itsün
Yād idüp anları kıl didelerün 'āyn-ı rakam
- 43 Bu zemīn üzre dahı başmadılar 'ālemdē
Mū-şikāfān-ı zamān iş bu hayālata kadem
- 44 Elif u nūn-ı kasīdem görünür a'dānūn
Her birinün gözine tīr ü kemān-ı Rüstēn
- 45 Kilk-i meşşātāmı gördükçe 'arūs-ı ma'nā
Tütuk-ı hacle-i rāza beni eyler mahrem
- 46 Nükte-i nazm-ı bedī'amı beyān eyleyemez
Ne kadar ursalar erbāb-ı ma'āni āna dem
- 47 Ḥamdüli'llāh hele hallāk-ı ma'āni oldum
Ḥazret-i şīr-i Hüdādan ireli baña himem
- 48 Vir icāzet ki olan ḥāmil-i vahy-i ma'nā
İy mihānān-ı mihān üzre Emīr-i a'zam
- 49 Darb-ı bāzū-yı tabī'atla 'arūs-ı sūhanūn
Dā'imā bikrin alur fikr-i hayāl endişem
- 50 Ğam degül olsa zevi'l-kadr-i celīlü'l-mikdār
Feyz-i eltāfuñıla KADRİ-i zār u pür-ğam

KAŞİDE-İ GÜL Ü BÜLBÜL DER SİTAYİŞ-İ MERHÜM MÜ'MİN PAŞA

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 6a Geldi şah-ı bāğa gösterdi yine ruhsār gül
 'Aleme 'arz itdi bû-yı Ahmed-i Muhtâr gül
- 2 Aldı âh-ı şubh-gâhın bülbül-i dil-dâdenün
 Anun için olmadı gül-şende ber-hurdâr gül
- 3 Ğam degül baş göster(ür)se sîneden dâğ-ı derün
 Kande kim iy ğonce-fem olavirür gül-zâr-ı gül
- 4 Deldi bağrın 'andelibün hançer-i hâr-ı cefâ
 itmedi bîmâr-ı derd-i 'ışkına timâr gül
- 5 Bülbül-i şurîdeye ragmen ne hunîdür gözün
 Gül-şen içre hârile her dem güler oynar gül
- 6 Ğonca ebkârıyla na-geh saflığın ğuş eylemiş
 Ol sebebdendür ki eyler bülbüle âzâr gül
- 7 Bazm-i gül-şende nedür feryaduna bâ'is deyu
 'Andelîbün itmedi hâlinden istifsâr gül

- 8 Kimse almaz bāğınā'ālemdē fūls-i ahmere
Düşdi rağbetden olalı şāhid-i bāzār gül
- 9 Zülfi sevdāsıyla yārūn başına düşdi hevā
Bāda virdi koymadı hiç cübbe vü destār gül
- 10 Derd-i hecrūnle dem-ā-dem nice bir kan ağlasun
Rūyına bülbüllerūn iy gonce bir mikdār gül
- 11 Kaṭre-i şeb-nemden almış subḥa-i billūr ele
Bülbüle cevır eylemekden eyler istiğfār gül
- 12 Nāzikāne kūşe-i halvetde şayd itmek diler
Şāhidān-ı bāga her dem gösterür dīnār gül
- 13 Bāğdan bir bir kopup yir yir üzüldi gonceler
Mülden olmuş gördiler ol rū-yı āteş-bār gül
- 14 Bāna sen lala geçinmeklik ne haddūndür deyu
Tāc-ı la'lin lāle tek başına itdi tār gül
- 15 Meclis-i hāsında paşa-yı 'adālet-güsterūn
Eyledi zār-ı hezāra itdūgin inkār gül
- 16 6b Gördi zāt-ı pākūni bir aḥsen-i mahlūksın
Hıdmetünde giydi gitdi hil'at-i jengār gül

- 17 Reh-güzārunda turup dā'im kefinde zer tutar
Makdemünde itmek ister vārınā isār gül
- 18 Rūzgārından şehā feryād kıldı kapuna
Yok zebānī saña hālin itmege iş'ār gül
- 19 Sū-be-sū seyr eyledüm şu gibi bāg-ı 'ālemi
Görmedüm rüyūn gibi gerçi ki yüz bin var gül
- 20 Gonca-veş dem-bestelik saña ne mümkün KADRIyā
Kande olsa dā'im eyler būyınā izhār gül
- 21 Gül-şen-i dehr içre dirler 'ārife bir gül yiter
Baña rüyūn var iken lāzım degül tekrār gül
- 22 Bāg-ı 'ālemde gül-i ruhsār-ı ālūn şolmayup
Ağlasun düşmenlerūn gül gibi sen her bār gül

KASİDE-İ ŞEB-İSTÂN-İ HAYÂL DER SİTÂYİŞ-İ VEZİR-İ A'ZAM
HÂFİZ PAŞA

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Zihî hümâ-yı şeref sâye-bahş u'arş-ı mesîr
Ki nîm sâye-i feyzıyla hâk olur iksîr

2 Ne sâye sâye-i ebr-i bahâr-ı handânî
Ne sâye sâye-i zıll-i Hüdâ-yı 'âlem-gîr

3 Ne sâye sâye-i 'anķâ-yı âsmân kudret
Ne sâye sâye-i Cibrîl-i kâh-ı sidre serîr

4 Vücûd-ı gevher-i pâki 'aceb ne gevherdür
Cihân cihân-ı vücûhla şimdi bî-taksîr

5 Mübeşşirân-ı nihân hân-kâh-ı 'âlem-i kuds
Cihâna meymenet-i makdemin kılup tebşîr

6

اَبَسُوْدُ شَيْمِ كَامِلِ كَامِلِ
اَيَّاهُ سَيِّدِ افْرَاقِ شَرْعِيَّةِ

7 7a Beşer bu şân u bu şevket zihî Ta'âla'llah
Beşer bu kâdr ü bu rif'at zihî 'uluvv-i kebîr

- 8 Nedür bu velvele-ârâ-yı nevbet-i şahi
Nedür bu debdebe-i hây u hü-yı^câlem-gir
- 9 Ger itdi gulgüle-i kûs-ı guş-ı keyvânî
İrişdi taht-ı sarâya şadâ-yı nây u nefir
- 10 Melik cenâb-ı şehâ dâver-i Hüdâvendâ
Ki iy muhit-i kerem melce-i gâni vü fakir
- 11 Sadâ^c virmez ise ger şimâh-ı iclâle
Bir iki beyt ile ahvâli ideyin takrir
- 12 Benem diyâr-ı belâda firâk-ı yâre esir
Hevâ-yı işka giriftâr pây-ı der zencir
- 13 Firib-i âkluma zülfi dü şahir-i mekkâr
Ki katl-i cânuma çeşmi dü şahid-i tezvir
- 14 Melâhat içre ki yok âna hiç^cadil ü misâl
Melâmet içre bulunmaz bâna şebih ü nazir
- 15 Ne çâre eylesem âyâ bu kalb-i hed-kâma
Ki pend (ü) nâşih âna hergiz eylemez te^csir
- 16 Civân ise müte^cariz rakib ise bed-gü
Bu derd ü mihnete bilmem ne eylesem tedbir

- 17 Hayāl-i mū-yı miyānile şöyle inceldüm
Ki Mānī ‘āciz olur kılsa münkirüm taşvīr
- 18 ‘İtāb eylemese la‘li nuş-hand olmaz
Nigāh-ı ğamzesi kân içmeyince olmaz sīr
- 19 Esīr-i ğamzesi hep gül-ruhān-ı Ferhādī
Şikeste hālī civānān-ı Halīc ü Keşmīr
- 20 Nigāh-ı nergis-i ser-mesti müjde-i şādī
Nikāt-ı lezzet-i düşnāmı zevk-i şeker ü şīr
- 21 7b Ne derde şaldı beni çarh-ı pür-sitem gör kim
Görince hālūmi ağlar benüm şaġīr ü kebīr
- 22 Ne bir refīk-i muvāfık bāna bu ğurbetde
Ki şerh-i hālūm āna bir bir eyliyem takrīr
- 23 Bu şadme-i felekīden meger penāh bulam
O dergeh-i müte‘ālī cenāba bī-takşīr
- 24 O şeb-çerāġ-ı sūhan āfitāb-ı ‘ālem-i dil
O nāz-bū-yı çemen-zār u gül-şen-i tedbīr
- 25 O dāġ-ı reşk-i dil-i nazm-ı Hāfız-ı Şīraz
O nükte-senc ü tebessüm-feşān-ı şī‘r-i zahīr

- 26 O serv-i şah-ı hıyābān-ı ğonca-i ʿirfān
O nahlebend-i gül-i bāġ-ı gül-şen-i taʿbīr
- 27 O bir güzide-i hem nāmı Aḥmed-i Muhtār
O vākıf-ı dil-i her rāz-ı müşkilāt-ı zamīr
- 28 O piş-gāh-ı şeref-hāne-i zemīn ü zamān
Hemīşe tabla-i ikbāl āna nişāne-i tīr
- 29 Vezīr-i aʿzam-ı zi-şān-ı ḥazret-i paşa
Bu resme görmedi baht-ı civānı ʿālem-i pīr
- 30 Kaza berid-i zemīn būs-ı piş-i yek-rānı
Kader cemibet-i rāyında beste yā nahcīr
- 31 Nikāt-perver-i nessāc-ı kār-gāh-ı hayāl
Dakika-dān-ı şināsende-i dil-i taʿsīr
- 32 Müşīr-i ifhām-ı rād ü kerīm-i deryā-dil
Vezīr-i ʿādil ü kāmīl şeh-i kamer-tenvīr
- 33 Mürebbi-i fuḫalā fehmi-dāni-i her fen
Yegāne-i ʿulemā āfitāb-ı şuʿle-zamīr
- 34 Sitāyiş-i şeb-i der-tāb-ı şuʿle-i zātūn
Ne mümkün ide edā ben gibi fakīr ü ḥakīr

- 35   Kusûrum eyle eger olmasaydum itmez idün
Kerîm-i sehv ü haṭâ-puş şâh-ı ʿözl-i pezîr
- 36 8a   Cihânı kapladı feryâd-ı dâd sultânüm
Eyâ mümeyyiz-i her müşkilât-ı şâh u vezîr
- 37   Nüfûs-ı zâyîʿa-i hiç kârî-i heme-kâr
Zamâne şâʿiri bir kaç sefih ü pür-tezvîr
- 38   Hayâl-i fasîdî ṭab-ı kabûle nâ-çesbân
Metâʿî kâsîdî endîşeye bir emr-i ʿasîr
- 39   Ğarâbet anda yine hiç kimesne fark itmez
Bir oldı hayf bu demlerde pür-niyâz u haşîr
- 40   Meger ki hüsn-i kabûlünle imtiyâz bulan
Ki refʿ ola dil ü cāndan bu nâle-i şeb-gîr
- 41   Şerîṭa şart-ı sühândur ko KADRÎ daʿvâyı
Duʿâya başla sözi eyleme inen teksîr
- 42   Hümâ-yı şaʿşaʿa-perdâz-ı nûr-baḥş-ı cihân
İde hemîşe buna tâk-ı âsumânı münîr
- 43   Gül-i murâd ola her dem şükûfte vü şâd-âb
Ne yirde olsañ ola ʿavn-ı Hakk muʿîn ü zahîr

GÜL-İ HEFTÂD BERK-İ BÂĞ-İ NİYÂZ DER SİTÂYİŞ-İ YİĞEN BIG

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hezâr ahsente hâk-i Âyntâb-ı behcet-âbâda
 Aceb mâzende-şüh-ı âlem-ârâdur civânânı
- 2 Neşât-engiz ü cân-perver nesim-i râhat-efzâsı
 Safâ-bahş u sürûr encâm-ı tarh-ı bâğ u bostânı
- 3 Perî-rûlarla her bir gûşesi reşk-i tarab-hâne
 Semen-bûlarla her dervâzesi bâzâr-ı gılmânî
- 4 Kenâr-ı cûy-bârı dâğ-ı reşk-i gûşe-i kevser
 Dil-âşub-ı İrem ser-sebz-i gül-zâr-ı hıyâbânı
- 5 Derîde pîrehen lutf-ı hevâdan gonce-i bâğı
 Göre piçide hem dest-i sabâdan sünbül-istânı
- 6 8b Hemîşe nâgme her dervâze-i gül-geşt ü şahrâsı
 Hemîşe sâz-kâr-ı tab-ı hâtır bûlbûl-istânı
- 7 Mecâl olmaz olur elbette Mecnûn-ı belâ-dîde
 Perî-rûlarla seyrân eyleyenler sent-i Leylâyı

- 8 Der ü dīvarınun kim pāyesi ser-sūde-i keyvān
Has u hāşakīnūn en huşkı verd-i bāğ-ı rıdvānī
- 9 O denlū 'ışk-bāz-ı nağmedür kim pīr-i fertūdı
O denlū cām-fedā-yı zevk-i meydür kim civānānı
- 10 Alur bīn cāna ol bir nağme-i 'uşşāk-ı pūr-sūzı
Virür bu nīm cāme hātem-i Mühr-i Süleymānı
- 11 Ne hōş düşdi miyān-ı kıt'ada bu maṭlā-ı garrā
Mişāl-i selh-i rūze hem neşāt-engiz-i rühānī
- 12 Denizler ak(ı)dursa ehl-i 'ışkūn çeşm-i giryānı
Yumaz dāmenlerinden tiğ-i hecrūn tökdügi kanı
- 13 'Tyān it kakülün iy serv-i kāmēt kelle-puşūndan
Elemden kılca kaldı 'aşıkānūn çıkmāğa cānı
- 14 Ne zība nakş-ı garrā bağlamışlar vaşf-ı rüyūnda
Nevā-sāz oldu gūş eyle şabādan şavt-ı mürgānı
- 15 Kapūnda mest-i 'ışkūn gūş idüp incinme efgānı
Şehā ma'zūrdur dirler meseldür vaż'-ı mestānı
- 16 Dem-i 'ıyş u neşāt-ı cām-ı mey devrānıdur şimdi
Riyāzetden halās itmek gerekdür şahid-i cānı

- 17 Varup KADRÎ seg-i yâr ile yârân olmadur kâsdum
Eger dest-i ecelden kurtarursam ben giribânı
- 18 Şafâ-yı^âid ile erbâb-ı dil esbâb-ı râhatda
Benüm fikr-i seferden hâtırüm ammâ perişânı
- 19 Karârı ben firâra^âkıbet hâtır-nişân itdüm
Beni meftûn iden gördüm ki ol sultân-ı hûbânı
- 20 9a Te'essüfle gelüp nâgâh maḥzûn Beytü'l-Aḥzâna
İrüşdi Ḥazret-i Ya^âkûba şankim mâh-ı Ken^ââni
- 21 Nigeh ser-mest-i nâz u sünbül-i pür-tab-ı âşüfte
Benem peyveste ebrûsı girih-piçide pişânı
- 22 Nigâh-ı nergis-i mesti hemîşe jâle-rizinden
Dehen lebriz-i şekve pür-güle la^âl-i Bedehşânı
- 23 Bakup mazlûm-ı hâtır rûyuma çeşm-i siyeh mesti
Didi iy^ââlemün bi-hûde gûyı herze gerdânı
- 24 Nice elmâs-ı dil sen terk idersin böyle mevsimde
Bu demde hiç olur mı yâr-ı yârânı

-----
(24) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 25 Beni bir dem ki görmezsen helāk olmak mukarrerdür
 برکاتیکه اگر نگردد زنده بمانم

26 Meger ‘īdiyye bir heftān > یان firār itdūn
 ‘Ināyet eyledüm bağışladum tek çekme hüsranı

27 İşitdüm bu kelāmı şerm ü ğayretten helāk oldum
 Der-i ‘özre kodum ben mücrimâne rû-yı pişânî

28 Didüm iy nâz-bû-yı gonce-i nev-bâve-i gül-şen
 Eya kân-ı kerem hem nâm-ı şah-ı şir-i Yezdâni

29 Riyâz-ı devletün servi harīm-i rif‘atün şahı
 Sipihr-i ‘izzetün bedri serir-i ‘âlemün hânı

30 Çemen-gâh-ı hayālün ser-keşide serv-i dil-cûsı
 Gül-istan-ı dilün zibinde tāvüs-i hırāmânı

31 Nigâh-ı nergis-i ser-mestinün nahid-i meftunı
 Nikât-ı lehce-i ser-bestenün Cibril-i hayrânı

32 Beli ‘id-i mübarek feyz-bahşa-yı dil ü cândur
 Sonunda ‘âlem-i vaslun eger çıkmazsa hicrânı

- 33 Budur havfūm cenābūndan ki dest-gāhe kudret yok
Sirişkūm oldu ğayretten benūm yākūt-ı rūmmānī
- 34 Şehā terk-i diyāra bā'is ü bādi budur yoksa
Ne mümkün terk iderdūm Āyntab-ı Yūsuf-istānī
- 35 9b Hüdā ālimdür eylerdūm saḡa'idiyye el virse
Perend-i zer-nigār-ı cāme-hā-yı yezd ü kaşānī
- 36 Şeb-i mātem ola ol'id bāna havfūm andandur
Öpesin göz göre karşımda dest-i her zer-efşānī
- 37 Tebessümle didi iy bi-haber kadr-i vücūdumdan
Ne söylersin yitürdün gitdügince ākl u iz'ānī
- 38 Bugün sen ol dūr-i deryā-yı dānişsin zamānūnda
Ferāmūş itdi'ālem şive-i Hassān u Selmānī
- 39 Gül-istān-ı hayālūm bülbul-i nev-nagme-perdāzı
Debistān mālīk-i dāniş-efrūz-ı sebak-dānī
- 40 O zer-dūz-ı nev-ārā-yı sūhensin kim zamānūnda
Nazīrūnden numūne itmemişdür ālem-i fānī
- 41 Bugün sen gün gibi meşhūrısın eşrāf-ı a'yānūn
Bulunmaz ma'rifetde zātınun bir zerre nokşānī

- 42 Niçün bir cāme-i 'īdiyye tahsīl eylemez zātūn
Nedür bu hāy u hūy da'vī-yi merd-i sūhen-dānı
- 43 Ta'allül kılma var bir atlas u dībā getür yohsa
Kırar dest-i havādis korkarum kim silk-i peymānı
- 44 Didüm iy şuh-ı çeşm-i bi-vefā tahkik gel söyle
Kim eyler böyle me'mul itdügice baña ihsānı
- 45 'Alī-mānend bir sāhib-kerem merd-āne yok bunda
Murāda irgüre bir 'āşık-ı çāk-i giribānı
- 46 Didi var bunda bir merd-i cihān-ārā dil-āver kim
Ararsān 'ālemi bir bir bulunmaz anuñ akrānı
- 47 Kef-i gevher-feşānı ile bir ebr-i seha'dur kim
Ferāmūş itdi 'ālem himmet-i bahr-ı firāvānı
- 48 O deñlü kaplamış dünyayı anuñ şöhet (ü) nāmı
Nitekim velvele-ārā-yı hubb-ı kūs-ı hakānı
- 49 Ezelden bu meseldür er lakabla anılır zirā
Nitekim bū-türāb ü bū-hasenle şir-i Yezdānı
- 50 10a O şeh-bāz-ı hūma pervāz-ı dānā-dil Yigen Big kim
Cihānı geşt kılsañ şimdi yokdur anuñ akrānı

- 51 O denlũ mā'il ü kadir-şinās u ehl-i dildür kim
Unutdurdı Hüseyn Baykara vü Mîrza Hânı
- 52 Dilîr ü merd-i kâmil kâr-dân u kahramân-ķudret
Hüner-ber şîr-ger ü rezm-i cû-yı Rüstem-i sâni
- 53 Ğılâfından cüdâ olmaksızın deryâyı hûn eyler
O dem kim şala sâye düşmene şemşîr-i bürrânı
- 54 Bugün ol şeh-süvar-ı fâris-i meydân-ı devletdür
Bürâk-ı rahş-ı himmet birle aldı şimdi meydânı
- 55 'Adunîñ serleri ğaltan olur pây-ı semendinde
Kaçan kim hışmıla meydân içinde şalsa çevġanı
- 56 Kimesne kimseye cevır eylemez eyyâm-ı 'adlinde
Meger 'uşşâķına her bir civânun çeşm-i fettânı
- 57 Dilîrâ kahramânâ serverâ mîr-i felek-ķadra
Eyâ lutf-ı sezâ-yı mazhar-ı bi-çün-i Yezdâni
- 58 Benem ol nadire zer-düz-ı 'âlem kim zamanumda
Gelür her ehl-i dil tahsîl iderler 'ilm (ü) 'irfanı
- 59 Düşer endişe-ġahı 'âlem-i bâlâya nâz eyler
Degül kim medh idem ben bir alay bi-hûde hayvânı

- 60 Bi-hakk-ı hażret-i bî-çün zāt-ı hāl-ı yektā
Bi-hakk-ı hażret-i fahr-ı cihān mahbūb-ı Rabbānī
- 61 Bi-hakk-ı çar-yār-i ber güzin-i yār-ı peygamber
Bi-hakk-ı şah-ı Döldül Murtaẓa-yı şir-i Yezdānī
- 62 Bi-hakk-ı 'id-i vaşl-ı dil-berān-ı şuh-ı bî-pervā
Bi-hakk-ı giryehā-yı 'aşık-ı bî-sabr u sāmānī
- 63 Bi-hakk-ı hürmet-i āl-i ābā ma'sūm (u) mazlūmān
Bi-hakk-ı ehl-i beyt-i pāk-i zāt u pāk-dāmānī
- 64 10b Muhibb-i sādıkuñdur cān u dilden serverā KADRİ
Ne var bir ehl-i dilden benden olsa iy kerem-kānī
- 65 Senün ümmid-i luṭfun olmasaydı bunda neylerdüm
Bulurdum hāşılı kadrüm billür bir şahib-iz'ānī
- 66 Yiter bu güfte-i efsāne gel hayır du'a eyle
Yiter tasdi'virdün söyledün bunca perişānī
- 67 Nitekim 'id-i ferruh-fālile her şuh-ı şehir-āşub
Libās-ı sebz ü sürha gark ide serv-i hırāmānī
- 68 Müzeyyen ide Hakk günden güne esbāb-ı ikbālün
Çerāğ-ı devletün hem görmesün 'ālemde nokşānī

GÜL-i MA'NÎ DER SİTÂYİŞ-i VİSÂLÎ EFENDÎ

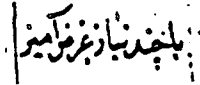
Mef'ûlû Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 İy bûlbûl-i gül-sitân-ı ma'nâ
Gül-çin-i gül-i cinân-ı ma'nâ
- 2 Perdâhte-i nizâm-ı islâm
Efrahte-i sinân-ı ma'nâ
- 3 Gül-deste-i nâz-ı bû-yı 'irfân
Ser-cuş-ı Hüdâ yegân-ı ma'nâ
- 4 Dâhinde-i râz-ı isti'âre
Tefsîr-kün-i beyân-ı ma'nâ
- 5 Feyz-i dürer-i kelâm-ı pâki
Gencîne-i şâyegân-ı ma'nâ
- 6 Kilk-i ser-i nevk-i cân-sitânı
Serv ü gül-i gül-sitân-ı ma'nâ
- 7 Şahin-i hayâlînün şikârı
Mürğ-i dil-i kudsiyân-ı ma'nâ

- 8 Zülf-i ser-i nev-ârus-ı fikri
Ser-rişte-i rîsmân-ı ma'nâ
- 9 11a İmza-yı şerîf-i piç (ü) tâbı
Fazlına ânun nişân-ı ma'nâ
- 10 Fermân-pezir-i pişe-kârı
Nev-şâhid-i dūdman-ı ma'nâ
- 11 Berhem-zen-i kavm-i zulm-i ifsād
Dādār-ı serverân-ı ma'nâ
- 12 Manzûme-i şî'r-i dil-firibi
Tesbîh-i müsebbihân-ı ma'nâ
- 13 Nâvek-zen-i Rüstem-i belâgat
Zih-guş-ı rey-i kemân-ı ma'nâ
- 14 Bala-ter-i ser-firâz-ı âlem
Devr-âver-i kahramân-ı ma'nâ
- 15 Endişe-i pâkiñe müsahhar
Ma'nâ-yı cihân cihân-ı ma'nâ
- 16 Ser-lehce-i lafz u tâb-ı pâki
Deryâ-yı güher-feşân-ı ma'nâ

- 17   Nessâc feşân-ı kelîki
Zer-dûzi-i perniyân-ı ma'nâ
- 18   Destinde hemîşe kuy-ı ʿirfân
Bâziçe-i şavlecân-ı ma'nâ
- 19   Dergâhına ʿarż ider niyâyiş
Cân ile cihân-sitân-ı ma'nâ
- 20   O gânze-i şuh-ı pür-ibâret
Remz-âver-i tercemân-ı ma'nâ
- 21   O gül-bün-i gonce-i sa'âdet
Nev-bâve-i bostân-ı ma'nâ
- 22   Şad-âb-ter-i gül-i Visâli
Nev-gonca-i gül-sitân-ı ma'nâ
- 23   İy nâdîde-gü bülend-pâye
Ser-sûde-i âsumân-ı ma'nâ

(17)   Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 24 11b Birbirine 'arż ider cemālin
Tebşīr-i mübeşşirān-ı ma'nā
- 25 Bir cilve-nūmā-(yı) dil-rübādur
Dergāhūna armağān-ı ma'nā
- 26
Geldi derūne mihān-ı ma'nā
- 27 İy Rüstem-i fazl-ı yek-süvāra
V'ey 'ārif-i kārvan-ı ma'nā
- 28 Halvet-gede-i gönülde muhkem
Bu şahid-i nev-civān-ı ma'nā
- 29 İ'cāz-ı nikāt-ı nāz-perver
Serv-i çemen-i cinān-ı ma'nā
- 30 Germ-i nigh-i sitize gāme
Ārām -ber-i tūvān-ı ma'nā
- 31 Tatar-ı nīm-nigāh-ı mesti
Nāvek-zen-i bī-amān-ı ma'nā
- 32 Geh mest-i mey-i çemāne-i nāz
Geh sākī-i dōst-kān-ı ma'nā

- 33 Sebz-i haṭ-ı la'ı-l-i nūṣ-ı handi
Tūtī-i şeker-sitān-ı ma'na
- 34 Ser-pā-yı vücdı nāz u ğamze
Yağma-yı hānumān-ı ma'na
- 35 İdrāk idemez bu tarz-ı hāşı
Bī-dāniş ü bī-nişān-ı ma'na
- 36 Olmaya o kim hayāle vākıf
Bilmez nice nev-zebān-ı ma'na
- 37 Genci ki ser-āmed-i cihāndur
Zu'mınca geçer fülān-ı ma'na
- 38 Bilmez ki nedür bu tarz-ı taze
Köhne har-ı kaltabān-ı ma'na
- 39 12a İy şā'ir-i pest-pāye zinhār
Guş eyle ne dir beyān-ı ma'na

-----
(34) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 40 Tolaşma bu tarz-ı piç piçe
Saña tokınur ziyân-ı ma'na
- 41 İy dâver-i piş-gâh-ı fetvâ
V'ey mûy-şikâf-kan-ı ma'na
- 42 İy dergeh-i izz-i arş-sâye
Gün gibi ıyân beyân-ı ma'na
- 43 Vâsf-ı gül-i ruyunıla KADRÎ
Nev-bûlbûl-i dâstân-ı ma'na
- 44 Âyine-i dilde cilve-gerdür
Tâvûs-i behiştîyân-ı ma'na
- 45 Encâma irüşdi söz du'a kıl
Kalmadı inen zebân-ı ma'na
- 46 Ta kim gül-i bâg-ı şadumânı
Şad-âb ide nemçegân-ı ma'na
- 47 O izz ü sa'âdetiyle her dem
Memdûh-ı sühan-verân-ı ma'na

7

Mef'ülü Fā'ilatü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Her buse-h^vāha la'lin o kim narh-ı cān ider
Kadr-i metā'-ı hüsnine ammā ziyān ider
- 2 Nāz-ı nigeḥ bu resme tegāfūl-pezir ola
Tarāc-ı bezm-i şive-i nāz-ı bütān ider
- 3 Pür işve şūh kim dil-i nāhidi istese
Nāz-ı hadeng-i gānzeye anı nişān ider
- 4 Pür-çin-i zūlf kim Hoten-ābād-ı işvedür
Her tārı reşk-i sūnbül-i bağ-ı cinān ider
- 5 12b İtmez nigāh-ı nergis-i nāz (u) girişme-sāz
Leb-riz-i cām-ı işve anı ser-girān ider
- 6 Ol gānze dest-yāri-i nāz-ı nigāh ola
Bīdar-ı çeşm-i fitne-i āhir zāmān ider
- 7 Hindū-yı hāl-i şu'le-i nār-ı izarāda
Erbāb-ı zūhdi Berhemen-i bāniyān ider
- 8 Şād-āb-ı hüsn-i hatt-ı nev-erkām-ı pür-hayāl
Rū-kāri-i benefşe-i bāğ-ı cinān ider

- 9   Ğaltān-ı eşk-i ābile   dāğ-ı dīdedür
Ateş-feşān-ı şu'le-i āhı'lyān ider
- 10   Turma zebān-ı ğamzesi bāzār-ı nāzda
Bey'-ı metā'-ı işvesini tercemān ider
- 11   Geh dil-ğüşā-yı bū-yı nesīm-i hevā-yı āh
Kādd-i nihāl-i gül-bün-i nāzı çemān ider
- 12   Geh şu'le-i sūz-ı sā'ika-girdār-ı berķ olur
Berhem-zen-i melā'ik-i heft āsumān ider
- 13   Ol pişe-ğā(h)-ı izz u şeref ārş-sāye kim
Endişe piş-kārī-i kāvīş-i kān ider
- 14   Ber-ceste cins-i nazmıla nev-şāhid-i hayāl
Damān u ceybi genc-i dūr-i şāyegān ider
- 15   İtmiş behem bu deñlü cevāhir nisār içün
Gūya ki'azm-i dergeh-i şāhib-kıran ider
- 16   Hākān-ı hān nijād-ı Süleymān-ı kevkebe
Ol ki neberd-i ma'reke-i heft-h^vān ider
- 17   Sāhib-i şūkūh Hāzret-i Dāvud Hān kim
İkbāl-i rahş-ı himmeti peyk-i devān ider

- 18 Endiřesi o resme ki tarz-ı hayalde
Fehm-i zebān-ı rāz-ı dil-i kudsiyān ider
- 19 13a O şeb-çerāğ-ı silsile cūnbān-ı ma' delet
İcrā-yı dād-ı vādī-i Nūşirevān ider
- 20 Tab'-ı selīs ü lutf-ı füsūn-ı kelām ile
Her nükte-senci bī-dem-beste-i dehān ider
- 21 Şāh-ı sūhan-veri ki bu nev-şāhid-i hayāl
Fermān-pezirī olmağıla imtinān ider
- 22 Kadir-şinās-ı nādire-gū kim zamānede
Ta'biri isti'āre-i bī-hānumān ider
- 23 Salsa şikār-ı ma'niye şāh-bāz-ı tab'ını
Şayd-ı hümā-yı mürğ-i sipihr-āşiyān ider
- 24 Ruşen çerāğ-ı şa'şā'a zār-ı cebin ile
Şu'le fūrūz-ı şem'i şeb-i dūdman ider
- 25 Necm-i sa'ādeti ki şeb aheng-i subhdur
Burc-ı felekde mihriyle her gün kıran ider
- 26 Çeşm-i gāzab-nūmāsi kerem-sāz-ı hışm olā
Lerz-efgen-i belā-yı dil-i kahramān ider

- 27 İtse o kimseye nıgeh-endāz-ı iltifāt
Elṭāfı anı Hüsrev-i gerdūn-mekān ider
- 28 Ferman-revā ki bir dil-i şeb-rūz-ı h^vah ola
Mıhr-i müniri perde-i şebden'ıyān ider
- 29 Ya rūz içinde istese bezm-i şeb itmegi
Mah-ı sipihri bezme o gün şem^c-dān ider
- 30 İ'cāz-ı dem ki isterise bāg-ı 'āleme
Bū-yı nesīm-i rūh-fezāsın vezān ider
- 31 Feyziyle hāre zar-ı gül-i gül-sitān ider
Lutfiyle büm-ı şüre-i sūnbül-sitān ider
- 32 Gül-çin olursa gül-şen-i bāg-ı vişālden
Dest-i emel reside-i āgūş-ı cān ider
- 33 Mazmūn-ı tāze-i dil-i nev-nāz-ı pür-heves
Zer-dūz ider libāsı gibi perniyān ider
- 34 13b Dergāh-ı hāşşa hidmet içün nāz u ğamze(y)i
Yüz bin cihān niyāyiş ile armağan ider
- 35 Nā-h^vah nāz u ğamze gelüp hāk-i pāyūne
Dāmān-ı nāzı hidmet içün der-miyān ider

- 36 Nāzile kec-nihāde-i tarz-ı kŭlāh olur
Engŭst-i harfi cebhe-i māha nişān ider
- 37 Olursa çeşm-i hŭsni kabŭl ile ser-firāz
Bālā-nişīn-i fark-ı ser-i fark-dān ider
- 38 Eyle du‘ā ki irdi sŭhan hadd ũ gāyete
Taṭvīl ider kelāmını KADRİ zebān ider
- 39 Cān-aferīne cānile yŭz biñ niyāzile
Endiše bu niyāyişi evrād-ı cān ider
- 40 Her şeb bu lāciverd-i muraşşā‘ hıyām kim
Mihr ānā tār-ı şa‘şā‘adan rīsmān ider
- 41 Günden güne ziyāde ide şem‘i devletin
Ol ki felekde kudret-i hŭkmin revān ider

8

Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ılün

- 1 Dem-i 'id irdi vakt-i işretdür
Heves-i dest-būs-ı yār idelüm
- 2 Varalum 'id-gāha mest-āne
Seyr-i dil-dār-ı şive-kār idelüm
- 3 Cismümüz sebz ü sürh-i cāme ile
Gül-bün-i gül gibi nigār idelüm
- 4 Elif ü na'ı-i dāgile bir bir
Sīnemüz reşk-i nev-bahār idelüm
- 5 Çekelüm destimüz ta'allukdan
Perde-i 'ışkda karar idelüm
- 6 14a İçelüm cām-ı bāde-i gül-reng
Seyr-i gül-zār u lāle-zār idelüm
- 7 Diyelüm yār(e) karşı taze ğazel
Derd-i pinhānı aşikār idelüm
- 8 Düş-ı dil-dāre yasdānup her şeb
Şubha dek nāle-i hezār idelüm

- 9 Kesret-i keyf-i cām-ı bāde ile
Nergis-i yāri pūr-humār idelüm
- 10 Nice bir hiç yok mı inşāfun
Va‘de-i vaşla intizār idelüm
- 11 Rūz-ı fīrūz u sa‘d-ı sâ‘atde
Şahid-i aslı der-kenār idelüm
- 12 Ka‘be-i kûyına varup anun
Şeref-i kesb-i i‘tibār idelüm
- 13 Ya‘ni ağa-yı kām-karımızun
Vaşfını tāk-ı iftiḥār idelüm
- 14 İş bu faşl-ı cahīm-i efrūzı
Reşk-i nev-rūz-ı nev-bahār idelüm
- 15 Yüz urup ber hemişe Mevlāya
İş bu evrādı cāna kār idelüm
- 16 Şebi kadr ola‘id ola rūzı
Bir dem-i ‘iys-ı bi-şümār idelüm

9

Mefā'ılün Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ılün

- 1 Benem o'āşık-ı rüsvā-yı her der ü her zen
Nazır ü küh-ken ü reşk-i Kays-ı şūr-efgen
- 2 Benem o silsile-cünbān-ı şu'le-rāz-ı cünün
Dem-ā-dem olmadadur çāk çāk kisvet-i ten
- 3 14b Benem o velvele-ārā-yı mest-i bī-sāmān
Yanumda gül-şen ile yok tefāvüt-i külhan
- 4 Benem o güm-şüde ferzend-i seyr-i sāde derün
Şeh-i mücāvir-i gam küşe-gır-i beyt-i hazen
- 5 O şāh-ı kişver-i 'ışkum yanumda yeksāndur
Çıkardı gayret-i nāmūs-ı dil o dā'ireden
- 6 Eger murakka'-ı şad-pāre ger külāh-ı nemed
Eger libāçe-i zer-beft ü ger libās-ı peren
- 7 Niyāz u nāzdan ol denlū bī-niyāzum kim
Gelürse yanuma Cibril çekmezem dāmen

- 8 Olurum şem-i bezm-i şām-ı fūrkatde
Mişāl-i halvēt-i fānūs-ı zinde zīr-i kefen
- 9 Serāb-ı baħr-ı nümāyum ki geşt-i zār-ı emel
Bu huşk-sāl-i fenā içre oldu bir ħirmen
- 10 Şerār-ı āh-ı dilüm gird-bād-ı āteşdür
Çıkar‘acüz-ı felek korkarın ki çenberden
- 11 Hemīşe mevc-zen-i çeşm-i ħün-feşānumdan
Sefīne-i şaṭṭ-ı girdāb-ı ħūna döndi zekān
- 12 Nemed be-düş-ı kanā‘at keşīde bir rindüm
Perend-i maşrıķ-ı nūr oldu çāk-i pīrāhen
- 13 O feyz-dāde-i baħr-ı cevāhirem ki benüm
Sevāhılümde olur seng-i zīre dürr-i ‘Aden
- 14 Demīde nev-gül-i gül-zār-ı ‘ālem-i ġaybüm
Şemīmüm oldu benüm dāğ-ı reşk-i bāğ-ı Ĥoten

(8) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 15 Şafā-yı dil-keş-i keyf-i rahîk-i mazmūnum
Görinür feyz-resā-yı şarāb-ı tevbe-şiken
- 16 Le'āl-i nazmum ile nev'arūs-ı hacle-i dil
Takındı gerdenine rişte rişte dürr-i semen
- 17 Hemîşe gül-şen-i endîşenün tarāvetden
Giyāh-ı hüşki virür deste deste berg-i semen
- 18 15a Cihāna kâviş-i endîşe eyleyüp izhār
Cihān cihān der-i şād-ābı kılmışam mahzen
- 19 Velî ne sūd bulunmaz anun harîdārı
Çekildi kalmadı gevher-şinās-ı ehl-i sūhan
- 20 Görüp bu 'ālemi nāgāh tā'ib oldu gönül
Bırakdı güft ü şünüdü geçüp o vādiden
- 21 Nihānî gūş-zedem oldu bir nevā-yı hazin
İrüşdi gūş-ı dil ü cāna ya'ni hātifden

-----
(15) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 22 Ne nağme nağme-i dem-sāz-ı hūş-terāne-i nev
Ne nağme nağme-i hem-sāz-kār-ı kav̄l-i ḥasen
- 23 Ne nağme nağme-i rāmiş-gerān-ı ḥalvet-i rāz
Ne nağme nağme-i çeng-i ser-nāhid-şiken
- 24 Didi nedür bu kadar ney gibi figāna sebeb
Usūlī gözle inen çıkma devr-i dā'ireden
- 25 Hemīn günāh senūndür ki 'arz kılmazsın
Niyāyiş eyle bu kālā-yı cinsin fāḥirisün
- 26 O cevheri-i cihān dāver-i zamāna k'olur
Nigāh-ı ḥüsn-i kabūliyle seng ak̄ik-i Yemen
- 27 O 'ālem-i 'ālem-efrāz bir güzide-i dehr
O mū-şikāf-ı yegāne o şeh-süvar-ı sūḥan
- 28 O şah̄n-ı hıyābān-ı 'ālem-i 'irfān
O nāz-bū-yı gül-i bāğ u gonçe-i gül-şen

-----
(28) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 29 Hülāsa-i 'ulemā vāris-i Resūl-i Emīn
Güzīde-i fuṣalā feh̄m-dāni-i her fen
- 30 Sütūde Ḥazret-i Yahya Efendi kim aṇa
İder mesā'il-i 'irfānı 'ālemi rūṣen
- 31 Güzīde-i hulefā fahr-ı Bū Hanīfe k'olur
Nesīm-i 'adli ile dehr-i fitneden eymen
- 32 15b Hüdāyegān-ı efāzıl ki piş-gāhında
Açar kimesne eger bu 'alī olursa dehen
- 33 Der-i yegāne-i deryā-yı ictihād kim eyler
Sefīne-i ceberūtında āsumān yelken
- 34 Zāmīr-i ḥāzin-i rāyıyla zār-dār-ı ḳazā
Zebān-ı hāme-i hükmiyle şem'i dīn rūṣen
- 35 Zihī nizām ber-i dāver-i cihān-dārı
Zihī hümā-yı şeref-pāye bürd-i sāye-figen
- 36 Şebān olursa revādur zamān-ı 'adlinde
Bere-i ferbiḥ ü miş-i zebūna kürk-i gühen
- 37 Öniñce mālīk-i dīnār-ı reh-i nurdānun
Hemīşe bedreḳa-i şāh-ı rāh olur reh-zen

- 38 Şafāda yūmn-i kudūmiyle ser-be-ser'ālem
Kimesne kimseye çekmez cefā-yı tīg ü resen
- 39 Meger ki piçiş-i pür-tāb-ı kākül-i dilber
Meger ki gamze-i ebrū-yı şūh-ı nāzūk-ten
- 40 Eyā pehīn-i mehā dāver-i Hūdāvenda
Ser-i sa'ādete sevgend-i bī-şūmarūna ben
- 41 Degilüm ol le'im-i dūn şā'ir-i şıla dōst
Bu künc-i dilde yiter genc var kanā'atden
- 42 Sitāyiş-i gül-i gül-zār-ı bāg-ı 'irfānūn
Hücūm-ı cezbe-i şevkūnle kopdı hātırdan
- 43 Nikāt-ı lezzet-i ser-bestenūn kıyamete dek
Çıkar mı hiç mümkün ki zevk-i zā'ikadan
- 44 Yiter uzatma füsūnı fesāne-sāz olma
Yiter şikāyet-i pür guşsa vü belā-yı mihen
- 45 Şerīta şart-ı sūhandur ko KADRİ da'vāyı
Müdām KADRİ niyāz eylerüz ki dāverden
- 46 16a Budur niyāz ola leb-riz-i şem'i enver ile
Hemişe her dil-i şeb-māh-ı 'anberin . لکن

47   Ḳala kıyāmete dek m̄ah-ı t̄al‘atūn p̄ür-nūr
Ola günden güne h̄urşid-i rif‘atūn r̄ūşen

10

Fe'ılātün Mefā'ilün Fe'ılün

- 1 Dem-i faşl-ı şitā bürüz itdi
Neşve-i keyf-i bāde serde gerek
- 2 Mankal-i zer-nigār-ı şu'le nişān
Gül-i gül-şen gibi nazarda gerek
- 3 Hānede 'işret eyleyüp tenhā
Çeşm-i ağyāra derde perde gerek
- 4 O mahalde nedīm-i perde-i rāz
Bir iki gerçi kim pūser de gerek
- 5 Ne pūser ol ki misl ü akrānı
Ne peride ne hōd beşerde gerek
- 6 Birisi ola hūş beyāz şahih
Biri sebz ü siyāh-çerde gerek
- 7 Halvet-i cāme-h^vāb-ı rāhatda
Biri anun hemişe yirde gerek
- 8 Hāşılı şubh olunca leb-ber-leb
Rište gevherde kol kemerde gerek

- 9 Fethine bu ṭıḷısm-ı pinhānuñ
Ṭurmadın dest-i ṣım ü zer de gerek
- 10 İstemem böyle ıyṣ (u) nūş u neşāt
Kaltabān bir gidi-i hurde gerek
- 11 Olsa ṛuzı bu bezm-i şāhāne
Bārī KADṚı̄ gibi er de gerek
- 12 Severin bir civānı ben ki anuñ
Ṣinede desti yüzi yirde gerek
- 13 Muṭrib ü çeng ü nāy u nağme-i ʿūd
Mey ü maḥbūb ile naẓarda gerek

11

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 16b Gıtdi dıllerden keder geldi şafā nev-rūzda
Virdi Hakk āyine-i dehre cilā nev-rūzda
- 2 Āyet-i āsar-ı rahmet nāzil oldu'āleme
Rūh-bahş oldu dem-i feyz-i hevā nev-rūzda
- 3 Vaşf-ı rüyūnda yine bir nakş-ı garra bağladı
Būlbūl-i dil-çin-i sihr iy mehlikā nev-rūzda
- 4 Zūlf ile ruhsār-ı renginūn mūsāvi olmasa
Ber-karār olmazdı hiç subh u mesā nev-rūzda
- 5 Kurdı gül-gün haymeler şahın-ı çemende lāleler
Eyledi'ıyşa münādiler nida nev-rūzda
- 6 Ehl-i 'ışkā dem-be-dem bir sāki-i gül-çehreden
Būs-ı la'l-i cām-ı meydūr müdde'ā nev-rūzda
- 7 Cām-ı mey zerrin kadeh def'i zer-efşān oldu gül
Būlbūlān-ı bāg eylerler nevā nev-rūzda
- 8 Nergisūn çeşmin açar gül goncasın handān ider
Feyz-bahşā-yı dem-i bād-ı sabā nev-rūzda

- 9 Eyledi rāmiş-gerān-ı bezm-i halvet-gāh-ı bāg
Rāstdan bir nağme-i dil-keş sadā nev-rūzda
- 10 Fāhte serv üzre zīra rind-i 'ālem-sūzı hep
Bezm-i 'ıyşa her nefes eyler şalā nev-rūzda
- 11 Ana dirler iş bu demde gav-ṭab' u har-nijād
Çekmeye bir şūhla cām-ı şafā nev-rūzda
- 12 Gūş-ı cānile anı gūş eyle bir dem gör ne dir
Bir büt-i hūş-lehce-i şirīn edā nev-rūzda
- 13 Makdemin tebşir kıldı 'āleme peyk-i şabā
Pādişāhī nev-bahārun ibtidā nev-rūzda
- 14 Hāmdüli'llah sa'd-ı sā'at vakf-ı hūş-hurrem bahār
İdelüm cām-ı şarāb-ı dil-gūşā nev-rūzda
- 15 17a Perniyān-pūş oldu her gül-bün-fezā-yı bāgda
Seyre çıksun ol büt-i zerrīn-kabā nev-rūzda
- 16 Mefhar-i rūşdān Ahmed Big ki 'izz u cāh için
Sāye salmış farkına perr-i hümā nev-rūzda
- 17 Hil'at-ı nev-rūzı iy KADRİ münāsibdür saña
Çok kaba eyler 'atā ehl-i şehā' nev-rūzda

18   Vaşf-ı rūyunda şarīr-i nāy-ı hāmem gūyiyā
Mutrib-i dem-sāzdur eyler nevā nev-rūzda

12

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

- 1 Habbezā iy pīş-gāh-ı paye-i izz u şeref
İy şeh-i'ālem penāhūn mir-i Aşaf şevketi
- 2 Şevket ü şānūn ne mümkündür ki ta'bir eylemek
Bin cihān-ı Hakk rūzi sāna izz u devleti
- 3 Devlet-i izz u şerefden özge zāt-i pākūne
Sāye-bān itmiş Hüdā rāyāt-ı feth ü nuşreti
- 4 Nuşret ü feth āyetin evrād ider kerrūbiyān
Raḥş-ı himmetle kaçan itsen ādūya sür'ati
- 5 Sür'at-ı raḥşūn o denlū çābūk ü çālākdür
Kalmadı 'ālemde hiç bād-ı vezānūn şöhreti
- 6 Şöhret ü şānı anūn kem-yāb ola'ālemde kim
Hāk-i pāyūnden idinmiş başa tāt-ı izzeti
- 7 izzeti Hakk rūzi kılmış zātuna ol denlū kim
Luṭf-ı Hākka kimsenūn olmaz kelāma kudreti
- 8 Kudreti yokdur ādū-yı na-bekārūn zerrece
Seglerūnle yoksa itmezdi gelüp hem ūlfeti

- 9   Ülfet-i tabûnla eyler sırları birgün 'ıyan
Sendedür zîrâ şeh-i zıll-i Hüdânun himmeti
- 10 17b Himmet-i Aşhab-ı Kehf ü hem ricâlu'llahdur
Anunîçün Hakk saña virmiş bu denlû kuvveti
- 11   Kuvvet-ârâ serverâ mir-i felek kadra biraz
Eyledi endişe evşâfunda gerçi dikkati
- 12   Dikkati ol denlû itdi zât-i pâkûn itmede
Medhde endişemün tak oldu takati
- 13   Takati tak olmasun mı şahid-i endişemün
Görmedi bir böyle bezm-i pâk-i 'ıys u behceti
- 14   Behceti ikbâlinün şol hadde kim nahid eger
Olsa bezm-i pâkinün bir dem bugün hem-sohbeti
- 15   Sohbet-i hâş eyleyüp cām server-i encāmla
Nûş iderdi muttasıl bezmünde cām-ı işreti
- 16   İşreti efzûn olup KADRİ Hûda vîrsün aña
Mansıb-ı a'la-yı şahen-şah u ömr ü devleti

---

(12)   Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Temennā eyler idüm dā'imā Feyyāz-ı mutlakdan
Temāşā-yı cemāl-i āfitāb-ı 'ālem-ārāyı
- 2 Yine dest-i nigeḥ gūl-çide-i bāḡ-ı murād oldu
Vezān oldu nesīm-i nev-bahār-ı feyz-baḥşāyı
- 3 İrüşdi başımız rif'atle şimdi evc-i a'lāya
Zemin-i būs-ı cinān eyleyelden çehre-fersāyı
- 4 Cemālün hasretiyle bir zaman olmuşdı ve'l-haşıl
Eyā mir-i sutūde -kārdān-ı kār-ı fermāyı
- 5 Hevā-yı būs-ı zūlfünle dil-i endişe āşūfte
Ḥayāl-i dest-i ḥaṭṭūnla dimāḡ-ı cān-ı sevdāyı
- 6 Esir-i iştiyāk olmuşdı gönlüm ol kadar Ḥakkā
Ferāmūş eylemişdüm şevk-i rūyūn birle dūnyāyı
- 7 18a Bi-ḥamdi'llah müyesser oldu şimdi buse-h^vāh itdüm
Der-i devlet-me'ab-ı piş-gāh-ı 'arş-ı pīrāyı
- 8 Zihī baḥşā-yı kudret kim sanā Ḥakk rūzi kılmışdur
Bu cümle kābiliyyet vādisinden özge tenhāyı

- 9 Mezāya-yı 'atā vü lutf-ı tab u hüsn-i ahlākı
Hayālat ü nikāt ü tarz-ı şif'r ü 'ilm ü inşâyı
- 10 Hüdā dād olmışıdı ana bu elṭāf-ı Yezdānı
Cihāna böyle pertev salmış idi dāniş-i dāyı
- 11 'Acab mi Hātem-i Tay rizesinden behre-yāb olsa
Dahı çeşm-i felek görmiş degül bu hūn-ı pinhānı
- 12 Kemāliyle sitāyiş vaşf-ı pākin nice mümkündür
Niyāyiş eylerüz cān-āferin-i kār-fermāyı
- 13 Gül-i bāğ-ı murādın eyleye şād-āb-ı hūş-hurrem
Hemişe şem-i bahtın şu'le-efrūz u dil-ārāyı
- 14 Murād üzre yine İy KADRİ bir memdūh idindün kim
Bulunmaz nice biñ yıl devr idersün şimdi dünyāyı
- 15 Ümidüm ol ki Hakkdan ol gül-i gül-zār-ı 'irfanun
Ola dā'im Hüdādan eylerüm ben bu temennāyı
- 16 Du'a-gū-yı dem-ā-dem kudsiyān-ı arş-ı Rahmānı
Senā-h^vānı hemişe ehl-i tab'u nükte-pirayı

MANZUM HİKAYE

1

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 Bir gice bir büt-i hūş lehce-i şirîn-güftār
Bir ser-i rāhda nā-gāh baṇa oldı düçār
- 2 Zūlf-i āşüfte vü huy-gerde vü ger māye-zede
Perniyān-puş u muraşşā-kemer ü kec-destār
- 3 Gözleri'arbede-cū la'l-i lebi mā'il-i şulḥ
Āfet-i devr-i zamān hūş-rübā-yı ahrār
- 4 'İşve-ger şuh-ı perī-çehre büt-i nāzende
Māh-rū germ-i nighē gamze-zen ü lāle-izār
- 5 18b Bāde-i gāze ile'arız-ı pāki gül-reng
Hūn-ı'uşşākile destinde anuñ reng-i nigār
- 6 Emleḥü'l-vech-i semen-sā sanem-i bī-pervā
Ekḫalü'l-āyn u perī çehre nigār-ı Ferhād
- 7 Nūş-dārū-yı lebi nüsha-i Kānūn-ı Şifā
Güfte-i lehce-i ser-bestesı cān-ı bīmār
- 8 Dāğ-ı reşk-i dil-i hurşid çerāğ-ı hūşni
'Ārız-ı ta'na-zen-i pertev-i nūr-ı enhār

- 9 Yok dehān arada ammā ki miyān rişte-i cān
Hirmen-i yāsemeni çerb ü serir ü hem-var
- 10 Baş kodum hāsılı ayağına bî-tābāne
Eyledüm hāl-i dil-i zārı o şūha izhār
- 11 Bî-tekellüflük idüp hāneye teklif itdüm
Arza kıldum ne ki var kisede sim ü dīnār
- 12 Da‘vete itdi icābet nice biñ naz iderek
Perde-i halvet-i rāz içre gelüp itdi karar
- 13 Döndüm ol‘āşık-ı nā-kāma şeb-i kadre ire
Pertev-i rüyı ile hānem olup pür-envār
- 14 Dil-i mümsik gibi muhkem deri dīvār itdüm
Görmeden kör ola nā-geh deyu çeşm-i ağıyar
- 15 Gelüp orta yire cām-ı tarab u ‘ıyş u şafā
Oldı āsān mey-i gül-günile kār-ı düşvār
- 16 Nice mey şu‘le-zen-i hirmen-i neng ü nāmūs
Nice mey rū-siyeh-i şahid-i nāmūs-ı vakār
- 17 Nice mey çāk-zen-i dāmen-i pāk-i ‘işmet
Nice mey-bādiḥ-i perde-i rū-yı dil-dār

- 18 Nāz ile ol mey-i mest-āne-i merd-efgenden
Nūş kıldı gülerek bir iki cām-ı ser-şār
- 19 Nāb-ı mey-i gül gül idüp ‘ārız-ı gül-rengin anuñ
Ruhlarından dökülüp dāne-i dürr-i şeh-vār
- 20 Didüm iy taht-geh-i mülk-i dilün hünkārı
Hasta cānı heves-i būs-ı lebün kıldı figār
- 21 Būselik perdesin ānunca o şehnāz itdi
‘Akıbet itdi makāmāt-ı hüseynide karar
- 22 19a Dest ol zūlf-i dil-āvīze o şeb şāne olup
Mū-be-mū açdı girih-zārın anuñ tār-be-tār
- 23 Dest-i luṭf ile çeküp çāk-i giriban itdi
Eyledi perdeden āyine-i nūrı izhār
- 24 ‘İşkına her ne kadar nūş-ı mey itdükçe anuñ
Cān meze deyu şunardı leb-i la‘lin her bār
- 25 Kuvvet-i cezbe-i tūfān-ı hevesle anuñ
Eyledüm KADRİ o dem gerden ü la‘lin efkār
- 26 Komadık şubha degin bey‘ u niyāz u nāzı
Oldı bāzārımız ol gice hemān būs-ı kenār

27 Sîne-ber-sîne leb-â-leb olup ol vâdide
Hiç yok ferd-i vâhid varise ancak men ü yâr

28 Hâne hâli idi ben ser-hoş o mest-i harâb
Ötesin sen di anuñ gayrı ben itmey izhâr

TERKİB -İ B E N D

1

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ilün

- 1 H̄abbeẓā h̄ame-i i'cāz-dem-i t̄urfe-nigār
Tut̄i-i k̄uds-nikāt-āver-i müşgīn minkār
- 2 'Anberīn cāme reşikū'l-kād-i Sultān-ı H̄abeş
Hatt̄ ber-āverde-i h̄uş lehce-i şirīn-güftār
- 3 Būlbūl-i t̄urfe-i Bağdād-ı nev-ārā-yı sūhan
Şahīd-i şāh-ı Semerkānd ü nigār-ı Ferhād
- 4 Dest-i yār ol meded iy h̄ame-i i'cāz-nümā
Yoksa yandurdı beni āteş-i hecr-i dil-dār
- 5 Şu'le-i sūz-ı dil-i zārımı tahrīr eyle
Dil-i fulādına şāyed ki anuñ eyleye kār
- 6 Bilürin sūziş-i h̄atır ānā te'sīr itmez
Hele bizden ānā it'arz-ı niyāyiş izhār
- 7 19b Di ki iy pādişeh-i memleket-i cev̄r ü cefā
Pür-şifā şūh u cefā-cū şeker-istān-ı vefā

II

- 1 Nice bir hecrün ile dîdelerüm kan olsun
Nice bir cân tarılup dest-i giribân olsun
- 2 Bir şeş-i luţfile ben bendenî yâd eylemedün
Sâna olsun hele iy âfet-i devrân olsun
- 3 Her harun böyle murâdınca döner çarh-ı felek
Böyle dönmekden ise hâkile yeksân olsun
- 4 Hayf kim zâğ-ı fûrû-mâye-i kec nağme-güdâz
Dest-i ber-dâşte-i gonçe-i handân olsun
- 5 Bize bir haţţ-ı hümayûnunu irsâl eyle
Tûti-i dil yine azm-i şeker-istân olsun
- 6 İştîyâk-ı dil-i zârı nice tahrîr ideyin
Biñ cihân Yûsuf-ı Mısrî sâna kurbân olsun
- 7 Her has u hâra meded kendüni hem-dem kılma
N'olduñ sende dahı gayret-i akrân olsun
- 8 Tutdı âfâkı meded dūd-ı dil-i nālānum
Boynuna hicr-i firakunla ölürsem kanum

III

- 1 Seveli sen gūli bŭlbŭl gibi ben zār oldum
Cümle‘ālem gözine anuñ içün hār oldum
- 2 Nem kaparken gül-i endiše hevādan cānā
Pāy-ı kŭb-ı sitem-i ta‘na-i aġyār oldum
- 3 Marāz-ı ‘ışkıla dil-haste vü bi-tābım ben
Nice yıldır ġam-ı hicrān ile bīmār oldum
- 4 Elem-i derd-i ġam u miħnet-i hicrānuñ ile
ġarkā-i baħr-ı belā vādi-i efkār oldum
- 5 20a Secde eylerken ayaguma nice ġonce-dehen
Pāy-māl-i elem-i haṭṭ-ı siyeh-kār oldum
- 6 Zŭlfinŭn tārına biñ cānile her vādiden
Baġlanup iki gözüm böyle giriftār oldum
- 7 Eser itmez nideyin āh-ı seher-ġāh saña
Meger inṣāf vire sevdüğüm Allāh saña

IV

- 1 Meded öldüm meded iy gözleri bîmâr meded
Eyledi cân u dile ğamzelerün kâr meded
- 2 Kan yudarken ğam-ı işkunla senün bûlbûl-i zâr
Tutmaşun gül-şeninün dâmenini hâr meded
- 3 La'î-fevvâre-i cân-bahşunî ihsân eyle
Yakdı yandurdı beni âteş-i efkâr meded
- 4 Tâkatüm kalmadı şimden girü lûtf eyle bâna
Meded Allâhı seversen meded iy yâr meded
- 5 Hasret-i sine-i pür-kinûn ile öldüğini
Zevk-i cân haşıl ider tuymasun aġyâr meded
- 6 'Özr-h^vâh ol meded iy nâme-i dâġ-ı fûrkât
Öp alın sür yüzünî pâyına yalvâr meded
- 7 İştîyâk-ı dil-i divâne(y)i izhâr söyle
Şerh-i ahvâl-i perişanımı bir bir söyle

V

- 1 Di ki KADRÎ dem-i vaşlun anup efsûs eyler
Giceler nakş-ı hayâlün dile me'nûs eyler
- 2 Dest-i luţfile tutar küşe-i dāmanunızı
Yüz sürer suffe-i sîminüne pâ-bûs eyler
- 3 Vâdi-i gamda senün mihnet-i hicrânunla
Taşlarla döğünüp sînesini kûs eyler
- 4 Ne yire uğrar ise mevkib-i gâret-ger-i ışk
Cümle berhem-zen-i hengāme-i nāmûs eyler
- 5 Şamlar zıkr-i haţ-ı la'lün ile bu dil-i zâr
Def'ü ref'i haţar-ı şirret-i kâbûs eyler
- 6 İy hûş ol dem dil-i divānesini haķ anda
Kāh āgûşa çeker kāh döner bûs eyler
- 7 Şimdiden sonra bu vādide karar eyleyelüm
İntizār-ı haber-i şohbet-i yâr eyleyelüm

1

TAHMİS

I

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ne mümkün gitdi gayri merdüm-i vâlâ güher gelmez
 Meşâmm-ı cāna bû-yı kākülinden bir eser gelmez
 Gözüm yollarda kaldı kâşid-i bād-ı şehir gelmez
 Nice gündür o mäh-ı 'âlem-ārādan haber gelmez
 Dili irsāl iderdüm korçarum ol da gider gelmez

II

Bugün sensün şehā nāzile hüsn iklîminün şāhı
 Cemāl-i dil-pezirün burcı izz u devletün mähı
 Ser-i müyün degişmezler bütün dünyāya va'llāhi
 Ta'alluk eyleyen zülfünle neyler mansıb u cāhı
 Anun dünyā vü mā-fihā gözine kıl kadar gelmez

III

Terahhum eyle gel iy nūr-ı didem çeşm-i nem-nāke
 Çıkar her seb derün-ı dud-ı ahum rû-yı eflāke
 Hakāretle nazar kılma meded lutf eyle ben hāke
 Çıkarma medhile ağıyar-ı bed-girdarı eflāke
 Yolunda'āşık-ı zārün dime gönlüne ter gelmez

IV

21a Firākı deldi bağrum yār gitdi seyr-i kūh-sāre
 Dahı toğrılmaz anuñcün dil-i mecrūhumuz yāre
 Kāzā ile giriftār olmışuz bir bir cefā-kāre
 Ne ũşşāka vefā eyler ne ağyār-ı seyh-kāre
 O tıfl-ı nāz-perverden elinden hayr u şer gelmez

V

Diyem bir bir saña erbāb-ı ma'nā nıtdiler cümle
 Koyup her birisi bir yād-gārı gitdiler cümle
 Bilenler KADRİye bu dergehinde yitdiler cümle
 Ma'ārifle gidenler bunda taḥşil itdiler cümle
 Cihāna yoksa iy RŪHİ gelen sāhib-hüner gelmez

2

TAHMİS

I

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

Gözlerūn ser-mest iki āhū-yı ārāmidedür
 'Aks-i hālūn dide-i 'uşşāka nūr-ı didedür
 Serde cānā kākūlūn serdār-ı dāmen çidedür
 Çin-i zūlfūn kim 'arāk pāşide gül pūşidedür
 Sūnbül-i piçidedür kim şeb-nem ile çidedür

II

Didi cānā seyr iden hatt-ı gubār-ı nāzīnūn
 Sūnbül-i gīsū-yı zūlf-i müşg-bār-ı nāzīnūn
 Nergis-i şehlā-yı çeşm-i pūr-humār-ı nāzīnūn
 La'ī-i nabūn hāl-i müşgīnūn ızār-ı nāzīnūn
 Şekkeri pālūde misk ālūde gül mālidedür

III

Geldi pīr-i 'ışk gör meydāne kūy-ı 'ışkda
 Sundı bir cām-ı şafā rindāne kūy-ı 'ışkda
 Oldı Mecnūn iy gözi mestāne kūy-ı 'ışkda
 Fikr-i zūlfūnle dil-i dīvāne kūy-ı 'ışkda
 21b Hufte vü cebinde vü zencir-i cūnbānidedür

IV

Vāmık-āsā şöhret-i devrān olupdur adumuz

.....

Düşdi tağa iy lebi şirîn dil-i Ferhādumuz
Leylî-i zülfün gamıyla hâtır-ı nâ-şādumuz
Deşt-i gam gerdide Mecnûn-ı belâ verzidedür

V

La'1-i nûşına anuñ KADRİ mükerrerdür demek
Lezzet-i cân-bahşına gayr-ı mükerrerdür demek
‘Arız-ı renginine berg-i gül-i terdür demek
İy KABÜLİ dürr-i la'1-i yâri güherdür demek
Güfte-i nâ-süfte ammâ ma‘nî-i hayidedür

(IV) Metinde bendin ikinci mısraı eksiktir.

3

TAHMİS

I

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn

Yārdan gelmez iderse 'aşıkā āzār güç
 İltiyam itmek rakībe muttaşıl nā-çār güç
 Her denīden derd çekmek hāşılı her bār güç
 Yār işi iy dil kolay amma gam-ı agyār güç
 Vaşl-ı gül asān velī sabr-ı cefā-yı hār güç

II

Halūmi 'arz eyledüm bir pīr oldu müstemi'
 Didi kim agyārdur olmaz belāsı mündefi'
 Bundan özge olmaya 'ālemde bir kār-ı şeni'
 Bī-sebeb güftār müşkil aşinalıg mümteni'
 Böyle istignā şatan dil-dār ile bāzār güç

III

Nāzile şalınsa seyran eylese ol nev-nihāl
 itse 'uşşāka telatıtuflarla ger 'arz-ı cemāl
 22a Hayret alur 'aklumu nuṭk itmege kalmaz mecāl
 'Arz-ı hāle yok meded kūyına hod varmak muhāl
 Mest-i 'ışkum şöyle kim güftār güç reftār güç

IV

Nice mecrûh olmıyam didüm ki iy cān pāresi
 Merhem-i kāfūr-ı sīnēnden irüşmez çāresi
 Didi kim iy derd-i ʿışkun ʿāşık-ı bi-çāresi
 Bir onulmaz yāredür derd-i mahabbet yāresi
 Hāşılı şarılmayınca çare yok tīmār güç

V

Ehl-i ʿışkun rāy u hūşı kendüye ferman degül
 KADRİNÜN ʿālem görünmez çeşmine sultān degül
 Her ne denlū setr idersen tıyılur imkân degül
 NEVʿiyā esrar-ı ʿışkı saklamak āsān degül
 Mey içüp keyfiyyetini itmemek izhār güç

T A Z M İ N

1

TAZMİN

I

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Görsem o şuhı kalurum iy dil mecâlden
 Dehşet tutar zebânımı kavl ü makâlden
 Hâl-i derûnı şerh idemem infi'âlden
 Nutkum tutuldı vâhime-i bi-muhâlden
 Yâri görünce kaldı gönül 'arz-ı hâlden
 El degmedi şikâyete şükr-i vişâlden

II

Bir yirde râst gelsem o müşgin kâküle
 Yüz bin cihân niyâz-ı ricâsı gelür dile
 Eyler bizümle gamzesi gerçi mu'âmele
 Ammâ ne çâre neyleyeyin bakup âhile
 22b Yâri görünce kaldı gönül 'arz-ı hâlden
 El degmedi şikâyete şükr-i vişâlden

III

Mir-i kelām şā'ir-i şirin-zebān iken
 Bir böyle nükte-senc ü ma'anî-lebān iken
 Fırsat mahallî söz yiri hālî-mekān iken
 Bunca niyāz sözleri hātır-nişān iken
 Yārî görünce kaldı gönül 'arz-ı hālden
 El degmedi şikāyete şükr-i vişālden

IV

'Arz eylese cemālini ol yār-i sîm-ber
 Bi-tāblikdan eyleyemem rûyına nazar
 Görmüş bu hubb-ı hālûmî ol merd-i mu'teber
 Bu nazmı 'Azmi-zāde anunçün dimiş meger
 Yārî görünce kaldı gönül 'arz-ı hālden
 El degmedi şikāyete şükr-i vişālden

V

Bilmem ki KADRÎ var mı sanā bunda 'a'ide
 Düşmek nedür bu denlû bu efkâr-ı fāsîde
 Uyduñ hevâ-yı şerme hayâ-yı zeva'ide
 Sîm ü zer elde gerçi kim ammā ne fâ'ide
 Yārî görünce kaldı gönül 'arz-ı hālden
 El degmedi şikāyete şükr-i vişālden

GAZELLER

1

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılün

- 1 23a Levh-ı hâtırda hâtuñ nakşını eyler inşâ
Nükte-pîrâye-i meşşâta-i kıl-k-i ma'nâ
- 2 Hâ-ı zeynindeki ârâyış-ı ruhsa(r)undur
Degmesün zülfüne tîğ-i ser-i bî-dâd-ı cefâ
- 3 Hey ne gülüşdür o ruhsâr-ı hâ-ı aver ki şehâ
Bitürir hâr u hası işve ile istignâ
- 4 Kıl-k-i ğevîn ser-i mûyıla nukûş-ı hâtuñ
Dil-i endîşede resm eyledi nakkâş-ı kâzâ
- 5 Dil-i KADRÎ çemen-âra-yı lebün vaşfında
Tûtîdür kim şeker-istânı idendür me'vâ

2

Rā'ilātūn Rā'ilātūn Rā'ilātūn Rā'ilūn

- 1   İltifāt olmaduğına nāmūna iy mübtelā
Ol perī-rū dil-rübādan bir kulac kâgaz saña
- 2   Bir düci inşāfa iy serv-i sehī kad kâ'ilüz
Geh cefā it'âşık-ı dil-dā(de)ye gāhī vefā
- 3   Tek teşerrüf eyle lutf it bir gice gam-hane(ye)
Yoluna olsun fedā cān ise cānā müdde'ā
- 4   Halkdan zer cem'ine fikr-i riyâzet çekmeden
Zahidūn ruhsārını zerd eylemiş iy dil-rübā
- 5   Nīm-nāne bir niyāz ile efendi kâni'üz
Ni'metinden ehl-i dūnyanın biz olduk imtilā
- 6   Hamdūli'llāh kim hele akrān içinde KADRİnān
Meyl iderler nazm-ı dūr-bārına yārān-ı safā

3

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Kulağum def gibi cınlar dem-ā-dem iy dil-i şeydā
Meger hātır-nişān itmiş bizi ol serv-i müstesnā
- 2 23b Nişān-ı müjdedür kim deprenür çeşm-i cihān-bīnūm
İşārāt ü beşāret var gönülde bilmezem zīrā
- 3 Miyānūn rişte-i cān olmasa iy şahid-i maksūd
Dehānūn gibi gözden olmaz idi böyle nā-peydā
- 4 Girih-gīr-i zūlfūnle muhkem bend lāzımdur
Benem Mecnūn-ı māder-zād ezelden iy saçı Leylā
- 5 Şarāb-ı āl ile şayd itdūn ol kebg-i hīrāmānı
Ne āl eylersen itdūn KADRİ ahir eyledūn peydā

4

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Olur rū-yı dil izhār eyler iken iy büt-i ra'nā
Nigāh-ı aşınāda cilve-i nāz-ı sitem peydā
- 2 Sakın bezm-i mey itae her har-ı nādir berāberle
Bulup genc-i nihānı hem iderler'āleme ifşā
- 3 Yazıklar hāsılı ol nev-nihāl-i nāza sultānum
Anı āgūş ide ser-mest iken her bī-ser ü bī-pā
- 4 Komazsın ğayrılarla va'de-i imrūzı ferdāya
Bize geldükçe mi ancak hemān bu'ālem-i ferdā
- 5 Neden tā böyle kaçmak KADRiden iy şūh-ı bāzārī
Bugün sen dil-ber-i rüsvāyisin ol'āşık-ı rüsvā

5

Fe ilatün Fe ilatün Fe ilatün Fe ilün

- 1 'Arak-ālūd-ı semen-zār-ı 'izār-ı pür-tāb
Gire agūş-ı himem sūnbūl-ı nāz-ı şād-āb
- 2 Āhte-tig-i sitem-i pençe-i dest-i gānze
Sāhte-i merhem-i cān-bahş-ı leb-i la'1-i mūzāb
- 3 Nigeh-i nergis-i mestānesi pür-nāz ü niyāz
Nükte-i lehce-i ser-bestes-i vahy-i nā-yāb
- 4 24a Dūd-ı sevdāyile pür kıldı meşāmm-ı cānı
Hoten-ābād-ı ser-i gisū-yı zūlf-i pür-tāb
- 5 Eyle icād-ı sūhan KADRÎ ki mengūş olsun
Guş-ı Cibrilde bu gevher-i nazm-ı kem-yāb

6

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

- 1 Destüni ruhsāruna kılma nikāb
'Āşıkınız eyleme bizden hicāb
- 2 La'l-i lebün bāde-i gül-fāndur
Anda olan ābilelerdür habāb
- 3 'Arz-ı izar eyledüğünden ne sūd
Bakmağa ruhsāruna yok bende tāb
- 4 Bāde-i nāb eylesek ağıyar ile
Āteş-i reşk ile olur dil kebāb
- 5 OI güzelün KADRİ-i şeydā gibi
Bendesidür cümle bugün şeyh ü şāb

7

Mef'ulü Fā'ilātu Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Şal perdeyi cemâlden iy reşk-i âfitâb
Seyr itmeyelden oldu ruhun hâlimüz harâb
- 2 Şahid yiter mi itdügine gice gayr ile
Cânâ seherde nergis-i çeşmünde mest-i h^vâb
- 3 Sen tütalum ki'arz-ı 'izâr eyledün ne sūd
İy şüh-ı bî-vefâ getüren kimdür anâ tâb
- 4 Dirler ki sâkî bâdeye yarın hisâb olur
Nüş idelüm burada bugün bârî bî-hisâb
- 5 Bahs-i ma'ârif eylese KADRİye çok degül
Vaşf-ı ruhunla her sözi çün oldu bir kitâb

8

Mer'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

I 24b Mümkin mi mā'il olmamaga zāhida kılup
Ola husūsa bāde-i sāfi vü ru-yı hūb

2 Cānı çıkınca dūn gice halvetde sufīnūn
Rindān bāde urdılar ol denlū pay-ı kūb

3

از خیم ماده نوبه کارش بود | عذاب الصبح شاقی علی دلم منسوب

4 Deyr-i mūgānı bir dahı görseydi gözlerüm
Müjgānlarundan eyler idüm ana hāk-rūb

5 Ruz-ı cezāda KADRīye kāfir dahı güler
Bağışlamazsa cürmüni Ğāfirü'z-zünūb

9

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Ne reftārında ol şūhun me güftārındadur hikmet
Nezāketle gūşād-ı bend-i şalvārındadur hikmet
- 2 Varup pāyına rū-māl eylemek āsān idi ammā
Yanında kaltabān āgyār-ı bed-kārındadur hikmet
- 3 Tegāfūl tā ezelden dil-berāna gerçi 'ādetdür
Vişāle va'd iderken yine inkārındadur hikmet
- 4 Metā'-ı vaşlını mestāne virse rāygān alma
Tebessümle anuñ nāzile bāzārındadur hikmet
- 5 Dimiş ālī te'essüfle o şūh-ı 'ālem-ārāya
Kuçar KADRİ seni ammā bugün yarındadur hikmet

10

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Bir cāla ğam def'in ider pīr-i harābāt
Bundan dahı zibā nic'olur keşf (u) kerāmāt
- 2 Hurşid-i cihan-tāb ile meh rüyuna nisbet
İy mecm-i sa'adet görünür çeşme zerrāt
- 3 Koyup harem-i kuyunı cānā dil-i ūşşāk
Kāfirdür eger Ka'bede eylerse münacāt
- 4 25a Ferzāne isen her ne kadar çarh-ı şüretin
Ruh gösterüp eyler seni bir lu'bile şeh-māt
- 5 Her şahsa hakāretle nazar eyleme KADRİ
Budur ezeliden dinilen kavı ü makālāt

11

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Nedür sende iy şüh-i mülk-i melâhat
O nüşin lebler letâfet nezâket
- 2 idersen nigeḡ ḡāḡ ḡāḡi tecāḡül
Özünde mükemmel müretteb zarâfet
- 3 Tolaşdırur aḡa ḡelür sonradan reng
Bu zülf-i mu'anber o kadd-i kıyâmet
- 4 Ser-âmed ḡüzelsin Muhammeddür adun
Sana lâyıḡ olan mürüvvet şefâ'at
- 5 Yanar ḡamla KADRİ olup zar u bimar
Revâdur tabibüm idersen 'iyâdet

12

Mef ulü Fa ilatü Mefa ilü Fa ilün

- 1 Ğam çekme itse rüyün ile vird-i āl baḥs
Yüzi açıkdur ider anuā bi-me'āl baḥs
- 2 Ruḥsār-ı pür-münirün ile mihr-i bî-nazîr
Kimdür ki eyler iy şeh-i ferhunde-fāl baḥs
- 3 Kaç başı var ki serv-i sehî sahn-ı bāğda
Nahl-i kaddünle eyliye iy nev-nihāl baḥs
- 4 Ebrūnā kande kaldı özin eyliye şebîh
Bir tarafunla eyliyebilmez melāl baḥs
- 5 Zülf ü 'izārı vaşfı kemāle irişmeye
KADRÎ eger ki eyliye her mah ü sāl baḥs

13

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 25b İder zülf-i siyāhın bād gāhī rāst gāhī kec
Düşür(ür) vehme dil-i nādd gāhī rāst gāhī kec
- 2 Çemen şahında gördüm t̄ab-ı m̄ülden mest-i nāz olmuş
Gezer ol k̄āmet-i şimşād gāhī rāst gāhī kec
- 3 K̄ad-i ham-geştemi geh yād ider geh nah̄l-i bālānı
İder m̄ürg-i dilüm feryād gāhī rāst gāhī kec
- 4 Nihāl-i k̄āmet ü mihrāb-ı ebrūnūn hayāliyle
Okur gördüm imām evrād gāhī rāst gāhī kec
- 5 Gehī mey-hānede iy K̄ADRİ geh mescidde cā eyler
Ne meşrebdür gider zühhād gāhī rāst gāhī kec

14

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 'Āşık olmuş vārise ruhsārūnā iy māh şubḥ
Anun içün çāk ider pīrahenin her gāh şubḥ
- 2 Zāhīr oldu sanmaūz rū-yı felekde keh-keşān
Kūy-ı yāre gösterür 'uşşāka her dem rāh şubḥ
- 3 Pest iderse kadrini zūlfūn şeb-i kadrūn revā
Çünkü yok rūyūn gibi 'ālemdē bir dil-h^vāh şubḥ
- 4 Her seher nūş idelūm gel āb-ı āteş-i yāre
Bi-şabūḥ olur şehā faşl-ı şitā cān-gāh şubḥ
- 5 KADRĪ gibi ruz u şeb çāk-i girībān itmede
'Āşık olmuş vārise ruhsārūnā iy māh şubḥ

15

Mer'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Sen ğayr ile mey itmede iy cān kadeḥ kadeḥ
Kān tökmede bu dīde-i giryān kadeḥ kadeḥ
- 2 Gel cām-ı dōst-kāni-i leb-rizi şun müdām
Nūş itsün anı 'ışkūna yārān kadeḥ kadeḥ
- 3 Ta'n itme sen de bāna gel iy şeyḥ-i māde-hār
Nūş itdü ol deyu mey-i ruhbān kadeḥ kadeḥ
- 4 26a Bir bezm-gāha sāḳi o şūḥ olsa ben degül
Hūn-ı ferişte nūş ide rıdvān kadeḥ kadeḥ
- 5 Keyf-i meye bedel bugün iy yār KADRİye
Zehr-āb içürdi sāḳi-i hicrān kadeḥ kadeḥ

16

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1   Gül gibi mülden oldu o ruhlar sefid ü sürh
Açıldı bağda yine güller sefid ü sürh
- 2   Geh nüş bade gelür hey'arak-karımız müdām
Bu bezm-i fānide bizi eyler sefid ü sürh
- 3   Bî-penbe kimi penbe ile dāg-ı sinemüz
Olmış şüküfte lāle-i katmer sefid ü sürh
- 4   Dürrile la'le dönmiş ider geşt-i bāg u rāg
'İdiyye giymiş egnine dil-ber sefid ü sürh
- 5   Engüşt-i yāri KADRİ mūhennā sanur gören
Kan eylemekle olmuş ol eller sefid ü sürh

17

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn

- 1 N'olur iy şūh-ı perī-çehre-i pakīze-nihād
Eylese hātır-ı vīrānı lūtfū ābād
- 2 Nigeh-i meste uyup nergis-i mestānelerūn
Çekmesūn ġamze ile'āşıkā tīg-i bī-dād
- 3 Beni gördükçe yüze desti nikāb eylersin
Dād nāzunādan eyā şūh elūnden feryād
- 4 Kūh-ı elmās şikāfında bir ūstād oldum
Emrine sen büt-i Şīrinū olaldan Ferhād
- 5 Bī-sütūn-ı ġama bir tarḥ-ı nev icād itdüm
Tāk-ı pūr-zelzele sen eyler iken ben ābād
- 6 Tişe-i āhım seyreyleyecek havfından
Başın aldı 'adem iklīmine kaçdı Ferhād
- 7 26b Nāz ider KADRİ dil-i nāhīde
Rū-nūmā āyine-i dilde bugūn nakş-ı murād

(7) Beytin birinci mısraında hece eksiktir.

18

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Didüm iy meh gün-be-gün bulmakda 'ışkun izdiyād
Nāzile geldi didi biş-i yādınüm mebād
- 2 Nāle döndi nāleden cism-i nijādum eylemez
Hātır-ı mahzūnunu ol kām̄eti şimşād şād
- 3 Şubha dek kuyında gel bi-hūde efgān eyleme
Eylemez iy dil bilürsin ol şeh-i bi-dād dād
- 4 Cān u dilde koymadı ārām bilmen neyleyin
Gonce-fem bir mäh-ı tal'at dil-ber-i rūşen-nihād
- 5 Özge 'ālemdür bu kim rū-yı murādı görmedin
Levh-ı dilde KADRİya mestür idi nakş-ı murād

-----
(1) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

19

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1   Hüdā ruzī kılupdur s̄ānā cānā nūrdan s̄ā'id
Cihānda kim görüpdür böyle bir billūrdan s̄ā'id
- 2   Zihī kudret kemāl-i hüsnile virmişdür iy meh-rū
Kef-i hurşiddem aya s̄ānā kāfūrdan s̄ā'id
- 3   Sunarsın gerçi kahve havfun oldur iy melek-manzar
Olur āzūrde tā ki k̄ase-i fagfūrdan s̄ā'id
- 4   Şehā lāyık degüldür virme el agyāra lutf eyle
Ki zīrā incinūr nā-ehl eliyle zūrdan s̄ā'id
- 5   Mūsā'id olmamışdur varise baht-ı diger-gūni
Anunçūn KADRīye 'arz eyler olduñ dūrdan s̄ā'id

20

Fe'ilatün Fe'ilötün Fe'ilatün Fe'ilün

- 1 Hased itmekle şehā sūd idemez sanā hasūd
Çāre oldur keser anuñ başını tā kim ola sūd
- 2 27a Gül-i ruhsāruña dil bağlayalı sūnbül-i ter
Seng-i ğamla döğünüp eyledi cismini kebūd
- 3 Mū-yı jülidesidür şamma dilā Mecnūnuñ
Sūziş-i āhı çıkarmış depesi üstüne dūd
- 4 Gūşına almadı gül gerçi ki iy dil bülbul
Eyledi şubha degin gül-şen-i kūyında sürūd
- 5 Āteş-i işkla yan derd ü ğama mu'tād ol
Aradan ister isen KADRÎ ki nâ-būd ola būd

21

Meḥ'ulü Fā'ilātü Meḥā'ilü Fā'ilün

- 1   Berbād iderse ğam yinem iy gül-bün-i murād
Gerđ-i vücūdı bād-ı fenā her ği bāda bād
- 2   Barışmasaydı kevkeb-i baht-ı sa'adetüm
Mā-beynimüzde olmaz idi böyle ittihād
- 3   Va'd eyledün ki katl idesin ben figāruñı
Bu müjde ile haţır-ı nā-şādum oldu şād
- 4   Yüz virne bezm-i meyde rakıbe iy perı
Havfun budur ki arada bir gün olur fesād
- 5   Tahrır idince defter-i 'uşşākı dōstun
KADRİ-i dil-figārı yazun Ez'afu'l-ibād

22

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1 'Aşıkā la'ī-i teri helvā-yı şekkerden leziz
Zevk-ı pehlū-yı perī pālūde-i terden leziz
- 2 Nice kāfir-kış kāfir mācerādur kim bugün
Kānumı nuş ider ol meh hūn-ı māderden leziz
- 3 Telh-i kām olman gelür zira mezāk-ı cānuma
Zevk-i düşnāmı anuñ känd-i mükerrerden leziz
- 4 Ol perinūn dem-be-dem bimar-ı derd-i 'ışkına
Nuş-ı dārū-yı lebi tiryāk-ı ekberden leziz
- 5 27b Meşreb-i endişe-i KADRİye gelse gam degül
Neşve-i pür-feyz-i bāde āb-ı kevserden leziz

23

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1 Yāri gördüm şubḥ-dem mest-i harāb olmuş yatur
Feyz-ı t̄ab-ı cām-ı müldeñ āfitāb olmuş yatur
- 2 Perde-i pīrahēn-i nāmūsı şad-çāk eylemiş
Hirmen-i nesrīni anūñ bi-nikāb olmuş yatur
- 3 Mū-be mū açmış girih-zārın anūñ dest-i sabā
Gerdeninde kakūli pūr-piç (ü) t̄ab olmuş yatur
- 4 Seng-i dildür nāzdan vāz-ı kadeḥ kılmaz yine
Gerçi çokdur reh-güzārında tūrāb olmuş yatur
- 5 KADRīnūñ hālın su'al eyleser yārān-ı şafā
Haste-i hūbān-ı şehr-i 'Ayntāb olmuş yatur

Mer'ulü Fā'ilatü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ol dem ki yār nāzla germ-i 'itāb olur
Ruhsār-ı tāt-nāki anuñ āfitāb olur
- 2 Her şüh-ı bī-amān-ı sitem dōst kim anuñ
Bezminde hun-ı 'āşık-ı bī-dil şarāb olur
- 3 Ol yār-ı bed-gümān-ı ser-efrāz-ı bī-vefā
Bilmem ne güne dil-ber-i 'ālī cenāb olur
- 4 Her dem cebīni cilve-i rū-yı niyāzdan
Zülf-i girih-nūmā gibi pür-piç ü tāt olur
- 5 Bu tarz u tavr u nāz u tegāfül ki anda var
Rükn-i esās-hāne-i iman harāb olur
- 6 Vay ol fakīr 'āşık-ı bī-tāba sevdügi
Bir böyle şüh-ı pür heves ü pür -şitāb olur
- 7 Ğam-nāme-i şāhife-i sūz u gūdāzda
Kem-pāye destānı anuñ bir kitāb olur
- 8 KADRİ hemişe şāhid-i ma'nā-yı dil-firīb
Endişeye gelince hemān bī-nikāb olur

25

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1   Gehī ki nergisi ārayış-i humār eyler
Kenār-ı ceyb-i nigāhı girişme-zār eyler
- 2   Olur mı hiç tehī secdeden cebīn-i niyāz
Bu tarz nāzı kim ol şūh-ı şive-kār eyler
- 3   O deālū nāzūk ü şād-abdur semen-zārı
Toķınsa sāye-i sūnbūlleri figār eyler
- 4   Bulur o kūh-ı cevāhirde genc-i pinhānı
Perend-i zer-keş ile anı kim kenār eyler
- 5   Hemişe genc-i nihān-hāne-i zamīrinden
Cihān cihān anā KADRİ güher-nisār eyler

26

Mef'ulü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Çeşm-i füsûn-geri şaf -ı i'câza nâz ider
Eyler girişme işveye vü nâza nâz ider
- 2 Dest-i şaba nevâziş ide tar-ı zülfini
Şavt-ı tanîni nağme-i şehnâza nâz ider
- 3 Endişe vahy-ı tarz-ı neve şive gösterür
Semt-i hayâl-i vâdi-i incâza nâz ider
- 4 Şayd-âver-i hüma-yı kelâmum velî ne sūd
Şeh-bâz-ı tab'um itmege pervâza nâz ider
- 5 Engüşt-i nâzı kuşe-i dest-i nigâhınun
İşveyle KADRÎ her büt-i tannâza nâz ider

27

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Ser-pāy-ı baġ-ı hüsni ki bazar-ı işvedür
 'Uşşaka bir nümāyiş-i izhār-ı işvedür
- 2 28b İtmez nigāh-ı mergis-i nāz-ı girişme-sāz
 Varise mest-i bāde-i gül-nār-ı işvedür
- 3 Nev-ber-demidedür şekker-sitān-ı nāzda
 Haṭṭ-ı lebün ki tūti-i Ferhād-ı işvedür
- 4 Haṭṭ-ı izarun iy büt-i tannāz-ı şive-kār
 Nev-bāve-i benefşe-i gül-zār-ı işvedür
- 5 Bilmem . ki KADRİ dil nice şıḥḥat-pezir ola
 Meftūn-ı nāz u şive vü bimar-ı işvedür

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 'īzār-ı yārī 'aks-i cām-ı bāde āfitāb eyler
Dil-i Cibrīlī ednā şu'lesi anūn kebāb eyler
- 2 Ne kāfir kīş-i kāfir macerādūr çeşm-i pūr-mesti
Dem-ā-dem bezme hūn-ı kudsiyānīden şarāb eyler
- 3 'Acēb. nāzendedūr ol şeh-süvār-ı evc-i. istignā
Hıram-ı rahş-ı nāza mihr ile māhı rikāb eyler
- 4 Virūr āgūşa ruḥṣat cūmbūş-i la'ı-l-i şeker-bārı
Şekāsından döner nāzile yüz bin piç ü tāb eyler
- 5 Gül-i vaşlı dil-i 'uşşāk dāmen dāmen eylerken
Safā-yı şuffa-i sīmini gül-pūş-ı nikāb eyler
- 6 Leb-i şekker-sitānı kim nemek-dān-ı melāḥatdūr
Besīm-i nāzı KADRİ hane-i zūhdi harāb eyler
- 7 Hizebr-i şu'le-zārum nāhun-ı elmās-ı ser-pençem
Dil-i fūlada şalsa sāyesin kāhr ile āb eyler

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1   Gırıh-ı rişte-i dil sünbül-i gül-püşündür
Nakş-ı fevvāre-i cān la' l-i şeker nüşündür
- 2   Nüş-ı dārū-yı devā-bahş u şifā-sāz olmaz
Zahm-ı cān gamze-i nevk-i ser-i kāvīşündür
- 3 29a   İy dil endişede kim resm-i hayāl-i kad-i yār
Çemen-istān-ı şeb-i gānda hem-āgūşündür
- 4   'Arız-ı gül-şen-i şād-āb-ı semen-zārunda
Merdüm-i dīde-i dil hāl-i bināgūşündür
- 5   Mazhar-ı nāz u niyāz olsa sır ider KADRİ
Nice demdür ki senün vālih-i medhuşündür

30

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün

- 1 O şūha meyli ḵo iy dil ẖatādur
Gül-i nev-i bahār-ı bī-vefādur
- 2 Ruḥı mecmu'a-i ḥüsn-i melāḥat
Leb-i cān-baḥşı ḵānūn-ı şifādur
- 3 Hemīşe sürmege çeşm-i 'alīle
Ġubār-ı ḥāk-i rāḥı tūtīyādur
- 4 Gönül ğam çekmez emvāc-ı ẖatardan
Ezelden baḥr-i 'ışķa āşīnādur
- 5 Dilümde her nefes āḥ-ı dem-ā-dem
Şehā ser-māye-i bād-ı hevādur
- 6 Libās-ı zer-nigār-ı perniyānum
Ten-i zārūmda naķş-ı fevriyādur
- 7 Şehā üftādeden KADRÎ-i zāra
Ne denlū iltifāt itsek revādur

Müfte'ılün Mefā'ılün Müfte'ılün Mefā'ılün

- 1 Cūnbüş-i nāz u şiveni kām̄et-i cılve-sāza vir
Ruyunı rû-yı işveye destün̄i dest-i nāza vir
- 2 Kākül-i piç (ü) t̄abla şayd-ı ğazāl̄-i kudsi kıl
Rahş-ı Burāk-ı nāzunı vād̄i-i terk-i nāza vir
- 3 Sāk̄i ārūs-ı tarz-ı nev-hac̄le-i dār-ı dildedür
Hilye-i nāb-ı bādeden rüyına reng-i ğāze vir
- 4 29b Vād̄i-i T̄ur-ı has̄da bülbul̄-i Tūraneyem
Müjde-i semt-i tāze-i gül-şen-i fahr̄-i rāza vir
- 5 Vaşfa getür hayāl̄ile vaşf-ı dehan̄-ı dil-beri
KADR̄i-i mezāk-ı şā'ire zevk-ı zebān-ı nāza vir

-----

(4) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Gönül her demde geh derd-i melek-rûlarla hem-demdür
Dem ol demdür dil-i âvâreme'âlem o'âlemdür
- 2 Gele rumh elde her dil-dâde evvel server-i'âlem
Revâdur öldürürse ol da dil-dâr-ı mükerremdür
- 3 Muhaldür olsa mendühüm dem-a-dem ol meh-i lâmi'
Muhammed ismi hem âl-i Muhammed hem müsellemdür
- 4 Varırsan ah rah-âsâ emer la'lün 'adû her dem
Meded varma anâ her demde gel ki sanâ ol kemdür
- 5 Dem-a-dem kâse kâse eldedür KÂBRÎ müdânn amnâ
O meh-rû olmasa ke'sü'l-kirânn kâse-i sendür

33

Mef'ulü Fa'ilatü Mef'ilü Fa'ilün

- 1 Şu'le dilümde âteş-i ahşâmdan yakar
Çeşmüm çerâğı revğan-ı bādâmdan yakar
- 2 Mibrile meh degül görünen dād içün felek
Başına ôdlar ol ruh-ı gül-fâmdan yakar
- 3 Bi-derd olsa hicrile yakmazdı sînesin
Uşşâk-ı dâğı âteş-i âlâmdan yakar
- 4 Kandan yakar çerâğı ô dil-ber didüm hemân
Bir şüh-ı Rûmî güldi didi şâmdan yakar
- 5 Dürr-i kelâma zînet içün KADRî her gice
Endişe şem'-i şu'le-i ilhâmdan yakar

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ulün

- 1 30a Tab'um ki hased-gerde-i cān-ı şu'arādur
Mensūh-kün-i köhne beyān-ı şu'arādur
- 2 Ol bülbul-i destān-zen-i gül-zār-ı hayālüm
Her nağmelerüm vird-i zebān-ı şu'arādur
- 3 Ol Rüstem-i nazmum bugün endişe-i mülküm
Zih gūş-ı ber-i saht-ı keman-ı şu'arādur
- 4 Ol mādire zer-dūz zamānum ki zebānum
Berhem-zen-i kālā-yı dükān-ı şu'arādur
- 5 Ol şeb-rev-i mi'rāc-ı bürüc-ı tırāzum
Zewk-ı sühenüm müjde-feşān-ı şu'arādur
- 6 İ'caz-nümāyum ki dem-i feyz-i beyānum
Şād-āb-ter-i rūh-ı revān-ı şu'arādur
- 7 Her nükte-i ser-beste ki var'ālem-i dilde
Efsūn-dih-i hūş-sitān-ı şu'arādur

-----
(5) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 8   Destān-zen-i rubāh degüldür dil-i KADRÎ
          Bir şîr-i dil ü bebr-i beyân-ı şu'arâdur
- 9   Hayfâ ki bugünlerde dür-i bahr-ı ma'ârif
          Bâziçe-i enbâ-yı zamân-ı şu'arâdur

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Gönül dāg-ı derūnūn tāze kıl mäh-ı muharremdür
Boyasın dūd-ı āhuñ āsumānı rüz-ı mātendür
- 2 Ney-āsā nāle kıl sūrāh sūrāh eyle endāmūn
Gel efşān it sirişk-i lāle-gūnūn bu da bir demdür
- 3 Degüldür mäh-ı nūş it(me)mek ister ya'ni mātemde
Elinde sāki-i devrānūn iy dil kāse-i sendür
- 4 Bu demlerde gerekdür eşk-i gül-gūnı şarāb itmek
Neşāt-ı 'ıyş u nūş-ı cām-bāde māye-i gāndur
- 5 Gönül bir kūşede āram-ı baḥş u ber-karār olmaz
Bugūnler düşmüşüm bir piç ü tāba bilmezem nendür
- 6 30b Cüdādur neylesūn āyine-i şekker-sitānundan
Ānuñçūn güft ü gū-yı tūti-i endişem
- 7 Eger çi tīre rūzum KADRİ āh-ı dūd-ı bākūndür
Fetil-i şu'le serde nūr-ı baḥş-ı şem-i mātendür

(6) Beytin ikinci mısraı eksiktir.

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Hıram-ı nāza gel 'uṣṣākūna serv-i çemān göster
Tebessüm kıl femūnden gonçe-i bağ-ı cinān göster
- 2 Şehā gel sine-i pür-kiñeñe ko dest-i inşāfı
Telāfihā-yı bī-dād ile rū-yı dil-sitan göster
- 3 Olur kim hiç yokdan varılamaz bī-ser ü bī-pā
Sorarlarsa dehanun sırrını 'arz-ı miyān göster
- 4 Gelürse yanuā yüz virme ağyar-ı fūru-māye
Āna rū-yı dil izhār itme bir dem turma yan göster
- 5 Çıkarsın KADRĪ nakşın būriyā-bāfan-ı bī-mā'na
Eger zer-düz isen nazmunda perniyan göster

37

Müfte'ülün Müfte'ülün Fā'ilün

- 1 Mihr ki ser-kerem-i meh-rūsıdur
Meşgale gerdān-ı ser-i kūsıdur
- 2 Serv-i çemen başına āzād iken
Pir-i gulām-ı kad-i dil-cūsıdur
- 3 Āhū-yı şir-efgen-i çeşm-i bütān
Tir-i nazar-hurde-i āhūsıdur
- 4 Nāfe-i müşgin-i Hıta vü Hoten
Hāk-i reh-i ca'd-ı semen-būsıdur
- 5 Mürğ-i dili KADRİ-i dil-dā(de)nün
Hāne kemān-hāne-i ebrūsıdur

38

Mefā'ılün Fe'ılātün Mefā'ılün fe'ılün

- 1 31a H^Vabdan nergis-i nāzı nigāhile açılur
Gül-girişme seher bād-ı āhile açılur
- 2 Şemā-i zūlf-i şiken-zār > شمش nāzum
Ki piç ü tābı anuñ bād-ı āhile açılur
- 3 Ne deālū kūşe-i ebrūnuza cebin olsa
Güler niyāz-ı dil-i buse-h^Vāhıla açılur
- 4 Tehi niyāzile olur mı piş-gāh-ı kabul
Der-i vişāli anuñ dest-gāhile açılur
- 5 Umīd-i genc-i vişālūāle kufl-i endişe
Hemīşe her dil şeb-i iştibāhla açılur
- 6 Ne deālū işve ile KABRİ ser-girān olsa
H^Vabdan nergis-i nāzı nigāhile açılur

-
- (1) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.
(6) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 İltimās-ı dest-būs itsem bāna fem gösterür
 'Ālem-i vaşl istesem bir özge'ālem gösterür
- 2 Olsa pāy-endāz ol şūha gül-i bāg-ı niyāz
 Nāzile pūr-çin ider ebrūsın ādem gösterür
- 3 İy hūş ol dem mest olup meclisde dest-i nāzile
 Çāk idüp pīrahēnin nūr-ı mücessem gösterür
- 4 Rū-yı aḡyāra nazar kılma küdüretden şakın
 Bed-güher āyinedür şeklin şehā kem gösterür
- 5 Böyle kāfir mācerā bir şūhdur iy KADRĪ kim
 La'lini 'uṣṣākına tenhāda emsem gösterür

40

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 İy nev-civān ki hāl-i ruhūn nūr-ı dīdedür
 Ārām-ı cān u mūnis-i kalb-i remīdedür
- 2 Çeşmin şaba uyarma şakın h^vāb-ı nāzdan
 Āhū-yı zīr-i tāk-ı harem āremīdedür
- 3 31b Köhnelendi gitdi kışsa-i Mecnūn-ı küh-ken
 İşit bu ser-güzeştümi ki tā şinīdedür
- 4 Sünbül hevā-yı zülfün ile pīç (ü) tāb ider
 Gül-şevk-i ruyun giribān-ı derīdedür
- 5 Gāhi nigah-ı lūtfıla KADRīye kıl nazar
 Hayli belā-keşide vü mihnet-çeşīdedür

-
- (3) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.
 (4) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

41

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Ruhun şevkiyle güller sine-çak-i bi-kararındur
Şakāyık deşt-i gāmda bāgrı yanmış dāg-dāruındur
- 2 Ne var cān ile şaklarsam hādengün iy kemān-ebrū
Derūn-ı sīnede zīra ki çokdan yādīgāruındur
- 3 Neden ibā idersin şimdi iy dil bilsem anlardan
Ezelden mihnet-i endūh-ı gām hod yār-i gāruındur
- 4 Ğubār-ı cismimi hāk-i rehūnde eyleyen ber-bād
Sabā tahriki birle bu belālar rūzgāruındur
- 5 Yakān erbāb-ı nazmı āteş-i reşke bu 'ālemde
Senūn KADRĪ kelām-ı nazm-ı pāk-i āb-dāruındur

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Dime zāhid esir-i cāme neng ü nām lāzımdur
Degül neng anlara lāzım mey-i gül-fām lāzımdur
- 2 Sana hūrī gerekse zāhidā firdevs-i a'lāda
Bana beste-dehen bir gözleri bādām lāzımdur
- 3 Giriftār olma iy dil piç (ü) táb-ı zülf-i dil-dāre
Ki zira ādeme endiše-i encām lāzımdur
- 4 Niyāz it her ne denlū nāz iderse pāy-būsından
Ayağın öpmeye meh-rūlārūm ikdām lāzımdur
- 5 Hemān yalvārı gör var sen dahı 'arz-ı niyāz eyle
Be-her-hāl el virirse vaslını ibrām lāzımdur
- 6 32a Beni gel Ka'be-i kūyūnda kurbān it didüm yāre
Didi kurbāne şabr it KADRIyā kurbān lāzımdur

43

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ilün

- 1 Derilüp hayl-i rakibān der-i cānāne gider
Dinülürdür yine dīvān-ı Süleymāne gider
- 2 Çekmege dīdesine hāk-i rehin cānānūn
Yok mīdur iki gözüm kühl-i şafā'āne gider
- 3 Zār olur bülbul-i dil nağme-i rengin eyler
Yār-ı gül-zāra kaçan nāzile seyrāne gider
- 4 Āna bir cām-ı şafā-bahş şunarlar āhır
Bezm-i rindāne gelen'aklile mest-āne gider
- 5 Cümle elfaz-ı dürer-bārūnı it Hakk-ı edā
KADRîyā ki şakın ol mekteb-i 'irfāna gider

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Fezā-yı lāle-zārı seyr iden dillerde ğam neyler
Husûsâ bāde-i gül-fām idenlerde elem neyler
- 2 İçersem kâse-i zehr-i helâhil bâna kâr itmez
Fırâkûn nişini nûş eyleyen insâna sem neyler
- 3 Çıkardı giryelerle nûr-ı dîdem merdûmın elden
Sirişk-i hûn-feşânım bâna şimden geru nem neyler
- 4 Sifâl ile şafâ-yı bāde -i gül-gün kabildür
Elinde rind-i dürd-âşâmın iy dil cām-ı Cem neyler
- 5 Dime bu az u çokdur şun dem-â-dem KADRIye cāmı
Senûâle sâkiyâ mâ-beynimizde piş ü kem neyler

45

Mef-ülü Fā'ılātü Mefā'ılü Fā'ılün

- 1 Her dil ki derd-i ıskıle zār u hāzın olur
Manzūr-ı āyn-ı ātıfet-i nāzenin olur
- 2 32b Kan itmeyince meclis-i meyde ol āfetün
Görmez cihānı gözleri ebrūsı çin olur
- 3 Lāyık mıdur ki iy büt-i tannāz-ı şive-kār
A'da senünle böyle gelür hem-nişin olur
- 4 Sen serv-i ser-firāz-ı şeh-i nāzenin ile
Külhan gözime gül-şen-i huld-i berin olur
- 5 KADRİ didükleri efsün-sāz u bezle қо
Bilmen ne gūne şā'ir-i sihr-āferin olur

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Tırāş eyle haṭ u ebrūnı gel iy dil kalender-vār
Kimesne dimesūn saṇa gözün üstünde kaşun var
- 2 Bilür ehl-i başiret nidüğia mi'yār-ı hikmetle
Ne pergār üzre devrān itdüğia bu çarh-ı nā-hem-vār
- 3 Belī diyen belāya lā dimez iy zāhid-i sālūs
Ezelden itdügi ikrarı 'aşık eylemez inkār
- 4 Çeküp dāmān-ı sabra pāyūnı bāb-ı tevekkülde
Derūnun derdin itme merd-i bī-derde şakın ikrār
- 5 Bulunmazdı nazīri KADRĪ hergiz dār-ı dünyāda
O şūh-ı 'ālem-ārā olmasaydı mā'il-i agyār

47

Mef'ulü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil gerçi bend-i zülf-i ser-i dil-rübâdadur
Çeşm-i ümîd cânib-i şâh-ı recâdadur
- 2 Tūfān-ı hecr-i ğarkā-i bahr-ı muşibetüm
Hâtır hevâda gözlerimiz aşinâdadur
- 3 'Arz eyle vech-i pakîni cânâ ki'âşıkun
Jeng ü kederden âyine-i kalbi sâdedür
- 4 Her bir süvâr-ı dil-ber-i tannâz-ı rahş-ı nâz
Ol şâh-ı hüsnün atı o gice piyâdedür
- 5 33a Minnet Hüdâya Rüstem-i nazm-ı belâğatum
Şi'r elde KADRÎ bazi için bir kepâdedür

Fe'îlâtûn Mefâ'îlûn Fe'îlûn

- 1 Didi Maşûr olıcağız ber-dār

لبسوا الدار مغناو بار

- 2 Olalı mest-i bâde-i vahdet
Gitdi fi'l-cümle perde-i pindār

- 3 Rāhib-i ʿışkdan kemer-beste
Olalı bağladum bile zünnār

- 4 Sî vü dü rumzım eylemez tefhîm
Fazl-ı Hakkā iden kişi inkār

- 5 Neş'esin KADRÎ sırr-i tevhidûn
Eyleme ehl-i zāhire izhār

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Nigāh-ı nergis-i pūr-şive-kāra nāz tābi'dür
Leb-i la'lı şeker-güftāra nīm i'cāz tābi'dür
- 2 Ne denlū nāz iderse saña sen'arz-ı niyāz eyle
Niyāz u nāza zira ol büt-i tannāz tābi'dür
- 3 Cefā-yı gānzeden sen bizi rū-gerdān olur şanma
Dem-ā-dem tīg-i nāza 'aşık-ı ser-bāz tābi'dür
- 4 Koya gel nağme-i'uşşākı sen iy mizrāb-ı dem-sāz
Nevā-yı būselik terkibine şeh-nāz tābi'dür
- 5 Benem ol nağme-senc ü nükte-pirā-yı ma'āni kim
Edāda KADRİ bāna bülbul-i şirāz tābi'dür

Fe[˘]-ilātūn Fe[˘]-ilātūn Fe[˘]-ilātūn Fe[˘]-ilūn

- 1 Çāk idüp sineñi[˘]arż eyleme dāg-ı hūn-bār
Sovuk alur katı açılma inen iy dil-i zār
- 2 33b Güldürür[˘]aşıkı bir buse ile meclisde
Kanı bir la[˘]-i lebūn gibi şehā şirīn-kār
- 3 Va[˘]-de-i vaşlunı dūn bendene ikrār itdūn
Bugūn ikrāruñı lāyık mı idersin inkār
- 4 H^vābda mū-yı miyānuñı dir itdūm āgūş
Bilmem iy gül-būn-i tāze ne sayıklar āgyār
- 5 Tazelendürdi yine dāg-ı dili iy KADRİ
Tāze gül tāze güzel tāze çemen tāze bahār

51

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 Bahr-i ı̇şyānda yüz yok bize āsār-ı kenār
Mücrimüz keşti-i şahbā çekerüz leyl ü nehār
- 2 Ādem itdi yirümi fikr-i hayāl-i dehenün
Mü-miyānun eleme kıldı beni zār u nizār
- 3 Didüm iy milket-i nāz ikliminün sultānı
Haste cānı heves-i būs-ı lebüm kıldı figār
- 4 Būselik perdesin ānınca o şeh-nāz itdi
Bir zamān tutdı makāmāt-ı hüseynde karār
- 5 Geçmedi KADRİ yine hātır-ı uşşākından
Rāsti ol saçı sūnbül yūri gel lāle-izār

Fā'īlātūm Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1 Beñzemez hiç birisi efgānuma iy gül'izār
 Āh ider kūyūnda gerçi biñden artukdur hezār
- 2 Kānde var gāzēn gibi'ālemdē bir navek-figen
 Kimdedür çeşmūn gibi cellād-ı mest-i pūr-humār
- 3 Būse-i la'īl-i lebūn iy pādīşāh-ı mülk-i nāz
 Āşık-ı dīl-dādeye yok dimesūn bugūn ne var
- 4 Şanmañuz kim şa'sa'a kūyında mīhr-i enveri
 Tīre tutmış gezme kūyūnda deyu ebrū-yı yār
- 5 34a Ārzū-yı vaşl iderse KADRİ(yi) ma'zūr tut
 İy şeh-i mülk-i melāḥat neylesūn cāndur umar

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1   Gerekse cev̄r u cefād̄ur gerek telat̄t̄ufd̄ur
Melāmet evveli 'ı̄şkuā sonı te'essūfd̄ur
- 2   Dil oldı bir şanemūn cān ile hırīdārı
Cemālī māye-i reşk-i hezār Yūsufd̄ur
- 3   Didüm ki emsem olurdı dil-i şeker-bārı
Tebessüm itdi didi bu bize tekellūfd̄ur
- 4   Müsā'if itdi vefāsın didi ki iy'āşık
Bu telāfī geçen vā-de-i tahallūfd̄ur
- 5   Nihānī seng-i cefā ile urmadan seg-i yār
Murādı KADRī var ise te'ellūfd̄ur

-----
(4) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

(5) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

Fā'īlātan Fā'īlātūn Fā'īlātan Fā'īlūn

- 1 Rāsti dil kāmēt-i mevzūnūna dil-dādedür
Himmeti ʿišk ehlinūn iy serv-ḳadd bālādadur
- 2 Nice mümkindür konuşmak ol hūma-pervāzla
Ben niyāz itdükçe bilmem semt-i istiḡnādadur
- 3 Sūziş-i tāb-ı teb-i hecrūnle cānā giryeden
Gönlümüz āteşde göz merdūmleri deryādadur
- 4 Öpmesūn meclisde peymāne leb-i mey-gūnuñı
Bir gün iy şeh ḳam olur zīra ki keyf-i bādedür
- 5 Cān-ı şirini revān itdi yolında şir-veş
Hayl-i ser-bāzānda reşkūm bentūm Ferhādadur
- 6 Bāṭını zerk ü riyāyile pür olmuş zāhidūn
Zāhir egerçi zebānı lā ile illādadur
- 7 Cevher-i ferd-i dehānında o şūhuñ ḲADRIYA
Olmaya dendānına mānend bir deryādadur

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 34b Lāl olur itse terennūm kaçan ol gül-būn-i nāz
Būlbūlān-ı çemen-ārā-yı feşāhat-perdāz
- 2 Mā'il olmaz ruhına mā'il olan havrāya
Zā'ir-i kūyı olan eylemez aheng-i Hicāz
- 3 Çeşm-i efsūn-geri berhem-zen-i cāh-ı Bābil
Gāzsesi kâtil-i cān lebleri reşk-i icāz
- 4 Çeşm-i ibretle nazar eyle degül beyhūde
Meyde asār-ı tarab nāydaki sūz u gūdāz
- 5 Neyleyin kim komadı cānla dilde ārām
KADRîyā bir lebi mül dil-ber-i şūh-ı tannāz

56

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 Ehl-i zāhir gözine gerçi ki bir ma'dūmuz
Hamdūli'llah hele erbāb-ı dile ma'lūmuz
- 2 Virmede cānı saña ceng ü cidāl eylemezüz
Sulha iy şem-i şeb-efrūz-ı dil-ārā mumuz
- 3 Hazer it nāvek-i āh-ı şerer-ālūdumdan
Bizi incitme gel iy sūfî-i har mazlūmuz
- 4 Hāyile hūyile zen zevkine meyl eylemezüz
Nā-halefden degilüz biz sen asıl mahdūmuz
- 5 Bizdedür kâcîde-i şive-i kânūn-ı Ācem
KADRIyâ gerçi ki ālūfte-i hāk-i Rūmuz

Fa ilatün Fa ilatün Fa ilatün Fa ilün

- 1   Gevher-i nā-yāba dendanūn senūn kıymet komaz
       Ab-ı Hızra çeşme-i la'lı-i lebün minnet komaz
- 2   Şöyle hūnīdūr efendi çeşm-i mest-i k̄atilūn
       Korkarın k̄atıl itmedük 'ālemdē bir millet komaz
- 3 35a   Cām-ı meyden tā'ib olmak zāhidā āsān idi
       İçerüz ibrām iderüz gözleri āfet komaz
- 4   'Ālem-i vuşlat müyesser olsa na-geh yār ile
       Güft ü gūya hayret alur aklumı dehşet komaz
- 5   Bezm-i yāre gelmesün KADRĪ hemīşe zāhidūn
       Hāy u hūyı uçurur ādemde keyfiyyet komaz
- 6   Nazm u inşadan ferāğat itmiş idüm neyleyüm
       İltifāt-ı hāzret-i paşa-yı zī-kıymet komaz

58

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 Yāre'uşşākı çıkup'ārif olan incitmez
Ette tırnak arasına girem hayr itmez
- 2 Var şikāyet-i sitem gitdi'adūdan ammā
Destimüz dāmenine ol şeh-i hüsnūn yitmez
- 3 Gitdi kalmadı dil ü dīdede zevk-i 'ālem
Karşudan'aks-i hayāl-i leb-i dil-ber gitmez
- 4 Dil-i şad-pāre dikiş tutmadugın'ayb itmek
Pāk bir yāre ki şarılmaya hergiz bitmez
- 5 Nazm-ı eş'ār-ı dūrer-bāra şürū' it KADRÎ
Bir veleddür sanā dünyāda ki ölmez yitmez

Mefa ilün Mefa ilün Mefa ilün Mefa ilün

- 1 Ruh-ı pür-tābunı gīsū-yı ‘anber-bār göstermez
Nitekim perde-i ebr içre meh ruhsār göstermez
- 2 Müyesser olmaz āhir āna cānā lezzet-i vaşlun
Kefinde saāa her kim gül gibi dīnār göstermez
- 3 Fezā-yı seyr-i gül-şen reşk-i gül-zār-ı cinān oldu
O serv-i nāz gelmez şive-i reftār göstermez
- 4 Egerçi merdüm-i çeşm-i ulū'l-ebşārdur hālün
Ne sūd ammā ki anı ol hat-ı jengār göstermez
- 5 35b Haber şordum nice ibrām idüp sırr-ı dehānından
Benüm KADRÎ dehānum yokdur ammā var göstermez

Müfte'ülün müfte'ülün Fā'ilün

- 1 Debdebe-i kām nedür bilmezüz
Mihnet ü ālām nedür bilmezüz
- 2 Puhte-i 'ışkuz degilüz bü'l-heves
Biz tamā-ı hām nedür bilmezüz
- 3 İtmezüz il gibi temennā-yı vaşl
Dil-bere ikdām nedür bilmezüz
- 4 Nakdi koyup nesneye meyl itmezüz
Fikr-i ser-encām nedür bilmezüz
- 5 Biz o kadar mest-i harāb olmuşuz
Bāde nedür cām nedür bilmezüz
- 6 Zülf ü ruhūndur dūn ü gün fikrimüz
Subh nedür şām nedür bilmezüz
- 7 KADRİ gibi rind-i harābatīyüz
Neng nedür nām nedür bilmezüz

61

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1   Āh kim öldüm disen cāna yine kār eylemez
Zevk-i vaslın bir gice'uşşāka ikrār eylemez
- 2   Ol tabīb-i cāna izhār eylesem rāz-ı dīli
Derjīnūn dermānı yok dir neyleyin var eylemez
- 3   Göz yumar bakmaz dil-i üftādenūn ahvāline
Yāni h^vāb-ı nāzdan çeşmini bīdār eylemez
- 4   Fursatı fevt eyleme cāna sakın cān-āferīn
Mālik-i mülk-i hasen insānı her bār eylemez
- 5   Dōstum bir buseye cānını ikrār eylemez
KADRĪ-i dil-dādedür ikrārın inkār eylemez

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 36a Şeb-tāb-ı zülf-i'ārız-ı cānāna mā'ilüz
Bir nūr-ı şu'le şem'i şeb-istāna mā'ilüz
- 2 Feth olmaga tıllım-ı dūr-i genc-i şāygān
Nakş-ı nigān-i mühr-i Süleymāna mā'ilüz
- 3 Tavr-ı sülūk-ı meşreb-i rindāna kā'ilüz
Rindüz hemişe şive-i rindāna mā'ilüz
- 4 Dürr-dide-gānı cümbüş-i nāz-ı hırānda
Vaz'-ı nigāh-ı nergis-i mestāna mā'ilüz
- 5 Meyyāl olalı sünbül-i pür-piç ü tabına
KADRİ hemişe tarz-ı perişāna mā'ilüz

63

Mef'ulü Fā'ilātun Mef'ulü Fā'ilātun

- 1 Deyr-i dil içre hālün hindüsü âteş-efrûz
Çeşmân-ı ca(z)uvânun Hārûta sihr-âmûz
- 2 Şevk-i ruhuñla kaldum ma-beyn-i âb u âteş
Furkatle dide pür-nem hasretle sine pür-sûz
- 3 Düşdükçe iy kaşı yâ gamzen hadengi yâda
Her mûy olur tenümde bir nâvek-i ciger-dûz
- 4 Sen şâh-ı hüsne nâhid-i bezm içre bir perestâr
Didün kimine bendüm hurşide oldı
- 5 Bir mû-miyan dehânın ta'rîf kıldı KADRÎ
Ma'nâ tamâm ibhâm elfâz cümle mermûz

-----

(4) Beytin ikinci mısraı eksiktir.

64

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Güft ü gūdan kesilüp gül gibi gūş olduk biz
Būlbūl-i bāg-ı şitā gibi hamūş olduk biz
- 2 Acı tatlu ne ki var bizden olur 'āleme bahş
Kimine niş-i sitem kimine nūş olduk biz
- 3 36b Būlbūl-i āmil ile gül-şen-i nazm içre bugūn
Dest-ber-dest behem dūş-be-dūş olduk biz
- 4 Ola hāşā reviş-i nev'-i beşerde bu hüner
Vahy-i ilhām-ı nihān ile sürūş olduk biz
- 5 Böyle bir gevher-i erzende iken iy KADRİ
Şehr-i kūrānda āyine-fürūş olduk biz

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilüm

- 1 Olsun fedâ hemîşe âyâ pâdişâh-ı nâz .
Her bir nigâh-ı nâzuña yüz biñ cihân niyâz
- 2 Olmaz zebân-ı gânze-i mestûn gibi senûn
Bir bezle-senc ü nûkte-fürûş u girişme-sâz
- 3 Dirsın ki gâhi 'ışkı nihân eyle sînede
Bilmen ne çâre neyleyin iy şûh-ı işve-bâz
- 4 Çünki bu resme rişte-i âhum dırâz ola
Şîrâze-bend olur mı ne mümkün kitâb-ı râz
- 5 İy pend-gû-yı mes'ele-dân-ı fûrûğ-ı dîn
Bu pîçiş-i mesâ'ili kıl bâna imtiyâz
- 6 Ben feyz-yâb-ı çeşme-i nûr-ı hakikatüm
Ammâ ki dilde ser-zed olan hep gül-i mecâz
- 7 Yokdur niyâzı kimseye Cibrîle nâz ider
Olmaz cihânda KADRÎ gibi bir rind - niyâz

Mefā'ılün Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ılün

- 1 Kadem komaz āna ol pādişāh-ı milket-i nāz
Perend-i perīni Cibrīl iderse pāy-endāz
- 2 Nühüfte sāye-i zīr-i nigāh-ı nāzında
Hezār şive-i āşub-ı fenn-i şu'bede-bāz
- 3 Şalar miyāna gehī tarz-ı bed-gümāniden
O şūh-ı 'arbede-cū sulh u ceng ü cidāl
- 4 37a Benüm ki her dil-i şeb'ālem-i vişāli içün
Neyāyiş-āver-i h^vāhende-i külāh-endāz
- 5 Nedür bu KADRĪ-i hāne-harāba sultānum
Gehī tegāfūl-i çeşm ü gehī tecāhül-i nāz

Mef'ulü Fā'ilatü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Çekmiş o deñlü cām-ı mey-i erguvān-ı nāz
Olmuş cemāli gül-şen-i bāğ-ı cinān-ı nāz
- 2 Yirde vü gökde misli yok āna 'aceb mi kim
Dirsem gül-i zemīn ü meh-i āsumān-ı nāz
- 3 Şaldı cihāna nergis-i pür-mesti gulğule
Ebrūsı aşdı tāk-ı sipihre kemān-ı nāz
- 4 Ruhsār-ı tāb-dārı gül-i gül-şen-i İrem
Gīsū-yı müşg-bārı ser-i rīsmān-ı nāz
- 5 Bir an olamaz ol gül-i ter nāzdan cūdā
Güyā ki olmuş ezeli tev-emān-ı nāz
- 6 Yüz biñ cihān işve ile nāz-ı gamzesi
Bey'ı metā'ı vaşlına bir tercemān-ı nāz
- 7 Rahm eyle gel ko KADRIye bu nāz u şive(yi)
İy serv ü ser-firāz-ı büt-i dil-sitān-ı nāz

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

- 1 Olsun endiſe yine cilve-rübā-yı tāvūs
Sākīyā hūn-ı kebūterle getür çeſm-i hurūs
- 2 Bēnzer ol bir ſanem-i ſūh-ı muraſſā-pūſa
Bāde-i la' l-i müzāb ile gele cām : fūsūs
- 3 Nağme-i tāze ile rāh-ı güher nūſ idelūm
Neme yarar benūm efsāne-i pend-i sālūs
- 4 Ben bugūn āna dirin pādīſeh-i heft iklīm
Taht-gāh-ı tīr-i dīl-ārā kim ide cülūs
- 5 37b Bu ne demdür ki yine bezmüne gül-ſende
Tuta āfākı mey-i nābile pūr ola kü'ūs
- 6 Bir yaña debdebe-i velvele-i nūſ-ā-nūſ
Bir yaña demdeme-i zenzeme-i būs-ā-būs
- 7 Pāy-i māl itse beni raḥṣ-ı 'itāb-ı yāri
Olmazam 'ālem-i vaſlından anuñ ben me'yūs

- 8   Çeşme-i h^vāb-ı hafīf içre hücum-ı aḡyār
Görinür sāye-i pür-siklet-i şekl-i kâbūs
- 9   Kanı bir KADRÎ-i pâdişeh-i rind-i cihân
İde berhem-zem-i   hengāme-i neng-i nāmūs

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1   Ẓarb-ı tīg-i ʾiškdan kurtarmak olmaz kimse baş
K'ey şakın iy dil heves kılma ana ġāfil mebaş
- 2   Bir büt-i sīmīn-bere şarf eylemezsin vāruñı
Yok imiş iy h^vāce sende hayf kim^cakl u ma^caş
- 3   ʾIşkuñı ben cān gibi pinhān iderdüm neyleyin
Seyl-i eşküm eyledi rāz-ı derūnı halka fāş
- 4   Her ne yüzden olsa bend eyler dil-i dīvāne(ye)
Cünbüş-i pür-ışve vü nāz-ı nigāh-ı göz ü kaş
- 5   Ser-tıraş-ı nāzeninüm baş ise maşūdı eger
KADRİ hātır-ı başdur gel işte tīgün işte baş

70

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Hemîşe mihnet ü ğamdan'aceb mi olsa halâş
Der-i müğāna koyan şıdkile ser-i ihlās
- 2 Seg-i gezende-i nā-sāz-kārum ādem-rū
Revā mīdur ki ola dergehünde hāsü'l-hās
- 3 Kemān-ı Rüstemi ebrularun şikest eyler
Olur hemîşe müjen reşk-i nāvek-i Vakķāş
- 4 38a Cihānı ğanze-i mestünle katl-i'āmm itdüm
Dilünde ne eser-i merhamet ne bīm-i kışās
- 5 Serîr-i nāgme-i şehnāz-ı nāy-ı hānem ile
O mähı KADRÎ revādur ki eylesem rakķāş

71

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 İrdi bahār u oldı mey-i hoş-güvār farz
Seyr-i gül oldı vācib ü hem lāle-zār farz
- 2 Bī-rū-yı yār nūş-ı mey iy dil harāmdur
Olur olunca sākī-i pür-şive gāh farz
- 3 'Arz itme farz u sünneti iy h^vace 'āşıkā
Āgūş sünnet 'āşıkā būs-ı kenār farz
- 4 Sünnet-cüvāna 'āşıkına va'de-i dürüg
Ammā ki oldı ğayr ile kavı ü karār farz
- 5 Vaşf-ı lebünde iy büt-i tannāz-ı şive-kār
KADRİye oldı bu ğazel-i āb-dār farz

72

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Taze revnak virdi çıkdı mülk-i hüsne yaza hatt
Gül-şen-i bāg-ı cemāli eyledi dervāze hatt
- 2 Haste haste rüyı üzre gül-sitān evrākını
Sünbül-i şād-āb ile bend eyledi Şirāze hatt
- 3 Tūde tūde rū-yı kāfir üzre tōkmiş misk-i nāb
Gösterür ya'ni şakal her dem dil-i ser-bāza hatt
- 4 Gül dirün mey nūş idün seyr-i benefşe-zār idün
Diyu bir bir eyledi'uşşākına āvāze hatt
- 5 Hattı vaşfında yed-i beyzā nümāyān eyledün
Ta'n iderse vechi var KADRİ den-i i'cāza hatt

73

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 38b Gelür her dem meşām-ı cāna bû-yı sümbülinden hâz
Ki ya'ni çin-i müşg-âbâd-ı seyr-i kâkûlinden hâz
- 2 Nevâ-yı bûlbüle reşk-âver-i feryâd-ı bûlbüldür
İder her lahza dil zirâ ki anuâ gulgûlinden hâz
- 3 Degül'uşşâk eyler dîde-i cān u dil-i Cibrîl
Şarâb-ı lâ'l-i rûh-efzâ-yı bûyâ-yı gülinden hâz
- 4 Kâalür bî-behre hem günrâh olur râh-ı hâkîkatden
Reh-i sent-i mecâzuñ eylemez her kim yalandan hâz
- 5 Perend-i şâhdan iy dil hemîşe KADRÎ-i zârun
Seg-i canânun eyler cism-i 'uryânı çulından hâz

74

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Temāşā-yı cemāl-i dil-bere aġyār olur mānī^ˆ
O gül-şenden direrdüm güller annā hār olur mānī^ˆ
- 2 Ne tālī^ˆdür bu kim teşrīf kılsa beytū'l ahzānı
O şūha cümle taşvīr-i der-i dīvār olur mānī^ˆ
- 3 Ne mūmkindür gel iy dil var gül-i seyr-i ruh-ı yāre
Hemişe piç (ü) tāb-ı zūlf-i 'anber-bār olur mānī^ˆ
- 4 Çekerdüm hāle gibi ol meh-i pāyānı āġūşa
Kemer-bendinde anūn hañcer-i zer-kār olur mānī^ˆ
- 5 Nice'uşşākına ol cilve vü nāz itsün iy KADRİ
Cemāl-i şāhid-i endişeye efkār olur mānī^ˆ

75

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1 Devr-i güldür şun pey-ā-pey deste iy sākī ayāğ
'Aklı yokdur bādeden her kim bugün eyler ferāğ
- 2 Ol nihāl-i hūş-hırāmı 'azm ide şāyed deyu
Nergis ü gül oldılar gül-şende yir yir göz kulāğ
- 3 Bağladı destārla dāğum görüp ol māzenīn
Oldı iy dil hāmdüli'llāh kim bāna dāğ üsti dāğ
- 4 39a Feyz-i ruhsār-ı 'arāk-nākūnle rūşen cām u dil
Bū-yı zülf-i müşg-bāruñla mu'aṭṭardur dimāğ
- 5 Rind-i dürd-āşama iy KADRİ makām-ı mey-gede
Bi-tekellüf yahşī menzildür yamān gözden ırāğ

76

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gel revāk-ı manzar-ı çeşme tekellüf ber-ṭaraf
Luṭf idüp teşrîf kıl cānā tehallüf ber-ṭaraf
- 2 Rûz-ı nev-rûz irdi hengām-ı neşât u 'ıyşdur
Şun ayāğı deste iy sākî tevakkuf ber-ṭaraf
- 3 Hâtırın al'âşıkun hatt-ı 'izârün gelmedin
Şoñradan iy nûş-ı leb yoksa te'essüf ber-ṭaraf
- 4 İctinâb eyle şehâ ağıyar ile yâr olmadan
Aramuzda olmasun dîrsen te'ellüf ber-ṭaraf
- 5 Ber-ṭaraf olsun bugün gelsün bizümle KADRIyâ
Tab'ına mağrûr olan cümle tekellüf ber-ṭaraf

Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilün

- 1 Sâkiyâ meyl ideli'arız-ı cānāne'arak
Gelür oldu yanarak meclis-i rindāna'arak
- 2 Puhtedür bezmi anan bāde gibi hām degül
Bir ayāğ üzre iden hıdmeti yārāne'arak
- 3 'Araka var ise sâki-i gül efsün itmiş
Eyledi cümlemüzi dün gice dīvāne'arak
- 4 Var iken tā ki'arak bāde(y)i terciḥ itmen
Kāfire bāde ḥalāl oldu müselmāna'arak
- 5 Neyleyin hecrile bīmār-ı ğam-ı işk oldum
Anun için çekerin sūfī ḥakīmāne'arak
- 6 39b 'İşkına nūş idelüm rind-i kadeh-peymānun
Ne diye n'olsa gerek toldura fincāne'arak
- 7 Sözleründen yine ter düşdi 'arak-nāk oldu
KADRîyâ sunma yeter ol şeh-i hūbāna'arak

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

- 1 Şarāb-ı işveden cānā yine pür-h^vābdur çeşmūn
Nigāh-ı nāza kudret yok iken bi-tābdur çeşmūn
- 2 Āceb mi nāz iderse dil-firib-i çeşm-i nāhīde
Hemīşe āb u tāb u gānzeden şād ider çeşmūn
- 3 Firib-i mürğ-i rūḥa dānedür hāl-i siyeh-kārūn
Gönüller kapmada ser-halka-i kullābdur çeşmūn
- 4 Garābet bundadır kim böyle pür-āzār iken gānzēn
Nevāzış-gerde-i cem'iyet-i ahbābdur çeşmūn
- 5 Nedendür nergis-i nāzūn ki böyle jāle-bār olmuş
Gül-i rüyı meger şād-āb için tōlandırur çeşmūn
- 6 Veyāḥud bir siyeh bādām-ı mestūn oldu bīnārı
Anuñçūn girye-i dil-sūzla pür-ābdur çeşmūn
- 7 Cihānı KADRİ her dem eşk-i alūn lāle-gūn itdi
Meger leb-riz bir ser-kāse-i hūn-ābdur çeşmūn

Mefā'ılün Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ılün

- 1 Girişme nāzūk ü leb nāzūk ü sühen nāzūk
Tamām-ı hüsn-i edā lehçe-i dehen nāzūk
- 2 Çemende kâmet-i bālā nigāh-ı nāzende
Şüküfte gönce-i 'arız-ı pür-senen nāzūk
- 3 Gerekdür ol büt-i tannāz-ı işve -perdāza
Olinca böyle ser-ā-pā-yı cümle ten nāzūk
- 4 Kemer murassa'-ı zer-keş gül-i peren destār
Kabā nigār-ı mülenma'-ı pîrehen nāzūk
- 5 40a Aceb bu şimdiki meşhūr olan güzellerde
Disem mi kankı büt-i şüh-ı pür-fiten nāzūk
- 6 Ber-i halilden a'lā murād-ı pehlūda
Edāda oldu 'Alī şahdan Hasen nāzūk
- 7 İderse KADRİ revā naz nāz-ı nāhîde
Girişme nāzūk u leb nāzūk u dehen nāzūk
- 8 Mürā'î her reh-i derâ zikr-i şeyhden her dem
Gelür mizâcuma nākūs-ı berhemen nāzūk

80

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 La'l-i lebi dillenmeden ol āfet-i cānūn
Kurtulmadı ağızından efendi zürefānūn
- 2 'Arz eyledi göz göre şehā'ālem ü misli
Ağyāra bu şeb kûşe-i çeşm-i nigerānūn
- 3 Va'llāhi yemin itme meded hāniş olursın
Heb cümle'ıyān oldu bize rāz-ı nihānūn
- 4 Bīn cāma da degmez mi neger kuçması iy dil
Ser-rişte-i cān gibi güzel böyle miyānūn
- 5 Bir dil-ber ola bilmeye ol KADRİ makādır
Gūşı gözi makbūli degüldür şu'arānūn

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

- 1 Çıkardun başa cānā bāliş-i zer-kāra yüz virdün
Kopardun fitneler yir yir hattı-ı jengāra yüz virdün
- 2 Hemān bir dāneyüm dir milket-i bāğ-ı cemālünde
O hindū-yı siyeh-rū hāl-i ānber-i yāra yüz virdün
- 3 Gelür būs itmege şarkar o ruhsār-ı ārak-nāke
Haṭā itdün şehā ol turre-i tarrāre yüz virdün
- 4 Çıkardı nakşunı iy padişāh-ı mülk-i istignā
O şūret o gurubı āyine gaddāra yüz virdün
- 5 40b Elün ko sine-i inşāfa gel kim KADRİ-i zāra
Aña çün dest-būsun virmedün ağıyāra yüz virdün

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 İnanmazsan gamunla çıkdugına cān-ı bīmāruñ
Dehānum üzre ko gör bir nefes mir'āt-ı ruhsāruñ
- 2 Elin almış eline yārūñ eyler baña düşnāmı
Kime feryād idem bilmem elinden āh ağıyāruñ
- 3 Bizi katl itmegi zāhirde ifşā itmedün amma
Degül bî-hūde cānā cünbüş-i la'l-i şeker-bāruñ
- 4 Alursan gönlin evvel luṭfile āhir olursın dūr
Senün bî-tābuña iy serv-i kāmēt bu mīdur kārūñ
- 5 Der-i devlet-me'abı seglerinden āddolunmazsın
Katında ol şeh-i hüsnün bilinmez KADRİ mīkdārūñ

83

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ilūn

- 1 Karşusunda bāna şun la'l-i şeker-güftārūn
Ağzınun şuyın akıt iy yüzi gül ağyārūn
- 2 Gül-bün-i tazesin iy serv-i revānūn lutf it
Çık şalın seyr idelūm şive ile reftārūn
- 3 Bādi-i fitne olur sen meded iy bād-ı şabā
Degme gel zülf-i dil-āvizine çok dil-dārūn
- 4 Gāhī mey nūş idelūm bülbüli geh guş idelūm
Güller açıldı bugün'ālemi var gül-zārūn
- 5 Gitdi hengām-ı şitā geldi bahār eyyāmı
KADRIyā söyleyelūn mevsimidür eş'ārūn

84

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 Sū-be-sū akmadasın kuyına ol gonce femūn
Göreyin çok yaşa iy eşk-i ziyād ola demūn
- 2 41a Cām-ı gül-fāmı getür def-i harāret idelūm
Sākıyā şu koyalum ocağına nār-ı gamūn
- 3 Aşına imiş ezelden bize iy dürr-i semīn
Bu imiş acıduğı gıryemi gördükde yemūn
- 4 Biricik la'l-i şeker-bāruñı emmek besdür
Ger mükerrer ola ol kendi kemāl-i keremūn
- 5 KADRİ gel her büt-i tannāza ğazel tarḥ itme
Akça itmez sözün ortada ki yokdur diremūn

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Eger gelmezse yarūn sānā sen var eyleme ihmāl
Yürimezse eger tağ iy dil-i şeydā yürür abdāl
- 2 Bu çarh-ı bî-vefāda rind-i 'ālem anā dirler kim
Musāvi olur yanında eger idbār eger ikbāl
- 3 Kađem rencide kıl merdümlik it iy serv-i müstesnā
Nice demdür ki gözler gerd-i rāhuñ dide-i ānāl
- 4 Seg-i yāre gelürmiş karşı çık iy cān-ı bî-ārām
İderler şāha 'ādetdür kaçan kim gelse istikbāl
- 5 Bizi rūze riyāzetle hilāl itmek mukarrerdür
Eger 'arz-ı cemāl itmezse KADRİ 'īd-i ferruh-fāl

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1 H^Vābda kuçatūm miyānūn iy şeh-i ferhunde-fāl
Didüm ol meh-pāre didi kim zihī h^Vāb-ı hayāl
- 2 Yok haṭāsı kıl kadar gel boynıma iy nazenin
Küfr-i zülfün tola kim boynunda kalmaya vebāl
- 3 Sākīyā tek rāḥ-ı rüh-efzā getürsin meclise
Cām-ı zerrin ile yanumda benüm birdür sıfāl
- 4 Bā'is-i taṣdī' olur yoksa temāşā eylesek
Vā'izün vardur su'āline nice yüzden su'āl
- 5 41b Barışur mı kevkebüm deyu o mehle KADRîyā
Kur'a şaldum ḥamdüli'llāh kim mubārek geldi fāl

Mefā'ılün Fe'ilātün Mefā'ılün Fe'ilün

- 1 Belāya cānile evvel kim eyler istikbāl
Soñunda destini takbıl iden anuñ ikbāl
- 2 Dem-ā-dem olmada efrüz-ı sinemün tábı
Hemişe cilvede çeşmünde şahidān-ı hayāl
- 3 Müdām-ı bādeye meyl eylemezdi sultānum
Leb-i mey-günuna olmasa hātırum meyyāl
- 4 Mufaşşal itme kelāmı kıo pendı iy nāşih
Uzatma kışsa-ı efsāne(y)i tıyıldı me'āl
- 5 Su'āl iderse eger yār KADRİ-i zārı
Elem-i keşmekeş-i dehrile perişān-hāl

-----
(3) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

Müstef'ilatūn Müstef'ilatūn Müstef'ilatūn Müstef'ilatūn

- 1 Derd āna iy dil bezn-i cihānda ayakda kaldı mey gibi kāmīl
Turfe latīfe ta'n eyler oldu tab'-ı latīfe her kara cāhil
- 2 Geh fikr-i būs-ı la'l-i dil-ārā alur kararūn geh mūş-ı bāde
Bilseñ muḥaṣṣal kim sana iy dil bundan ne 'ābidāndan ne ḥāşıl
- 3 Cümle hebādūr cāna cefādūr derd ü belādūr renc ü 'anādūr
Bakma yüzine eyle ferāgat dil-dār olıcak aḡyāra mā'il
- 4 Gūş eyle pendüm kalma yabanda aḡlunı devşir başuñā iy dil
İdüp tekāpū kat' it menāzil söyle nedür çü böyle tekāsül
- 5 Bir merd-i Ḥakk'un düş ayāḡına tut dest-i pākin KADRİ cihānda
Feyz-i ilāhī mürşid olunca va'llahi kābil bi'llahi kābil

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Âl cāmūn t̄ab-ı m̄ülden 'arız-ı gül-nār āl
Gül gibi 'aşıka kārūn al bir bālā-yı āl
- 2 42a Alı al ü ağı ağı olmış ruh-ı gül-rengün(ün)
Feyz-ı cām-ı bāde-i gül-gündadur iş bu hāl
- 3 Al bāde al ele varise iy sākī getür
Zāhid-i sālūs Rezzākūn sözinde yok me'al
- 4 Raḥş-ı alūn dün temāşā eyledüm iy serv-i kadd
Gūyiyā tavūs-i kudsidür ki açmış perr ü bāl
- 5 Hāl ehli dil-rübā çokdur veli yārūn gibi
Yokdurur deyr-i fenāda KADRiyā bir ehl-i hāl

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Ne zīr-i esfel ü ne'ālem-i bālādādur gönlüm
Bugünler şahid ü meşhūda istignādādur gönlüm
- 2 O dehlü mest-i 'ışkum bilmezem inrūz u ferdāyı
Ne nefy-i lāda ne isbāt-ı illā'llāhdādur gönlüm
- 3 O Ānkā-yı hüma şaydum ki günc-i Kāf-ı üzletde
Ayān āsarum amma gün gibi ahfādādur gönlüm
- 4 Kādem başmaz tevḥīd ile her kim ki vüzü' itmez
Nişīmen-gāh-ı pīr-i 'ışka bir seccādedür gönlüm
- 5 Mücellā KĀBRĪ bir āyine-i nūr oldu endişem
Anuñçün dā'ima jeng-i haṭardan sādedür gönlüm

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 Eyledüm şubha degin halka-i āgūşumı dām
 Ana şāyed düşe birgün deyu zencir-i merām
- 2 Şahn-ı gül-şende tūran serv-i dil-ārāya döner
 Cāme-i sebz ile ol serv-i sehī itse kıyām
- 3 Mihnet-i rūze ile zerd-i ruh itdük peydā
 Rūz-ı 'id oldu kanı sāķī şarāb-ı gül-fām
- 4 Ölmedin 'ida irerse elimüz 'ahd olsun
 Sāķinūn ayağını būs iderek şavmı sıyām
- 5 42b Sine-çāk elde piyāle gülerek gül-şende
 Yürüdi üstümüze nāzile ol serv-i hırām
- 6 Didi mey nūş idelüm rūze nedür iy KADRİ
 Gūş kıl pendümidivāneye her gün bayrām

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Eyler hedef-i tîr-i havâdis beni eyyâm
Olmazsa siper gül gibi destümde eger cām
- 2 Gül-zâr-ı fenānūn gül-i nev-hîzlerinden
Bulmadı vefā-būyânı hiç bûlbûl-i nâ-kām
- 3 Çeşm ü dehenūn reşki ger olmasa dilinde
Meclisde meze düşmez idi beste vü bādām
- 4 Şâyeste-i ikbāl ise maksûd u murādun
Ağyârla yâr olma gel iy yâr-i gül-endām
- 5 Bûs itmege çok diş bileme sâ'id-i yâri
Düşmez saña iy KADRÎ idersin tama'-ı hām

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

- 1 O laʿl-i lebdeki hāl-i siyahun ile müdām
İder efendi eger baḥs iderse ʿanber-i hām
- 2 Müyesser olmaz ise dest-i būsı iy ʿāşık
Ayagın öpmeye meh-rûların gerek ikdām
- 3 Varup neşât ile cām-ı şabûhı pinhâni
İçerse bizsiz o serv-i şehiye ola ḥarām
- 4 Hemîşe küşe-i çeşmi o şüh-ı raʿnânun
Yitürdi cāna reh-i dîdeden hezâr peyām
- 5 Murāda irmedin ölürsem arzûyla ben
Yazasız seng-i mezarumda KADRÎ-i nâ-kām

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 43a Nakş-ı ruhsārunı endîşede taşvîr idemem
Lehce-i lezzet-i güftārunı ta'bir idemem
- 2 Mû-şikāfende-i i'cāz- nıkātum ammā
Muşhaf-ı haṭṭ-ı şeb-istānūnı tefsîr idemem
- 3 Leb-behem beste-i hayret-zede ser-gerdānum
Za'f-ı dilden giceler nāle-i şeb-gîr idemem
- 4 Bîñ cihān var şikāyet saña senden cānā
Neyleyin hāṭır-ı nāzendeñi dil-gîr idemem
- 5 Gerçi KADRÎ gibi zer-düz-ı cihānum ammā
Nakş-ı ruhsārunı endîşede taşvîr idemem

95

Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ılün

- 1   Ruḥı nūr-ı Hüdā imiş bildüm
Kāmeti mūntehā imiş bildüm
- 2   Bize cām içmeden o meh-rūnuḥ
Ġarāzı merḥabā imiş bildüm
- 3   Kendüsi gibi bir perî-rūya
O şanem mübtelā imiş bildüm
- 4   Tîr-i müjgānı ol kaşı yānuḥ
Cāna tîr-i każā imiş bildüm
- 5   Didi dil-ber ki'āşık-ı nā-kām
KADRÎ-i mübtelā imiş bildüm

Mef'ulü Fā'ilatü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Her heft-gerde bir büt-i tannāzdur sözüm
Hakḳā ki tarz-ı tazedde mümtāzdur sözüm
- 2 Hüsn-i edāsı olmadı her dilde cā-yı kibr
Bir nev-ārūs-ı hacle-geh-i rāzdur sözüm
- 3 Dem-sāz ola terāne-i kânün-ı işrete
Dāğ-ı derün-ı nağme-i şehnāzdur sözüm
- 4 43b Nessāc-ı kār-gāh-ı zer-endüddur dilüm
İ'cāz bahş u nādire-perdāzdur sözüm
- 5 Nevber-demide tāze zebānum zamānede
Reşk-i nevā-yı bülbul-i Şirāzdur sözüm
- 6 Şimdi benem bu'arşada şāhib-kıran-ı nazm
Elmās-pāre tiğ-i ser-endāzdur sözüm
- 7 Güft ü şünūd-ı bezle eyleme tanz nağzile
Gisū -büride şüh-ı ser-efrazdur sözüm

-----
(7) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 8 Va'llahi ben de aňlayanam KADRİ tab'umı
Ancak hemān budur ki i'cāzdur sözüm
- 9 Taklīd ile bilinmez efendi bu tarz-ı nev
Rū-yı miyāz-ı şu'bedede nāzdur sözüm

---

(8) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

Mefā'ılün Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ılün

- 1 Recā-yı secde-ber-i şāhid-i fireng idelüm
Tarāvet-i ruh-ı imānı reng reng idelüm
- 2 Ko bu denīlgi lutf eyle iy büt-i tersā
Yiter ri'āyet-i nāmūs nām u neng idelüm
- 3 Getür o meşgale-i zer-nigār-ı Cemşīdi
Hemīşe āyineden def-i reng-i jeng idelüm
- 4 O deñlü cām içelüm telh-i zehr-i gayretten
Mezāk-ı Kevseri hem meşreb-i şereng idelüm
- 5 Revāc-ı mezheb-i heftāda pūst-i pā uralum
Nice bir şeyh ü Bürehmenle sulh u ceng idelüm
- 6 O şūh tā nice bir nālemüz rebāb itsün
Egelüm biz de anuñ kāmētini çeng idelüm
- 7 Koyalum bir nice gün KADRİ baḡs-i islāmı
Recā-yı secde-ber-i şāhid-i fireng idelüm

(5) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 44a Berendāz-ı nıkāb-ı perde-i yār olmadum gitdüm
Güşād-ı pîç ü t̄ab-ı bend-i şalvār olmadum gitdüm
- 2 Müyesser olmadı hayfā ki bir dellāle-i vuslat
Metāf vaşlına sanemün hırīdār olmadum gitdüm
- 3 Āceb mi tengnā-yı çāh-ı ğamda kuşe-gir olsam
O reşk-i mäh-ı Ken'ān ile der-kār olmadum gitdüm
- 4 Bulunmaz feth ide endişemi bir merd-i şāhib-dil
Cevāhir-hāneyüm ammā ki ızhār olmadum gitdüm
- 5 Egerçi pīr-i ıṣkum KADRĪ bu deyr-i mahabbetde
Mürīd-i huş bürd-i cām-ı ser-şār olmadum gitdüm

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 H^vābda la‘lūni öpdüm bu nice seyr olsun
Didüm ol yār didi düşün ise hayr olsun
- 2 Bulmış iz Ka‘be-i tahkik-i ilāhiye vusūl
Zāhidā zāviye olmazsa bize deyr olsun
- 3 Çün gelür saña iy üftāde hayāl-i leb-i yār
Gider ālāyiş-i dil hāne-i bi-ğayr olsun
- 4 İtmedi ‘ahde vefā deyu dilā olma melūl
O perī-rū eger olmaz ise bir gayr olsun
- 5 Dön dimiş ol kaşı yā KADRİye tır-i gāzēm
Bir iş itsün ki bugün‘āleme heb seyr olsun

100

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1 Güllere gösterdi ruhsārūn tarāvet neydügin
 'Arızūn 'arz eyledi māha melāḥat neydügin
- 2 Ğamzeler 'arz itmesünler hançer-i ser-tizler
 Ta ezelden bilmişüz anuñ hey āfet neydügin
- 3 44b Terk idüp destārı hiffet bul birez dūn iy şeyh
 Bilmedūn başuñdaki bunca melāmet neydügin
- 4 Şāhid-i zībā ile meyden firār itmek neden
 Var hużūrūn bilmedūn zāhid kabāḥat neydügin
- 5 Hālūme raḥm it didüm gül gibi güldi didi yār
 KADRIyā ben bilmezem hergiz mürüvvet neydügin

101

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Yāra bakmaz dime ger zāhidi perhizinden
Havf ider ol sanemün gamze-i ser-tizinden
- 2 Var dirler yoğımış mū-yı miyānı yarūn
Haber aldük dehen-i teng-i dil-āvizinden
- 3 Mey-i nāb itdügin ağıyarla yarūn bildük
Reşehāt-i 'arak-ı 'arız-ı gül-rizinden
- 4 Oldı gül-gün yine seyl-i sirışk-ı 'aşık
O lebi şirinün iy dil hat-ı seb-dizinden
- 5 KADRİyā kadrini bil bekle der-i dil-darı
Herkesün saña ne Bağdād ile Tebrizinden

102

Mef'ulü Fā'ilatü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ağzundan alma la'l-i zülalünî kanmadın
Öldürme teşne-lebümi cānā uşanmadın
- 2 Hayretdeyüm ki nicesi da'va-yı 'ışk ider
Mihir-i mahabbet ile o'âşık ki yanmadın
- 3 Pā-būs-ı yār virmedi el sa'y-i tāmile
Ser-tiz-i tig-i yārla kana boyanmadın
- 4 Düş var ayagina kuçagör cāme-h^vabda
Fevt itme fırsatı o perî-(rû) uyanmadın
- 5 Kaldı mahabbetün dil-i KADRîde iy şanem
Koydun o genci künc-i belâyâ inanmadın

103

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 45a Nāfeñūn hūnile memlū cigeri hālūnden
Münfa'ıl nergis ü gül çeşm ü ruh-ı ālūnden
- 2 Mālik-i mülk-i hasensin bugün iy cān-ı'aziz
İtdün āzād nice Yūsufı sen mālūnden
- 3 Depeletdün o kadar 'āşıkı rahş-ı nāza
Geşteler püşteler oldu yine pā-mālūnden
- 4 Bizi katl itmege dün va'de-i lutf itmiş idün
Nedür iy hūnī sebep yā bugün ihmālūnden
- 5 Gördigün serv-i dil-ārāya olursın mā'il
KADRiye āh senün bu dil-i meyyālūnden

104

Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilün

- 1 Kime şekvâ ideyin baht-ı siyeh-kârundan
Devlet ikbâl idemez kesret-i evbârundan
- 2 Olurum şu'le-resâende-i Cibrîl-i emîn
Çekerüm çarha 'alem âh-ı şerer-bârundan
- 3 Hande-fermâ-yı leb-i hüsn-i cemâlin nazum
Hôş olur hâtırî âzâr-ı dil-i zârundan
- 4 Nâr kim böyle ola silsile-cinân-ı heves
Havfum oldur gide bu tab'-ı heves-kârundan
- 5 Dürr-i nâ-yâb ile pürdür sadef-i endişem
Dil ü cân ile muhal teng-i harîdarundan
- 6 KADRÎ bu tarz-ı nev-ârayı görüp tûti-i kuds
Zevk alır lezzet-i güftâr-ı şeker-bârundan

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Biraz meyl-i zemīne ruḥṣat olaydı nihālinden
Direrdük deste deste ḡonceler bāḡ-ı cemālinden
- 2 45b Nigāh-ı ḡanzesi bir bed-ḡümān āhū-yı ser-keṣdūr
Olur her dem remīde kendünün nakṣ-ı hayālinden
- 3 Gül-i bāḡ-ı niyāz olsa ne denlū ānā pāy-endāz
Hicabından gül-āb-efṣān olur ruḥsār-ı 'ālinden
- 4 O demde katl-i nefse meyl iderdi neylesün ammā
Dahı nev-restedūr bilmez kaçır anuñ vebālinden
- 5 Hemīṣe āb u tāb u feyṣ-baḥṣ-ı neṣve-i meyden
Urur tuḡyān-ı hüsni mevc-i deryā-yı visālinden
- 6 Edāda KADRĪ sen bir nükte-senc ü bezle perversin
Cihāna 'arz idersin ru-yı ma'nānun me'ālinden

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Nice bir nergis-i mesti nigāh-ı nāz göstersün.
Tegāfül-piše her dem gamze-i gammāz göstersün
- 2 Gelün söylen o şuh-ı âfitâb-ı âlem-ârâya
Nikâb-ı perde-i pindârın açsun rāz göstersün
- 3 İnem çok rû-yı dil göstermesün agyâr-ı bed-kâra
Kerem kılsun rahn ol nâ-bekâra az göstersün
- 4 Bugün sâlâridur meydân-ı hüsnün ol sehî-kâmet
Gelüp rahş-ı hırâm-ı nâza terk-i taz göstersün
- 5 Kararsa ehl-i işkı gamze-i merdüm-küş-i mesti
Leb-i nâ-senc beyânı vâdi-i iccâz göstersün
- 6 Kadem başmaz anâ ol padişâh-ı mülk-i istignâ
Gerekse atlas-ı çarh anâ pây-endâz göstersün
- 7 Felek KADRÎ gibi tarz-ı nev-ârâ-yı tahallîde
Ne var var ise bir merd-i sühan-perdâz göstersün
- 8 Safâdan şahid-i endişe girsün rakşa dest-efşân
Sarîr-i nây-ı hâmem nağme-i şehnâz göstersün

107

Fe'ıl̄t̄ün Fe'ıl̄t̄ün Fe'ıl̄t̄ün Fe'ıl̄ün

- 1 46a Ğonce-i nāz açılur rû-yı semen-sāsından
Mive-i şīve biter nahl-i dil-ārāsından
- 2 Nigeh-i ğamzeye ta'lım-i sitemdür kārı
Âh ol ğonce-femûn nergis-i şehlāsından
- 3 Oyle zībende büt-i işve-mümâdur kim anûn
Zevk alır dīde-i Cibrîl temâşāsından
- 4 Nāfe-i Çîn ile pür kıldı meşām-ı cānı
Pîçiş-i sünbül-i gīsū-yı mutarrāsından
- 5 Vuşlatından baña zībē görünür iy KADRÎ
O kadar zevk iderüm va'de-i ferdāsından

108

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 Leb-i cān-bahş ile i'cāz-ı Mesihāsın sen
Başlar üzre yirūn var gül-i'İsāsın sen
- 2 Ğam degül zülf-i şiken-zāruñı zünnār itsem
Revnak-efzā-yı büt-i deyr-i mu'allāsın sen
- 3 'Ālemi tutsa revā bū-yı buhūr-ı Meryem
Şanem-i micmere gerdān-ı kilīsāsın sen
- 4 Keşiş-i cāzibe-i hüsnüñe meftūn oldı
Dest-i ber-dāşte-i hūş-ı Mesihāsın sen
- 5 Olsa KADRI ne'aceb Berhemen-i şad-sāle
Şimdi mensūh-ken-i nakş-ı çelipāsın sen

109

Mef'ûlû Fâ'ılâtü Mefâ'ilü Fâ'ılün

- 1 İy dîl severseñ ol şeh-i devlet-kırânı sev
Ya'ni o şeh-levend-i büt-i nazenîni sev
- 2 Ser-māye-i sa'ādet-i sevda ise murād
Berg-i gülünde sünbül-i pür-çîn-i cebîni sev
- 3 Sevme o tıfl hāne-nişîni gel iy gönül
Gel şeh-nişîm-i sînedeki hem-nişîni sev
- 4 46b Pehlû-yı sîm sâde-i bālāya meyli ko
Zir-i kemerde genc-i nihān kemîni sev
- 5 İ'cāz ider sitāyiş-i vaşfunda her sözün
Gör nazm-ı pâki KADRİ-i sihr-āferîni gör

110

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Hecr-i hālünle neler çekdüğine oldı güvāh
Cā-be-cā cism-i nizārunda olan dāğ-ı siyāh
- 2 Ğarazı çün beni reşk āteşine yakmakdur
Kūşe-i çeşmile yār atmadan ağıyāra nigāh
- 3 Kāla isyānına luṭf ile ser-i kuyunda
Bir gün āh eyledi dil eylemedi ğayrı günāh
- 4 Ana ser-bāz-ı ser-efrāz dirin'ālemdede
Ğam u ālām ile āzürde olup itmeye āh
- 5 Bir ola KADRİ gibi cümle anuā yanında
Elem-i keşmekeş-i fakr u fenā izzet ü cāh

111

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1 Cām-ı mey mûş idelüm iy dil bahār olsun hele
Cā-be-cā gūl-zārda ah-ı hezār olsun hele
- 2 Mürġ-i cānı eyledüm şeh-bāz-ı çeşmünle şikār
Saṇa olsun iy tezerv-i şive-kār olsun hele
- 3 Kā'ilüz insāfa gel iy sākī-i pākize-cū
Her tolu şundukca bir būs-ı kenār olsun hele
- 4 Öpdürürsün ahir iy nev-bāve-i bāġ-ı cenāl
Haṭṭ-ı müşgīnūn ruhuṇda aşikār olsun hele
- 5 İre şāyed kûşe-i dāmānuna dest-i ümîd
Maḳdemünde dideler gevher-nisār olsun hele
- 6 Sine-i mecrūhuma bir yāre açup didi yār
Bu da bizden saṇa KADRÎ yadigār olsun hele

112

Mefā'ılün Fe'ilātün Mefā'ılün Fe'ilün

- 1 47a Bahār irişdi yine lâle-zârı seyreyle
Zuhûr-ı kudret-i perverdi-gârı seyreyle
- 2 Elinde hançer-i işve başında neşve-i mey
O şuh-ı ârbede-cû şive-kârı seyreyle
- 3 Bir iki cāmile çâk eyledi giribânı
Toluya başla da bûs-ı kenârı seyreyle
- 4 Ko seyr-i sünbül-i bâğ-ı behiştî iy zâhid
Şikenc-i zülf-i girih-dâr-ı yârı seyreyle
- 5 Güzel bulunmaya hubân-ı Âyntâba göre
Gerekse KADRÎ gezüp her diyârı seyreyle
- 6 Mürîdi cām-ı mahabbetle behre-yâb itmez
O pîr-i işk-ı dîn-i yâd-gârı seyreyle

113

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

- 1 Ğāmdan öldük sākiyā gel cām sun cām üstüne
Yoksa gelmedi hātıra ālām ālām üstüne
- 2 Terk idüp destārı düşme kayda iy dil 'ārif ol
Gel kalender-veş giyin ihrām ihrām üstüne
- 3 Nice kurbān olmıyam iy dil hilāl-i'ide kim
Va'd kıldı bûsesin bayrām bayrām üstüne
- 4 Bāzile yārın bu şeb seyreyledüm koymış yatur
Piste piste üstüne bādām bādām üstüne
- 5 Bezm-i hāşa bendesin teklif kılmiş KADRIyā
Geldi nāme eylemiş ibrām ibrām üstüne

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1   Haṭ-ı nev-h^vāste kim'arız-ı cānāne çıka
Benzer ol sūnbūl-i hōş-būya gül-istāna çıka
- 2 47b   Çıkmağa kılca kalur cānı şehā ūşşakūn
Her kaçan şāne ki ol zūlf-i perîşāna çıka
- 3   Seg gibi yāre uyuzlanmagı ko iy aġyār
Merd isen gel hele bir kerrece meydāna çıka
- 4   Bir yalun yüzlüyü āġūşuma aldum şanuram
Tiġ-i dil-ber ki kaçan sine-i ūryāna çıka
- 5   Dest-i zulmin o perî gün-be-gün efzūn itdi
Dād için KADRİ meger şāh-ı cihān-bāna çıka

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 Nice āh eylemeyin iy şeh-i gerdün pāye
Nāleden döndi ten-i sâr-ı nizārum nāye
- 2 Düşdi tûl-i emele fikr-i ser-i zülfün ile
Dil-i āşüfte bizi şaldı'aceb sevdāya
- 3 Kılma aġyāra nazar biz senün iy māye-i nāz
Virmezüz nīm nigahuñı bütün dünyāya
- 4 Ārzū-yı leb-i şeftālun ile dönmişdür
Rū-yı zerdüm benüm iy sīb-zegan ayvāya
- 5 KADRİyā cām-ı mey-i 'ışķla medhūş oldum
Bā'is oldur bu kadar na'ra-i hū-yı hāya

116

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Cihān-bīn olsa cānā ğam degüldür dā'imā dīde
İder çeşmine zīra ğerd-i rāhu tūtiyā dīde
- 2 Sirīşk-i āl ile ahir çıkarmış merdūmin elden
Ciger pūr-hūn olur'arz itse bir dem mācerā dīde
- 3 Olur mā'il bulur her kande olsa bir sehī kaddi
Görürken nice yüz bīn kerre anlardan cefā dīde
- 4 Görinenler degüldür penbe-i dāğ-ı siyeh yir yir
Ser-ā-pā çeşmüm açmış rüyuna iy mehlikā dīde
- 5 48a Koyup bir dil-ber-i ğarrāyı sevmiş KADRİ Leylāyı
Konuşduk deşt-i ğamda bulmaduk Mecnūnı vādīde

117

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Nümāyān oldu gördük gitdi rū-yı yārdan perde
Bi-ḥamdi'llāh açıldı dīde-i hūn-bārdan perde
- 2 Yamān gözden nihān olsun deyu ol serv-i müstesnā
İder rūyına dā'im zūlf-i 'anber-bārdan perde
- 3 İderlerse ne denlū mānī-i seyr-i cemāl olmaz
Eger'uşşāka kat kat ahenin dīvārdan perde
- 4 Olur şermende bī-neş'e olan fasl-ı ilāhiden
Hele şabr it açılsun sūfi rū-yı kārdan perde
- 5 Hicāb-ı perde gitmez içmeyince bāde-i nābı
Kadeḥ sun ref'ola iy KADRİ rū-yı yārdan perde

118

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

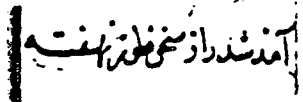
- 1 Görüp haṭṭ-ı lzāruṇ dīde giryān olur elbette
Şehā evvel bahāra karşı bārān olur elbette
- 2 Bāna hōşdur o yarūn infişālî ittişālinden
Ki zīra rüz-ı vaslun sonî hicrān olur elbette
- 3 Ciger-hūnābesinden eyle iy dil mā-hāzar peydā
Segān-ı kūy-ı dil-ber saṇa mihmān olur elbette
- 4 İnen dahl itme iy zāhid görüp çāk-ı girībanum
Düşenler vādi-i hicrāna'uryān olur elbette
- 5 Görüp cevrin o şuhūn rişte-i ümīdi kaṭ' itme
Şonunda KADRÎ hecrün vaslî cānān olur elbette

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 Geldi bir tarz ile ol şūh-ı şarāb ālūde
Nigeh-i nergis-i mest-ānesi h^vāb ālūde
- 2 48b Cā-be-cā olmuş anuñ şu'le-i nāb-ı meyden
Piçiş-i sūnbūl-i gül-busı gül-āb ālūde
- 3 İy hōş ol dem k'ola hem-vara niyāz-ı dilden
Yār ālūde ben ālūde cevāb ālūde
- 4 Bāğ-ı hüsne o kadar tāb u tarāvet
Havz-ı billūr-ı safā olmaya āb ālūde
- 5 Seni ibrām ile āgūsına kim çekse olur
Defter-i nāme-i işyān sevāb ālūde
- 6 Biñ cihān hayf yine oldu cebīn-i pāki
Secde-fermā-yı Bürehmenle türāb ālūde
- 7 Gördüm olmuş bu gice āh kim iy KADRĪ yine
Zahm-ı dendān ile ol la'l-i mūzāb ālūde

120

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Zahmunda nice rişe-i nāsūr nühüfte
Her rişede biñ merhem-i kāfūr nühüfte
- 2 Ol sihr-nümāyum dem-i feyz-i nefsümde

- 3 Ol bülbul-i nev-nağme-i gül-zār-ı hayālüm
Mātem-gede-i dilde nice sūr nühüfte
- 4 Nākūs-ı nevāzında Bürehmen benüm ammā
Āyine-i hātırda yine nūr nühüfte
- 5 Geldi yine iy KADRİ o zülf-i resen-endāz
Her tārda biñ nağme-i Mansūr nühüfte

121

Mef'ulü Fā'ilatü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Dil-ber gerek ki ğamze-zen ü şüh u seng ola
Gisū-büride mey-keş ü şüride reng ola
- 2 Geh dest-i bārī eyliye geh secde-i niyāz
Geh mest-i cām-ı bāde gehī keyf-i beng ola
- 3 49a Nāz-ı nigāhı'arz ide kālā-yı vaşlını
Ol müşteriye hayf ola kim desti teng ola
- 4 Ol deñlü kuçasın belini bend bend ola
Ol deñlü öpesin ruhunu reng reng ola
- 5 Gürz ola gürz hamleye kitfin vire müdām
Zir eyleyince anı nice şulh u ceng ola
- 6 Vay ol fakir aşık-ı bī-pāye sevdügi
Tersende tıfl-āmeden-i bī-direng ola
- 7 Gūş eyle pend-i KADRīyi meyl itme zinhār
Bir şüh-ı seng-hātıra kim kalbi teng ola
- 8 Rahmet o şūha bāde vire berg-i işmeti
La'net o hīze ğayret-i nāmūs-ı neng ola

122

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 İy ruḥuḥ āyet-i kelāmu'llāh
Kaşlarıḥ sûre üzre bismi'llāh
- 2 Ol ki nergis-i mükahḥal nāz
Her birisi anuḥ belā-yı āh
- 3 Eyle lutf ile baḥa iy meh-rū
Kūşe-i çeşmūn ile gāḥi nigāh
- 4 Baḥa rahmı olaydı cānānuḥ
Hālimüz olmaz idi böyle tebāh
- 5 Yār elin rūyına nikāb eyler
Āh elinden o serv-i nāzuḥ āh
- 6 Her ne itdūn KADRĪ belā-zedeyi
İtmede dā'ima her anda āh

123

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Yatur bir tarz ile mest olmuş ol serv-i revân hufte
Sitem-rîz-i nigâhında nühüfte zülf-i âşüfte
- 2 49b Nemûz var zâhidâ rindüz bizüm bezm-i hakikatde
Gönül benden beter hercâ'î ol şüh ise âlûfte
- 3 Nice meyl itmiyem bezm-i belâda nağme-i nâya
Benüm gibi o da birisine mecrûh u dil sūfte
- 4 Nedür ol 'arîz-ı rengin ile bu sine-i sîmîn
Nedür ol mû-miyân ol gerden-i mevzûn u ol cūfte
- 5 Ne mümkün bu şî'r-i tâzeve KÂDRÎ nazîr olmak
Ki zîra bü'l-acebdür iş bu tarz-ı hâş-ı nev-gūfte

124

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Farz-ı 'ayn oldu gice'āşıkā nāz-ı tāze
Yār itdükçe ide nāz niyāz-ı tāze
- 2 Severiz tāzeleri pīr-i tarīk-i 'ışkuz
Rāhdur semt-i hakīkīye mecāz-ı tāze
- 3 Tāze sāzende ile rāh-ı kühen nūş idelüm
Tāzeler keyfimüzi nağme-i sāz-ı tāze
- 4 Hādīsātla gice yüklü olur Zāl-i zamān
Gündüzin halka ider'arz-ı cihāz-ı tāze
- 5 Kuçmağa rāhat ile mū-yı miyānūn KADRİ
Hüb olur gāyet ile tūl-i dırāz-ı tāze

125

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1   Hatūn kim āyet-i nūr-ı dehāndur pes'ayān eyle
        Bi-lā gerdān rahm-ı çeşme anı hırz-ı cān eyle
- 2   Nice bir hecrile   mu'tād   olursın iy dil-i şeydā
        Bu günden sonra zevk-i vaşla dāmen dermiyān eyle
- 3   'Iyān eyle şikāf-ı sīneñi çāk-i girībān ol
        Yiter bū-yı gül-i dāğ-ı gamı dilde nihān eyle
- 4   Düşerse pā-yı būsı dest-yār eylerse ikbālūn
        Tutup dāmān-ı nāzın derd-i hicrānı beyān eyle
- 5 50a   Nice demdür ki ebkemdür   dil-i endişe-i KADRî
        Getür güftāra anı tūtî-i şeker-sitān eyle

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Dest-i ğamze hañçer-i müjgānı ser-tiz eylese
Nergis-i ser-mest-i nāzı fitne-engiz eylese
- 2 Cünbüş-i pür-işve kim ruḥṣat-pezir-i āhdur
Nahl-bend-i kāmēt-i ra'nā-yı nev-hiz eylese
- 3 Nāzile dest-i giribān olsa feyz-i bādeden
İşveden āşüfte-i zülf-i dil-āviz eylese
- 4 Nağme-i rāmiş-gerān-ı bezm-i halvet-gāh-ı bāğ
Perde-hā-yı rāstdan uşşāka nikriz eylese
- 5 İy hūş ol dem kim nesim-i feyz-i tahrik-i şimāl
Sünbül-i şād-āb-ı dil-dārı gül-āmiz eylese
- 6 Bülbül-i nev-nağme-i gül-zār-ı bāğ-ı şu'leyüm
Gam degüldür'ālemi āhum şerer-riz eylese
- 7 Tūti-i endişe-i KADRİ-i şirin-kār kim
Hande-fermā-yı leb-i yāri şeker-riz eylese

127

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Keyf olsa güzel mest-i ser-endāza tayansa
Geh sāğara geh mutrib-i dem-sāza tayansa
- 2 Dirdüm hased ol rinde ki kaḫdıkça yirinden
Düş-ı kerem-i dil-ber-i tannāza tayansa
- 3 Cān virmek olurdı tayanılmazdı firāka
İbrāmumıza nāzla her tāze tayansa
- 4 Pehn olsa anuñ lücce-i deryā-yı vişāli
Āmed şüd-i ğavvās-ı kef-endāza tayansa
- 5 Bilmem nidelüm iy yüzi gül KADRİ metā'ın
Çok nesne virürlerdi eger aza tayansa

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 50b Didüm yāre görünmezsin mekānuñ bilmezüz nirde
Tebessüm eyleyüp bîñ nâz ile didi gönüllerde
- 2 Budur ümmîdümüz Hakkdan dem-â-dem iy dil-i şeydâ
Uyan koynunda bul kendünle ol dil-dârı bir yirde
- 3 Ne var mihrâb idinsem câmi'-i hüsninde ebrûsın
Mü'ezzîn-zâdeye dil düşdi ilk Allâhü Ekberde
- 4 İdersin gerçi iy dil yāre izhâr-ı'ubûdiyyet
Hele bir yoklanagör var mı nâmun bâri defterde
- 5 Bugün itdüklerün KADRîye zulmi iy kıyâmet kadd
Senünle söyleşür hep yârın anı rûz-ı mahşerde

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Şüküfte gonce-i i'câz-ı la'î-i nûş-ı handinde
Mühüfte tarz-ı işve çeşm-i mest-i müst-mendinde
- 2 Dil-i nâhîdi gördüm bir ser-i müyile bend itmiş
Girih-zâr-ı şikenc-i turre-i müşgîn kemendinde
- 3 'Aceb bir mihr-i kâfir-kîşdür kim hiç rahm olmaz
Nihâd-ı tercemân-ı gamze-i müşkil-pesendinde
- 4 Zihî ızhâr-ı kudret bu 'acâ'ib hark-ı 'âdetdür
Ki olmak hırmen-i gül kâmet-i serv-i bülendinde
- 5 Gül-i bâğ-ı şifâ nev-ber -demîde nûkte-ser-beste
Hemîşe KADRÎnün bu şuh-ı tâb-ı şeh-levendinde

130

Mefā'ılün Fe'ilātün Mefā'ılün Fe'ilün

- 1 Gözüm ısırdı görünce hemām ruh-ı yāri
Nişānladı yine varise ol cefā-kārı
- 2 Nihān idi o mehūn şafha-i cemālinde
Beyāza çıkdı seçildi haṭ-ı siyeh-kārı
- 3 Hezār bülbüli var gül-şeninde ol şūhuā
Benüm gibi idemez binde birisi zārı
- 4 51a Tegāfül ile tecāhül ki tarz-ı tavr-ı kerem
Efendi böyle midür hep güzellerün kārı
- 5 Dirīg neyleyeyin KADRIyā helāk itdi
Beni o serv-kadūn şive ile reftārı

131

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn

- 1 Dil-i mālānımızun halkı uyutmaz zārı
Görmesünler deyu h^vâb içre o meh-ruhsārı
- 2 Rind-i peymāne-keş-i şöhre-i āfākun ben
Nideyin odlare yansun dahı neng ü nāmı
- 3 Nice bir bār-ı belāsın çekelüm agyārūn
Dil eger bār-keşd(ür) yār-ı nigār-ı bāri
- 4 İhtiyārı ser-i kūyūn nice terk itmek olur
İztırārīdūr ezel resm-i kazānuā kārı
- 5 İmtiyāz eylemedūn KADRĪ-i bed-h^vāhūndan
‘Ālemi vasfun ile tutmış iken eş‘ārı

132

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 Ya'ni göstermenege bāna ruh-ı cānānı
Çok karaltılı aşar kākül-i müşg-feşānı
- 2 Būse-i la'lūnı alınca benüm sultānım
'Aşık-ı haste-dilūn ağzına geldi cānı
- 3 Tīr-i hecrūn değeli sīneme iy kaşları yā
Ceres-āsā dilimūn çarha çıkar efgānı
- 4 Düşeli sūz-ı gama def'-i harāret kılmaz
Nūş iderse dil eger gösgötürī'ummānı
- 5 Nazm-ı dūr-bāru'nı gūş eyleyeli iy KADRİ
Kurudı reşkile cisminde 'adūnūn cānı

133

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 51b Deñizler ak(ı)dursa ehl-i 'ışkun çeşm-i giryānı
Yumaz dāmenlerinden dāğ-ı hecrūn tökdügi kanı
- 2 'ıyān it kakülün iy serv-i kāmēt kelle-puşundan
Elenden kılca kaldı 'aşıkanun çıkmaga cânı
- 3 Kapunda ehl-i 'ışkun gūş idüp incinme efgānı
Şehā ma'zur(dur) dirler meseldür vaż-ı mestānı
- 4 Perişān itdi başdan 'aqlumı ol şūh-ı ra'nānūn
Girih-zār-ı ser-i gīsū-yı zūlf-i 'anber-efşānı
- 5 Varup KADRİ seg-i yārole yārān olmadur kaşdum
Eger dest-i ecelden kurtarursam ben girībānı

134

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

- 1 Seyr it ol reng-i rez ü şüh-ı şeker-güftarı
Āna mā'il olanūn göge deger destarı
- 2 Çeşm-i mestinde'ayān şive-i şeh-r-āşūbı
Zir-i la'linde nihān lezzet-i şirīn-kārı
- 3 H^vābda fenn-i fiten gamze-i ser-tizinde
Beste zülfinde anūn kâ'ide-i mekkārı
- 4 Her gelen kimse ile vaşlını bāzār eyler
Diseler cā'iz āna şüh-ı gül-i bāzārı
- 5 Al ider cāmesini san'atıla gāh kebūd
Reng geçmekde anūn'āşıka her dem kārı
- 6 Cānile bir nazar it hūn-ı dil-i'āşık-ı zār
Dest-i renginini itmiş o mehūn jengārı
- 7 KADRĪ iy şüh senūn başūna kurban olsun
İtme inkār āna eyledüğün ikrārı

135

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1   'Adūnūn ta'nesinden gördi Mecnūn derd-i ser çekdi
Çekildi kendi vardı vādi-i hicrāna ser çekdi
- 2 52a   Mukarrer çekmemişdür sīnesine kimseler amma
O māhi halka-i āgūşına ancak kemer çekdi
- 3   Kesilmez yaşı gördi gerd-i rāhın ol perī-rūnūn
Getürdi dīde-i giryānuma bād-ı seher çekdi
- 4   Gelince şāh-ı gam mülk-i derūn-ı teng-i virāne
Dil-i mecrūh āna hūn-ı cigerden mā-ḥāzar çekdi
- 5   Gice meclisde mest-āne o şūh-ı 'ālem-ārāyı
Çekince sīne-i 'uryanına KADRİ neler çekdi

136

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Lebinden buse-h^vāh ol söylemezse terk idüp ġarī
Hemān būs it sükūt ikrārdandır ol cefā-kārī
- 2 Egerçi gül-bün-i güldür kadūn iy serv-i müstesnā
Zihī mānī' o nahlūn dā'imā şeftālūdūr bārī
- 3 Şehā lutf it beyāza çıkmasun keyfiyyetüm dirsen
Getürme yanuāa gül-şende aġyār-ı siyeh-kārī
- 4 Leb-i mey-günūn aġzında rakībūn nakl-i meclisdür
Size nakl eylemezler gerçi kim cānā bu esrārī
- 5 Hemān yalvārī gör var sen dahī'arz-ı niyāz eyle
Çözölsün dirsen iy KADRĪ o şūhun bend-i şalvārī

137

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Heves-i 'ışkı gönül 'ıyş-ı dem-â-dem şandı
Elem-i derd ü gamı bilmedi'âlem şandı
- 2 Dest-i dil-berden içüp cām-ı sürür-ı encāmı
Kendüsin bu dil-i dīvāne bugün Cem şandı
- 3 Cān atar karşı çıkar'âşık-ı nālānı görñ
Nevk-i dil-düzın anuñ zahmına merhem şandı
- 4 Gice meclisde şehā sūfi-i har destümde
Cām-ı minhāyı görüp kase-i pür-semm şandı
- 5 52b Kūy-ı dil-berde ululayı tutup dāmenümi
Seg-i cānāne bizi KADRÎ bir âdem şandı

138

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 Bir ğazālūn yine dil-pi̇şesidür sayd-gehi
Ciger-i şiri deler nāzla tarz-ı nigehe
- 2 Ne içün olmaya bî-merhamet-i hūn-āşām
Yüz virir ğamze-i merdüm-küşe çeşm-i siyehi
- 3 Bilsevüz cins-i beşerde 'acaba kim gördi
Semt-i i'cāzede bir böyle güzel pādişehi
- 4 Hākdür kuvvet-i hüsniyle murād itse eger
Nāzile nice şalar pençe-i hurşide mehi
- 5 Bir zeneḥ-dāna dil-i KADRÎ esir olmuş kim
Reşha-i āb-ı vefādan beridür 'avn-ı çehi

139

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Şeb-i tārīk içinde nāzile ol mehlikā geldi
Kadem rencide kıldı bezm-i rindāna şafā geldi
- 2 O denlū cān-ı mahzūna şafā-yı hātır el virdi
Şanasın meclise bir pertev-i nūr-ı Hūdā geldi
- 3 Görünce āh kim evvel nazarda ol perī-rūnūn
Nigāh-ı nīm-nāzı çeşm-i cāna āşinā geldi
- 4 Neşātile şafādan rakş ider başumda destārūm
Meşāma sūnbūlinden ol mehūn bū-yı vefā geldi
- 5 Fūsūn itdi o denlū cūnbūş-i la'ī-i şeker-bārı
Elin būs itdi anūn Hātem-i bezm-safā geldi
- 6 Ne tırmişsın leb-i dil-berle kan hayrāndur KADRĪ
Getür palūde(y)i sen iy huşulī iştihā geldi

- T Ā R Ī Ħ L Ē R

1

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 53a Habbezā gerdiş-i devr-i felek-i bî-bünyād
Yine bir şive ile'ālemi kıldı dil-şād
- 2 Bir zamān tutmış idi cevr ü cefāya āheng
Güşuna girmez idi nāle vü āh u feryād
- 3 Nice dem dönmedi dil-h^vāhla bu dolāb-ı felek
Var ise degdi anuñ çarhına seng-i bî-dād
- 4 Minnet Allāha yine bir şeh-i Cem çāker ile
Dil-i virāneleri oldu bu halkuñ ābād
- 5 Nice şeh merdümek-i dide-i Ahmed Hānı
Nice şeh gül-bün-i nev-bāve-i gül-zār-ı murād
- 6 Nice şeh vāris-i evreng-i Süleymān Selīm
Nice şeh dāver-i ferruh-ruh-ı ferhunde-nijād
- 7 Dil-nüvāzende-i dāniş-ver-i kânün-ı hüner
Şeh-i dānende-i tarh-efgen-i zulm ü ifsād
- 8 Reşk-fermā-yı dil-i Nuşirevān-ı'ādil
Zer-sitānende-i Keyhüsrev ü Cemşid ü kubād

9   GÜL-i nev-h^vāste-i zīver-i zībende makām
Şeh-i Cem cāh u felek kadr ũ melek-isti‘dād

10   GÜL gibi gûlsün ehibbāları handān olsun
Ola düşmenlerinün hirmen-i ‘ömri berbād

11   KADRĪ .....
Didi bir pîr-i mubārek dem-i ferhunde-nijād

12   Sa‘d-ı sâ‘atde sa‘ādetle serîr-i ‘adle
قویه شاهانه جلوس ایلدی سلطان مراد

H:1032   M:1623

-----
(11)   Beytin birinci mısraı eksiktir.

2

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 53b Hamdüli'llāh yine külbe-i ahzānumuza
Müjde-i şādı ile peyk-i şabā geldi yine
- 2 Ol dīl-i reşk-i tarab-hāne-i bezm-i nāhīd
Gitdi endūh-ı belā zevk u şafā geldi yine
- 3 Gül-şen-ābād-ı cinān oldu kudūmiyle cihān
Nev-bahār-ı çemen-ārā-yı 'aṭa geldi yine
- 4 Şehr ü kû şiddet-i zulm ile harāb olmuş idi
Şimdi bir hākim-i ferhunde-likā geldi yine
- 5 Ya'ni paşa-yı kerem-kār-ı 'alī-siret kim
Maṣṣhar-ı luṭf-ı Hüdā kân-ı sehā' geldi yine
- 6 Bīn cihān şükr ü niyāzile der-i devletüne
Yüz sürüp KADRİ-i pākize-edā geldi yine
- 7 Didi bu tārihi ol bülbul-i gül-zār-ı sühan
بوته دم کم کل بستان صفا گلی ینه

H:1040 M:1630

3

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Alduñ iy dehr-i deni bunca perî-ruhsâra
Bâ'is̱ olduñ bu kadar âh u figân u vâhâ
- 2 Her biri bir gül-i nev-hâste-i tâze iken
Benzedürsin ruh-ı renginini berg-i kâhâ
- 3 Lûliyan gibi nice gonce-femün hânesini
Turma ebdâl u pâ başladı şey'en li'llâha
- 4 Bâ-huş̱ ol gözimün nûru Muhammed Şâhı
Nisbet itdi bânâ saldı anı kaşr-ı câhâ
- 5 Bir ser-âmed-şeh-i mümtâz-ı ser-efrâz idi ol
Rağbet itmezdi gören rûyını mihr ü mâhâ
- 6 Yumdı çeşm-i siyeh-i mestini bu mezbeleden
Açdı çün dîde-i cânı kıbeli'llâha
- 7 54a Mürğ-ı ruhı çekilüp eyledi'âzm-i lâhût
Kâfes-i tenden uçup'âlem-i'izz ü câhâ

-----
(3) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

(6) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

- 8   Senden özge göreli sevmemege sultānum
           Hem yemīn eyleyeyin ġayrı kelāmu'llāha

- 9   Aġlayup didi anuñ tārīhini KADRĪ-i zār
           وای حیف اولی بیک اوتوزده محمد شاهه

H:1030   M:1621

4

Müstef'ılātün Müstef'ılātün

- 1 Minnet Hüdāya irdük bahāra
Açıldı güller def'oldı şiddet
- 2 Giyindi tonandı bād hevādan
Eşcār-ı gül-şen zer-beft-i hil'at
- 3 Feyz-i deminden nev-rūzūn iy dil
'Ālem hemīşe pür'ayş u 'işret
- 4 Hurrem gönüller hātır-şafāda
Hem sa'd-ı sâ'at hem rüz-ı behcet
- 5 Her şüh-ı ser-keş-üftādesiyle
Şir ü şeker-veş itmekde ülfet
- 6 Ya'nî efendi ez-çeşm-i bed-devr
Maḥdūmın itdi ol demde sünnet
- 7 Budur du'āmuz her dem Hüdādan
Gelsün kemāle āsār-ı kudret

8 Virsün o tıfl-ı vālā-nijāda
Hem izz ü rifat hem ʕmr ü devlet

9 Gökde ferişte yirde beşer heb
KADRİ idince tārīhe himmet

10 Açıp dehānı cānile dilden
بادامبارك دیدیلر سنت

H:1039 M:1629

-----
(10) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

5

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 54b Ḥabbezā şeyhün ü şūhuñ u pür-şive vü şeng
Rindün ü masharuñ u zāhid-i şāhib ferheng
- 2 Ḥākim-i maḥkeme-i şer'ile el bir itdün
Kendü destünle urup şise-i nāmūsuna seng
- 3 Cümle ayaguna çekdün bu kadar ḥubānı
Keşiş-i cāzibe-dil böyle gerek a pūzeveng
- 4 Sine-ber sine nice şūh-ı perişān kakül
İtdi'uşşākı ile devr-i vefāya āheng
- 5 Ḥāşılı oldu o şeb dār-ı livāṭa cāmī'
Göz göre eylediler cām-ı şarāb-ı gül-reng
- 6 Kim alurdu o gice yüz biñini bir pula
O kadar vāfir idi kevn-i ferāḥ şelle (vü) leng
- 7 Şāmdan şubḥa dek üç gice bu üslūb üzre
Göz ucından niceler urdu peyik gibi şeleng

- 8 Seng-i lāne ikisi dāhi anuñ oldu nişān
Gördiler ta'n-ı'avām ile olur dilleri teng
- 9 Ceng idüp kâzı-i āhūyla şeyh-i hargūş
Nice söz söylediler birbirine cān u reng
- 10 Senden oldu o baña dir bu aña yok senden
Düşdiler birbirine riş-keş ü ceng-be-ceng
- 11 Kâzı ammā nice kâzı pūzeveng ü me'būn
Kâzı ammā nice kâzı kekez ü cilt ü dibeng
- 12 Nice şeyh şeyh-i riya-güster-i şeyh teceddī
Nice şeyh şeyh-i dağal-bāz hezārān nireng
- 13 Kâzıdur lîk nice kâzı nazir-ukabâ
Kâzıdur lîk nice kâzı har-ı pes āheng
- 14 Şeyh ammā nice şeyh şeyh-i fūrū-māye-i dūn
Şeyh ammā nice şeyh şeyh-i sefih ü bî-neng
- 15 55a Kibr-i destinde serāsime-i mest-i şehvet
KADRÎ bir kûşede seyr eyleridi vālih ü deng

16 Seyr idince bu iki tārīhi bir mısra^{aa}
 آه قاضی قحبه دیدی شیخ پوزه و نك

H:1032 M:1623

-----
 (16) Beytin ikinci mısraı vezne uymamaktadır.

KIT^cALAR

1

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül

- 1 'Adem mülkine āh u efgān ile
Çekildüm kara gözli yāhū sizi
- 2 Velī yād idüp gāhī düşnām ile
Efendi du'ādan unutma bizi

2

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Çü'ışk-ı meşk-i dūr-i dilde kim nihān itsen
Ne mümkün anı ider halk-ı'ālem istiṣmām
- 2 Tuyılur derdli'āşıqun fiğanından (x)

شاد منبیل کمال شاد

(x) Mısra vezne uymamaktadır.

3

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ğam degül maẓmūnı ger taşdan keserse ehl-i dil
Sehldür pes bu kadar ma'nā gelür her yandan
- 2 Hamdüli'llah h^vāce-i baħr-ı ma'āniyüm bugün
Dürri benden vām olur erbāb-ı nazm iflāsdan
- 3 Nev-kemāl içün dizesin riş derün-ı hāsda
Tişe-i tab'um keser maẓmūnı hāş elmāsdan

4

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Gele endāz-ı 'ālem-i vaşlum
Nice demlerdür iy şeker-güftār
- 2 Neyleyin pāy-ı hatırun her bār

مستند و محفوظ بکتابخانه

55b

ای چرخ ستم کو بیاید چو	ملقوت بدو نوید
غرق	بالند کوهما بقدر هایت

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Kadrünî ehl-i makādir ~~sen~~ün idrāk eyler
Anlamaz zātunı her cāhil-i cilt ü nā-dān
- 2 Her denî bilmese kadrini irişmez KADRÎ
Kadr-i nüh-zerre kadr kadr-i şerîfün nokşān

نغمه با شکفتن بهار	شوق بر زده مست کو اد چو
شبهات و بنا و زمره کو	کره سبزه حرمه بلور
نور تو که بنفشه کشته شد	خون یاسین جو کینه تو

RUBA'ILER

1

Ber-dār idicek zülf-i girih-zāra meni
 Senden bu güneş-kārınun āmalı budur
 Öñünce disün şavtla dellāl-i kazā
 Hercā'ī güzeller sevenün hāli budur

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul

2

Derd ü ğama efsūs ki me'nūs olduk
 Berhem-zen-i hengāme-i nāmūs olduk
 Var idi ümid-i dem-i vaşlun dilde
 Hamd ola ki bundan dahı me'yūs olduk

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'
 Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'
 Mef'ülü Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'
 Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'

3

56a Seyr-i ruh-ı dil-rubādan tevbe
 'Iyş-ı tarab-ı cām-ı safādan tevbe
 Hāşā meye kim tevbe riyādur didüğüm
 Ya Rabb tevbe tevbe-i riyādan tevbe

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'
 Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ül
 Mef'ülü Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'

(3)Rubainin birinci mısraı eksiktir.

4

Bir cāmla ğam def'ine eyler dermān
 Şu gibi akar ayagına pīr ü civān
 Bu deyr-i kūhen zāhid-i kallāşında
 Olmaz keşiş-i cāzibe-i pīr-i müġan

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'
 Mef'ulü Mefā'ilün Mefā'ilü Fe'ul

5

Derd ü ğam ile hāl-i dilüm oldu tebeh
 İtmez o meh ahvālūme bir kerre nigh
 Ağyara neden yār ola ol çeşm-i siyeh
 Lā havle ve lā kuvvete illā bi'llah

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ul
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'

6

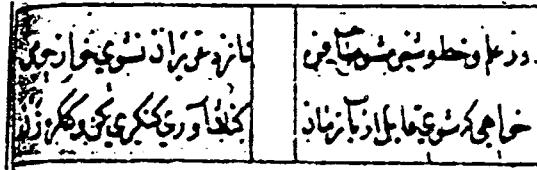
Ben küşte-i tîğ-i ġam-ı hicrān oldum
 Sūzende-i şem'-i ruh-ı cānān oldum
 Āzāde iken bu deyr-i ġam-ı fersāda
 Pā-beste-i ġisū-yı hūsūn-hān oldum

Mef'ūlū Mefā'ilūn Mefā'ilūn Fa'
 Mef'ūlū Mefā'ilūn Mefā'ilūn Fa'
 Mef'ūlū Mefā'ilūn Mefā'ilūn Fa'
 Mef'ūlū Mefā'ilū Mefā'ilūn Fa'

7

56b

Nāvek-zen-i cān ġamze-i tīr endāzī
 Āşub-ı zamān cilve-i terk ü nāzı
 İy pençe hizebr ü şīr şikār itmişdür
 Āhū-berenün nīm-i nigāh-ı nāzı

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'
 Mef'ulü Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'
 Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilün Fa'

M A T L A L A R

1

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Rûyınā nāzır olup idersem 'āceb mi āh
Bī-tāblık nişānesidür keşret-i nigāh

2

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ulün

'Uşşākūnā temsīl eyle bir vech hikāye
Her bir sühenün nükte-i teşbih (ü) kināye

3

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Selām-ı aşinā-yı kûşe-i ebrûya farz eyle
Hemîşe dest-i luţfı sîne-i Âsafa 'arz eyle

-----
(2) Beytin birinci mısraı vezne uymamaktadır.

F.SONUÇ

Asıl adı Abdulkadir Çelebi olan Kadri, Ayntablı (Gaziantep) olup rûznâme katipliği ve bazı vakıflarda mütevellilik görevlerinde bulunmuş bir XVII. yüzyıl şâiridir. H:1082,M:1671 tarihinde vefat eden şâirin doğum tarihi, evliliği, çocukları hakkında hiç bir malumat edinemedik.

Şâirin divanında 13 kaside, 139 gazel, 5 tarih, 7 kıt'a (2'si Farsça), 9 rubai (2'si Farsça), 3 tahmis, 1 manzum hikâye, 1 terkib-i bend, 1 tazmin, 3 matla' mevcuttur. Şâir bazı nazım şekillerini hiç kullanmamıştır. (Mesnevi, murabba, muhammes gibi.) Kadri kendini bütün nazım şekilleriyle yazmak mecburiyetinde hissetmemiş içinden geldiği gibi şiir yazmıştır. Onun divanından başka bir eseri olup olmadığını da bilemiyoruz.

Kadri de içinde yaşadığı dönemin şartlarından etkilenmiş, ince bir söyleyişle, Arapça-Farsça kelimelere ağırlık vererek şiirler kaleme almıştır. Şiirlerinde aruzun işlek kalıplarını kullanan şâir zaman zaman aruz hatalarına düşmekten kurtulamamıştır. Müstensih hatalarının da gözlendiği bazı mısraları vezne uymamaktadır.

Her divan şâiri gibi Kadri de şiirleriyle, şâirliğiyle övünmüştür. XVI. yüzyıl şâirlerinden Nev'i, Kabuli, ve Ruhi'nin birer gazelini tahmis, XVII. yüzyıl şâirlerinden Azmi-zâde Hâleti'nin bir gazelinin matla' beytini de müseddes nazım şekli ile tazmin etmiştir.

"Kadri, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Transkripsiyonlu Metni" konulu bu çalışmamızda XVII. yüzyıl şâirlerinden Ayntablı Kadri'yi ilim alemine tanıtmaya gayret ettik. Tek nüshasını bulabildiğimiz divanın başka nüshalarının da bulunduğu takdirde, yapılabilecek çalışmalarla şâir hakkında daha geniş ve objektif bilgilere ulaşılabileceği düşüncesindeyiz.

G. D İ Z İ N

A

- Abaza Hasan Paşa: X
 Abdulkadir: XV
 Abdulkadir Çelebi: XV,XVII,249
 Abdulkadiroğlu,Abdülkerim: XV
 Acem: 140
 Açıklamalı Edebî Sanatlar: LXII
 Aden: XLIV,47
 Adlî: XIII
 Ahmed I : VII,VIII,IX,XIII
 Ahmed II : XI
 Ahmed Arifi (Es-Seyyid): LXVI
 Ahmed Big (Bey): XXX,XXXI,56
 Ahmed Dede (Fasih): XIII
 Ahmed Han: 227
 Ahmed-i Muhtar: 17
 Ali : XXIII,XXX,XXXI,LII,14,15,30,164
 Allah: LII,70,71,227
 Anka: 175
 Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü: XXI
 Antalya: X
 Asaf: XXXI,LII,58,248
 Asım (Seyrek-zâde): XVIII
 Ashab-ı Kehf: LII,59
 Aşk Estetiği: LV
 Atâî (Nev'î-zâde): XLIII
 Avrupa: XI
 Avusturya: VII,X
 Ayan,Gönül: III
 Ayan,Hüseyin: XXI
 Ayntab (Gaziantep): II,XV,XXIX,LV,29,106,198,249
 Ayvazoğlu,Beşir: LV
 Azak: IX

B

Babil: 139
 Bağdat: LXI, 68, 187
 Bahâî (Şeyhülislam): XIII
 Bahtî: XIII
 Banarlı, Nihad Sami: VII
 Başlangıcından Günümüze Kadar Türk Klasikleri: VIII, IX, X
 Beç: X
 Bedehşan: 27
 Belgrad: XI
 Berhemen: LIII, 39, 194
 Burak: 31, 114
 Bürehmen: 183, 205, 206

C

Câmî's-Sağır: XXIII, LII, 14
 Cebraîl: 14
 Cem: 128, 223, 227, 228
 Cemaladdin Muhammed b. Abd'al-Gani Ardabilî: LXVI
 Cemşid: 183, 227
 Cevri: XIII
 Cibrîl: III, XXII, XXVI, 6, 11, 20, 46, 88, 149, 150, 158, 190, 193
 Coşkun, Ali Osman: XVIII

Ç

Çantay Hasan Basri: LII
 Çâr-yâr: 7
 Çavuşoğlu, Mehmet: VII, XXVIII
 Çelibioğlu, Amil: II
 Çıpan, Mustafa: III, LVIII
 Çin: 193

D

Davud Han: XXX, 40
 Davud Paşa: XXXI
 Devellioğlu, Ferit: XVII

Dilçin, Cem: XXXVI

Divan Edebiyatı: XXXV

Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhum-
lar: XX

Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi: XI

Düldül: 32

E

Ebû Hanife: LII

Edirne: XI

Eğri: VII

Ehrimen: LIII, 7

Erdel: X

Erjeng: 3

Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri: XXXIV

Evliya Çelebi: IX

Fâtih: X

Fâizî: XIII

Fârisî: XIII

Fasih Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'
nın Tenkidli Metni: LVIII

Fâzıl Ahmed Paşa: X

Fâzıl Mustafa Paşa: XI

Fehim: XII

Fehim-i Kadîm: XIII

Ferhâd: 22, 63, 77, 100, 110, 138

Fuzûlî: XXI

G

Ganî-zâde Nâdirî: IX

Gaziantep: XV

Girit: IX

Gölpınarlı, Abdülbâkî: LXVII

Gürbıyık, Kâmil: II

H

Habeş: 68

Hacı Bektaş-ı Velî: XVI
 Haçova: VII
 Hafız Ahmed Paşa: XXX,XXXI
 Hafız-ı Şiraz: 22
 Hafız Paşa: 20
 Halâtî (Azmi-zâde): IX,XIII,XXXV,LX,82,249,
 Haliç: 22
 Hârut: 147
 Hasan: XXIII,XXX,LII,164
 Hassan: 29
 Hâşimî: XIII,
 Hâtem: LII,225
 Hâtem-i Tay: 61
 Hayâlî Bey ve Divanı'ndan Örnekler: VII
 Hıta: 121
 Hızr: 141
 Hicaz: 139
 Hoca Dehhânî: XXV
 Hoten: LX,3,39,47,88,121
 Hüdâ: XXIII,XXVI,XLIX,LVIII,LX,4,10,15,20,29,33,50,58,59,
 61,131,180,225,229,232
 Hümâ: 24,175
 Hüseyin:XXIII,XXX,LII
 Hüseyin Baykara: 31
 Hüsrev: 42
 Hüsrev Paşa: XXXIX

i

İbrahim (Sultan):IX
 İpekten,Haluk: XXXIV
 İran: VII,VIII,XXV
 İrem:12,25,151
 İsa: LII,LIX,10,194
 İsmail Beliğ: XX
 İsmail Rusuhî:XIII
 İsmetî: XII
 İstanbul: X,XI,XXV

K

Ka'be: 93,126
 Kabulî: XXXIV,77,249
 Kadrî Çelebî: XV
 Kaf: 175
 Kâmûs-ı Türkî: XVI
 Kanunî: XI
 Kaplan Mehmet: LVIII
 Kasım Ağa (Mimar): IX
 Kays: 46
 Ken'an:184
 Kerbelâ: XXX
 Keşmir: 22
 Keyhüsrev: 227
 Kocakaplan,İsa: LXII
 Koçi Bey: IX
 Konya: XVI,XXVIII,LXVI
 Kösem Vâlide Sultan: IX
 Kulzüm: 14
 Kur'ân-ı Hakîm ve Me'âl-i Kerîm: LII

L

Lehistan: VIII,X
 Levend,Agâh Sırrı: XX
 Leyla: LXIII,25,77,86,202

M

Mâni: LXIII,22
 Mansur: LII,132,206
 Mantikî: XIII
 Mecnun: LXIII,25,76,77,86,103,202,221
 Mehmed I : XVI
 Mehmed III: VII,XIII
 Mehmed IV : IX,XI
 Mehmed Paşa: XXXIX
 Mehmed Paşa (Köprülü): IX,X

Mehmed Süreyya: XV,XVII
 Meryem: LII,194
 Merzifonlu Kara Mustafa Paşa: X
 Mesih: LIX,4,12,194
 Mevlânâ Celâleddin: XVI
 Mevlânâ Müzesi Yazmalar Katalogu: LXVII
 Mısır: XVI,69
 Mirza Han: 31
 Muaviye: XXX
 Muhammed: LII,7,32,94,230
 Murad IV : VIII,IX,XIII,XXXIX,LVI
 Muradî: XIII
 Murad Giray: X
 Murad Paşa (Kuyucu): VII
 Mustafa I :VIII
 Mustafa II: XI
 Mü'min Paşa: XXX,XXXI,17

N

Nabî: XIII
 Nadirî: XIII
 Nahşeb: 12
 Nailî: XII
 Nailî-i Kadim: XIII
 Necatî: XXXIII
 Necef: 13
 Nedim-i Kadim: XIII
 Nef'î: IX,XIII
 Neşatî: XII,XIII
 Nev'î: XXXIV,79, 249
 Nev'î-zade Atâî: IX
 Niş: XI
 Nuhbetü'l-Asâr Li-Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr: XV
 Nûşirevan: 41,227

O

Osman: XXX

Osman II : VIII,XIII

Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat: XVII

Osman Paşa (Yeğen): XI

Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü: XVI,XVII

19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi: LIV,LV

Ö

Örneklerle Türk Şiir Bilgisi: XXXVI

P

Pakalın,Mehmet Zeki: XVI,XVII

Pala,İskender: XXI,XXXV

R

Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: VII

Rind ile Zahid: XXI

Riyazî: XIII

Ruhî: XXXIV,75

Rum:116,140

Rüstem: LXIII,15,31,34,36,117,131,155

Rüstem-i Zal: 8

S

Sa'd b. Ebî Vakkas: LII,LXIII

Sâib (Tebrizli): XII

Sain-Gotthard: X

Sakız: XI

Selim:227`

Selman: LII,29

Semerkind: 68

Sevgi,Ahmet: III

Seyahat-nâme: IX

Seyrek-zâde Mehmed Asım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-eş'ar:

XVIII

Sicill-i Osmanî: XV,XVII

Suyutî: XXIII,LII,14

Süleyman: LII,26,127,146,227

Süleyman II : XI

Ş

Şehri: XII
 Şemseddin Sami: XVI
 Şerh-i Unmuzac Fi'n-Nahv: LXVI
 Şevket (Buharalı): XII
 Şiir Tablilleri I, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar: LVIII
 Şiraz: LVI, 133, 157
 Şirin: 100

T

Tanpınar, Ahmed Hamdi: LIV, LV
 Tasavvuf Terimleri Sözlüğü: XXI
 Tebriz: LXI, 187
 Târ: 114
 Türkçe Sözlük: XVI
 Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II, (Divan Şiiri): XXVIII

U

Uludağ, Süleyman: XXI
 Uyvar: X

V

Vakkas: 155
 Vâmık: 77
 Varvar Ali Paşa: IX
 Veysî: XIII
 Visalî: XXX, XXXI, 33, 35
 Viyana: X, XI

Y

Yahya (Şeyhülislâm): IX, XIII
 Yahya Efendi: XXX, XXXI, 50
 Ya'kub: LII, 27
 Yedikule: VIII
 Yemen: 49
 Yigen Big (Bey): XXVIII, XXXI, LVI, 25, 30
 Yusuf: LII, 29, 69, 137, 189

Yümnî Mehmed Salih: XV,XVII

Yümnî Tezkiresi: XV,XVII

Z

Zâ1: 210

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**